

सामुदायिक वनको अनुगमन तथा
मूल्याङ्कन प्रतिवेदन
आ.व. २०७५/०७६

डिभिजन वन कार्यालय
संखुवासभा

सामुदायिक वनको अनुगमन तथा मूल्याङ्कन प्रतिवेदन

प्रकाशक

डिभिजन वन कार्यालय, संखुवासभा

आषाढ २०७६

फोन : ०२९-५६०१३५

वर्ष

आर्थिक वर्ष २०७५/०७६

प्रकाशन : १००० प्रति

सम्पादन/प्रकाशन सहयोग :

स.व.अ. हेमन्त पराजुली

स.व.अ. खिल प्रसाद शर्मा

फरेष्टर सलिना राई

लेआउट तथा डिजाइन र फोटो : फरेष्टर सलिना राई

मुद्रण : सिग्मा जनरल अफसेट प्रेस

साँचल, सानेपा, ललितपुर

फोन: ५५५४०२९

दुई शब्द

स्थानीय समुदायको पहुँच भित्रको राष्ट्रिय वनक्षेत्रको संरक्षण, व्यवस्थापन र सदुपयोग गर्न इच्छुक उपभोक्ताहरूको समुह गठन गरी सामुदायिक वनको रूपमा हस्तान्तरण गर्ने वन ऐन, २०४९ र वन नियमावली, २०५१ मा भएको व्यवस्था बमोजिम यस जिल्लामा समेत स्थानीय उपभोक्ता समुहहरूलाई सामुदायिक वन हस्तान्तरण गरिँदै

आएको छ । आ.व.२०७५/०७६ सम्ममा स्थानीय समुदायको पहुँच भित्रका अधिकांश वनक्षेत्र सामुदायिक वनको रूपमा हस्तान्तरण भई उपभोक्ताहरूबाट वनको संरक्षण, व्यवस्थापन र सदुपयोगको कार्य हुँदै आएको छ । सामुदायिक वन कार्यक्रम कार्यान्वयन पछि जिल्लाको वनक्षेत्रको हैसियतमा सुधार र उत्पादनमा वृद्धि हुनको साथै उपभोक्ताहरू सामुदायिक वनको संरक्षण र व्यवस्थापनमा थप कार्यमा कटिबद्ध भएको पाइएको छ ।

यस जिल्लामा वनक्षेत्रको संरक्षण, दीगो विकास र व्यवस्थापन तथा वन पैदावार सदुपयोगको लागि प्रत्येक वर्ष विभिन्न वन विकास सम्बन्धी कार्यक्रमहरू सञ्चालन हुँदै आएको छ । आर्थिक वर्ष २०७५/०७६ को सामुदायिक तथा कबुलियती वन विकास कार्यक्रम अन्तर्गतको स्वीकृत वार्षिक क्रियाकलाप अनुसार जिल्लाबाट सञ्चालन भएका सामुदायिक वन उपभोक्ता समुहसँग सम्बन्धित गतिविधिहरूको विवरणहरू तथा जिल्लामा हाल सम्म हस्तान्तरण भएका २८९ वटा सामुदायिक वनहरूको वर्तमान अवस्था र कार्यशैलीको बारेमा सामुदायिक वन विकास कार्यक्रमको मार्गदर्शन, २०७१ द्वारा निर्दिष्ट तथ्यहरू एवम् जानकारीहरू अनुगमन निरिक्षणको माध्यमबाट संकलन र विश्लेषण गरी प्राप्त नतिजाको आधारमा सामुदायिक वनको वर्तमान अवस्था, उपलब्धी, सिकाई तथा आगामी दिनको कार्यदिशाको बारेमा चित्रण गर्ने प्रयास गरिएको छ ।

यो पुस्तिका सामुदायिक वन उपभोक्ता समूह, नागरिक समाज, शिक्षक, विद्यार्थी, सरकारी तथा गैह्रसरकारी संस्था, अनुसंधानकर्ता लगायत सम्पूर्ण सरोकारवालाहरूको लागि समेत उपयोगी हुने आशा राखेको छु । यस पुस्तिकाको सहयोगले यस जिल्लाको वन लगायतका प्राकृतिक श्रोतहरूको दिगो व्यवस्थापन गर्न विशेष सहयोग मिल्ने समेत विश्वास लिएको छु । यस पुस्तिकालाई सरल र अझै सूचनामूलक बनाउने प्रयास हुँदाहुँदै पनि कार्यक्रमको प्रगति संगै पुस्तिका समेतको कार्य एकैसाथ गर्नु पर्दा केही कमी कमजोरीहरू रहन सक्ने हुँदा सरोकारवालाहरूको अमूल्य सहयोग, सुझाव तथा प्रतिक्रियाको अपेक्षा गर्दछु ।

अन्त्यमा, यस अनुगमन प्रतिवेदनलाई पुस्तिकाको यस स्वरूपमा पुऱ्याउन महत्वपूर्ण भूमिका र योगदान दिनुहुने सहायक वन अधिकृत हेमन्त पराजुली, नविन दाहाल र तथ्याङ्क व्यवस्थापन गर्न सहयोग गर्ने फरेष्टर सलिना राई लगायत प्रत्यक्ष र परोक्ष रूपमा सहयोग गर्नु हुने डिभिजन र सव-डिभिजन वन कार्यालयका सम्पूर्ण कर्मचारीहरु र सबै सरोकारवालाहरुलाई हार्दिक धन्यवाद दिन चाहन्छु ।

धन्यवाद !

इन्द्र मणि भण्डारी
डिभिजनल वन अधिकृत
डिभिजन वन कार्यालय, सङ्खुवासभा
आषाढ, २०७६

विषय-सूची

भाग-१	१
१.१ परिचय.....	१
१.१.१ ऐतिहासिक पृष्ठभूमी.....	१
१.१.२ भौगोलिक अवस्थिति	३
१.१.३ राजनितिक विभाजन	३
१.१.४ सामाजिक तथा आर्थिक अवस्था.....	५
१.१.५ प्रमुख जाति र भाषाहरु	६
१.१.६ भू-वर्गीय संरचना.....	६
१.१.७ भू-उपयोग	७
१.१.८ प्रमुख धार्मिक तथा पर्यटकीय क्षेत्र	८
१.१.९ प्रमुख नदी, ताल, तलैया.....	८
१.१.१० अन्य प्रयोजनको लागि उपलब्ध गराइएको वन क्षेत्रको विवरणहरु.....	९
१.२ वन प्रजाति तथा वन्यजन्तुहरुको अवस्था.....	१०
१.२.१ वनको किसिम.....	१०
(अ) हावापानीको आधारमा.....	११
(आ) प्रजातिको आधारमा वनको किसिम	१३
१.२.२ वनको वर्तमान अवस्था	१४
(क) प्राकृतिक वनको अवस्था.....	१४
(ख) वृक्षारोपण गरिएको वनको अवस्था.....	१४
१.२.३ मूल्य प्रजातिको वितरण तथा वृद्धि मौजदात (Growing Stock) र वार्षिक वृद्धिदर	१५
(क) काष्ठ प्रजातिको वृद्धि मौजदात	१५
(ख) गैह्र काष्ठ वन पैदावार (मुख्य प्रजाति, फैलावट, संचिती).....	१६
१.२.४ स्वामित्वको आधारमा वनको विवरण.....	१८
(क) सरकारद्वारा व्यवस्थित वन	१९
(ख) सामुदायिक वन	२०
(ग) कबुलियती वन	२०

	(घ) धार्मिक वन.....	२१
	(ङ) निजी वन.....	२१
१.३	वन संरक्षणको अवस्था.....	२२
	१.३.१ प्राकृतिक प्रकोप.....	२२
	१.३.२ वन सिमाङ्कन.....	२३
	१.३.३ वन अतिक्रमण.....	२३
	१.३.४ वन डढेलो.....	२५
	१.३.५ वन गस्ती.....	२६
१.४	वन पैदावारको माग र आपूर्तीको अवस्थाको विश्लेषण.....	२७
	(क) विगत ५ वर्षमा काठ तथा दाउराको उत्पादन र बिक्री वितरणको परिमाण.....	२७
	(ख) विगत ५ वर्षमा काठ दाउरा बिक्रीबाट प्राप्त भएको राजश्व.....	२८
	(ग) जडिबुटी तथा गैह्रकाष्ठ वन पैदावारको संकलन र बिक्री परिमाण.....	२९
	(घ) जडिबुटी तथा गैह्रकाष्ठ वन पैदावारबाट संकलन भएको राजश्व.....	३०
१.५	ढुङ्गा, गिट्टी, बालुवा, ग्रावेल संकलन.....	३१
१.६	कृत्रिम तथा प्राकृतिक पुनरुत्पादन कार्यक्रम.....	३१
	१.६.१. नर्सरी सञ्चालन र विरुवा उत्पादन कार्यक्रम.....	३२
	(क) डिभिजन तथा सब डिभिजन स्तरीय नर्सरी.....	३२
	१.६.२ वृक्षारोपण कार्यक्रम.....	३२
१.७	मौजुदा संगठन तथा कार्यरत कर्मचारीको विवरण.....	३३
	भाग-२.....	३४
	सामुदायिक वनको अनुगमन तथा मूल्यांकन.....	३४
२.१	सामुदायिक वनको परिचय एवं पृष्ठभूमी.....	३४
	२.१.१ अनुगमन तथा मूल्यांकनको आवश्यकता.....	३५
	२.१.२ अनुगमन तथा मूल्यांकनको महत्व.....	३६
	२.१.३ उद्देश्यहरु.....	३६
	२.१.४ अनुगमन गर्दा अपनाइएका विधि तथा प्रक्याहरु.....	३७
	२.१.४.१ तथ्याङ्क संकलन विधि र सामग्री.....	३८
	(क) अनुगमनको फाराम भर्ने.....	३८

	(ख) सूचना एकिकृत गरि विश्लेषण गर्ने.....	३९
	२.१.५ तथ्याङ्क संकलनमा देखापरेका कठिनाईहरू.....	३९
	२.१.६ तथ्याङ्क विप्लेषण तथा नतिजा.....	३९
२.२	अनुगमन तथा मूल्यांकनको तथ्याङ्क विश्लेषण.....	४०
	२.२.१ सामुदायिक वन हस्तान्तरणको अवस्था (वन हस्तान्तरण प्रवृत्ति, क्षेत्रफल, घरधुरी).....	४०
	२.२.२ आ.व.२०७५/०७६ मा नविकरण भएका सामुदायिक वनहरूको विवरण.....	४१
	२.२.३ सामुदायिक वनको क्षेत्रफल.....	४१
	२.२.४ उपलब्ध सुविधाहरूको आधारमा सा.व.उ.स.हरूको सुगमता.....	४२
	२.२.५ सा.व.उ.समितिमा महिला र पुरुष प्रतिनिधित्व.....	४३
	२.२.६ सामुदायिक वनको आमसभामा लैङ्गिक प्रतिनिधित्व.....	४४
	२.२.७ सामुदायिक वन उपभोक्ता समूहहरूको लेखा परिक्षणको अवस्था.....	४५
२.३	सामुदायिक वन व्यवस्थापन.....	४६
	२.३.१ वन संरक्षण.....	४६
	२.३.२ वन सम्बर्धन.....	४७
	२.३.३ वन पैदावार संकलन तथा वितरण.....	४८
	२.३.३.१ वन पैदावारको वितरण प्रणाली.....	४८
	२.३.४ सामुदायिक वनको आम्दानी.....	४९
	२.३.४.१ विक्रि वितरणबाट आम्दानी.....	४९
	२.३.४.२ अन्य आम्दानीको श्रोत.....	५०
	२.३.४.३ सामुदायिक वनको खर्च.....	५०
२.४	आर्थिक वर्ष २०७५/७६ मा डिभिजन वन कार्यालय, संखुवासभाबाट पुरस्कृत सामुदायिक वनहरू.....	५१
२.५.	कार्यक्रम कार्यान्वयनमा देखिएका केहि समस्या तथा सुझावहरू.....	५२
	२.५.१. सामुदायिक वनको कार्ययोजना कार्यान्वयनमा देखिएका समस्याहरू तथा सुझावहरू.....	५२
	२.५.१.१. समस्याहरू.....	५२
	२.५.१.२. समाधानका लागि सुझावहरू.....	५४

उपसंहार	५५
अनुसूचिहरु.....	५७
अनुसूचि - १	संखुवासभा जिल्लाका गाउँपालिका/नगरपालिकाहरुको विवरण ... ५९
अनुसूचि-२	गाउँपालिका/नगरपालिकाहरुमा रहेको वन जङ्गलको विवरण.....६०
अनुसूचि- ३	जातजाति र भाषाभाषिको आधारमा जनसांख्यिक विवरण..... ६१
अनुसूचि-४	संखुवासभा जिल्लामा पाईने जडिवुटी तथा गैह्रकाष्ठ वन पैदावारहरु..... ६३
अनुसूचि - ५	आ.व.२०७५/७६ सम्मको सामुदायिक वन सम्बन्धी विवरण.....६५
अनुसूचि-६	अन्य प्रयोजनका लागि उपलब्ध गराईएको कवुलियति वनको विवरण..... ९८
अनुसूचि - ७	दर्ता भएका निजी वनहरुको विवरण१००
अनुसूचि - ८	वन सिमाङ्कन सम्बन्धि विवरण.....१०२
अनुसूचि - ९	संखुवासभामा भएको वन अतिक्रमणको विवरण (स्थानीय तह अनुसार)..... १०४
अनुसूचि - १०	आ.व. २०७५/७६ मा उत्पादन भएको विरुवाहरुको विवरण..... ११२
अनुसूचि- ११	संखुवासभा डिभिजन वन कार्यालयको संगठन संरचना..... ११५
अनुसूचि - १२	सामुदायिक वन अनुगमन फारमको नमुना..... ११६
अनुसूचि - १३(क)	नविकरण भएका सा.व.उ.स.हरुका वन कार्ययोजनाहरु (डिभिजन वन कार्यालयबाट) ११९
अनुसूचि - १३(ख)	रेड कार्यान्वयन केन्द्रको आर्थिक सहयोग तथा समुदायमा आधारित वन सहजकर्ता सञ्जाल नेपालको प्राविधिक सहयोगमा तयार गरिएको सामुदायिक वनको कार्ययोजनाहरु १२२
अनुसूचि - १४	सामुदायिक तथा कवुलियति वन विकास कार्यक्रमको प्रगति विवरण १२५

भाग-१

१.१. परिचय

संखुवासभा नेपालको साविक पूर्वाञ्चल विकास क्षेत्रको कोशी अञ्चलमा अवस्थित हिमाली भेगको एक दुर्गम जिल्ला हो। हाल यो जिल्ला १ नम्बर प्रदेश अन्तर्गत पर्दछ। यो जिल्ला पूर्वमा ताप्लेजुङ र तेह्रथुम, पश्चिममा सोलुखुम्बू र भोजपुर जिल्लाको चौबन्दिमा रहेको छ। यस जिल्लाको कूल क्षेत्रफल ३४८० वर्ग किलोमिटर हो जसले नेपालको कूल क्षेत्रफलको २.३६%, पूर्वाञ्चल विकास क्षेत्रको १२.१९% र कोशी अञ्चलको ३५.६८% भू-भाग ओगटेको छ। यस जिल्लाको १७% भू-भाग खेति योग्य, ५४% भू-भाग वन तथा झाडी र २९% भू-भाग हिँउ, चट्टान, बालुवा, पहिरो जस्ता कारणले प्रयोगमा नआउने अवस्थामा रहेको छ। समुन्द्र सतह देखि ४५७ मिटर (संसारको सबैभन्दा होचो अरुण उपत्यका) देखि विश्वको पाँचौ अग्लो हिमशिखर मकालु ८४६३ मिटर सम्मको उचाइमा रहेको यो जिल्ला २७°०६' देखि २७°५५' उत्तरी अक्षांश र ८६°५७' देखि ८७°४०' पूर्वी देशान्तरसम्म फैलिएको छ। उत्तर तर्फ फराकिलो भागमा मनोरम हिमाली शृंखलाहरुले सजिएको यस जिल्लाको दक्षिण तर्फ साँगुरिएको भागमा वसोवासयुक्त पहाडि भू-भाग रहेको छ। पूर्वी नेपालको मध्य पहाड तथा हिमाली क्षेत्र समेटेर रहेको यो जिल्ला जैविक विविधताले अत्यन्त सम्बृद्ध जिल्ला मानिन्छ। जैविक विविधता र प्राकृतिक संरक्षणको लागि मकालु वरुण राष्ट्रिय निकुञ्ज र नेपालको राष्ट्रिय फुल लालीगुराँस संरक्षणको लागि तिनजुरे-मिल्के-जलजले गुराँस संरक्षण क्षेत्र पनि यहि जिल्लामा पर्दछन। यसका साथै यस जिल्लामा साँस्कृतिक, पर्यावरणीय विविधता पनि प्रचुर रहेको मात्र नभई प्राकृतिक सम्पदाले पनि भरिपूर्ण रहेको छ।

१.१.१. ऐतिहासिक पृष्ठभूमि

वैदिक कालदेखि नै संखुवासभा जिल्लाको फरक महत्व रहँदै आएको छ। परापूर्व कालमा शिव पार्वतीको क्रिडास्थल मानिने शिवधारा, वेदव्यासले भगवान शिवशंकरको प्रार्थना गरेपछि सिद्धिबिनायक गौरीपुत्र गणेशको सहयोगमा पोखरीको विचमा वेदी निर्माण गरी वेदको लेखन गरेको भन्ने उल्लेख गरेको पाइन्छ। वेदव्यासले वेदको निर्माण गरेको स्थान सभापोखरी भन्ने तथ्य स्वस्थानी ब्रतकथामा वर्णित छ। यस जिल्लाको चैनपुरमा

अवस्थित सिद्धकाली भगवतीको मन्दिर भएको स्थानमा सतिदेवीको बायाँ आँखा पतन भएको भनी स्वस्थानी व्रतकथामा वर्णन गरिएको पाइन्छ ।

एकीकरण पूर्व तिन राज्यमा विभाजित संखुवासभा जिल्ला तल्लो किराँत राज्य अन्तर्गत पर्दथ्यो । किराँत कालमा यस जिल्लाको विभिन्न स्थानहरूमा गढी, गोला, कोट आदि भएको तथ्य हाल सो अनुसार गाउँहरूको नामाकरण (हटिया गोला, गढी बजार, लोहाकोट, आदि) रहेकोले पुष्टि गर्दछ । जस अनुसार गढी तथा कोटमा शासकहरूको दरबार हुने गर्दथ्यो भने गोलामा त्यस ताकाको अन्नपानी तथा हातहतियारको भण्डार रहने गर्दथ्यो । हाल जिल्ला प्रहरी कार्यालय रहेको स्थानलाई ढोलबाजे गढी भनिन्थ्यो । हाल हेलिप्याड रहेको उक्त स्थान सम्पाउने कार्य गर्दा फेला परेका चिल्ला, बुट्टेदार तथा बलिया ईट्टाहरू, त्रिशुल, तीर, तारवार, खुँडा आदिले परापूर्वकालमा उक्त स्थानमा कुनै ठूलो दरबार रहेको तथ्यलाई पुष्टि गर्दछ । यस्ता गढी, गोला तथा कोटहरूमा हेदाङ्गना गढी, चैनपुर गोला, हटियागोला, कोतेडाँडा (हाल हिमालय माध्यमिक विद्यालय भएको स्थान), वानेश्वर गढी आदि प्रसिद्ध रहेका छन् ।

इतिहासमा उल्लेख भएको प्रमाण अनुसार नेपाल राज्यको एकीकरणका क्रममा वि.सं. १८३१ वैसाखमा चैनपुरको दक्षिणी भागमा रघुनाथ लिम्बूको नेतृत्वमा गोर्खाली सेनाहरू र किराँत राज्यको कांगसेरको नेतृत्वमा युद्ध भएको प्राप्त तथ्यहरूले यस क्षेत्रको एकीकरण त्यस समय पश्चात भएको पाइन्छ । त्यसैगरी राणाकालमा यो क्षेत्र धनकुटा गौडा वडाहाकिमको प्रशासनिक क्षेत्र र चैनपुरको न्यायिक क्षेत्र भित्र पर्दथ्यो । त्यसताका बस्तिहरूलाई थुम भनिन्थ्यो र यो जिल्ला भित्र विभिन्न थुमहरू, दशमजिया (मादीविर्ता), पाँच मजिया (खराङ्ग देखि लिङलिङ), दशथर थुम (चैनपुर देखि पोखरी बजार), पाँचखपन थुम, सभा उत्तर थुम, संखुवा उत्तर थुम आदि पर्दथे । राणाशासनको अन्तपछि देशलाई ७५ जिल्लामा विभाजन पछि यो क्षेत्र संखुवासभा जिल्लाको नामले चिनिन पुग्यो । साविकमा जिल्लाको सदरमुकाम चैनपुर रहेकोमा हाल खाँदवारी रहको छ ।

वन ऐन २०४९ तथा वन नियमावली २०५१ लागु भए पछि यस जिल्लामा हस्तान्तरण गरिएका सामुदायिक वनबाट उपभोक्ता समुहले वन पैदावारको सहज आपूर्ती गर्नुको साथै स्थानीय स्तरमा छोटो समयको रोजगारी सिर्जना हुनुको साथै विकास निर्माण कार्यमा समेत सामुदायिक वनबाट भएको आम्दानी लगानी भएको छ । हाल यस जिल्लामा २८९ वटा सामुदायिक वन उपभोक्ता समुह गठन भई स्थानीय समुदायको पहुँच भित्रको ३१९३३.५२ हेक्टर (४१.३८ प्रतिशत) वनक्षेत्र सामुदायिक वनको रूपमा हस्तान्तरण भएको छ जस्मा २९१६४ (केही दोहोरिएका समेत) घरधुरी संलग्न रहेका छन् ।

१.१.२. भौगोलिक अवस्थिति

- पूर्व - ताप्लेजुङ्ग र तेह्रथुम जिल्ला
- पश्चिम - भोजपुर र सोलुखुम्बु जिल्ला
- उत्तर - चिनको स्वसासित क्षेत्र तिब्बत
- दक्षिण - धनकुटा र तेह्रथुम जिल्ला

१.१.३. राजनितिक विभाजन

यस जिल्लाको नामाकरण पश्चिमबाट बहने संखुवा खोला र बीच भागबाट बहने सभा खोलाको नामबाट संखुवासभा रहन गएको हो । परापूर्वकाल देखि नै संखुवासभा जिल्ला अरुण उपत्यका देखि मकालु हिम श्रृंखलासम्म अर्थात उष्ण प्रदेशीय देखि उच्च हिमाली हावापानी पाइने जिल्लाको नामले चिनिदै आएको छ ।

संघीय गणतन्त्र नेपालको संविधान २०७२ बमोजिम यस जिल्लालाई १ वटा प्रतिनिधि सभा र २ वटा प्रदेश सभा सदस्य निर्वाचन क्षेत्र तथा ५ वटा नगरपालिका र ५ वटा गाउँपालिकामा विभाजन गरिएको छ । खाँदवारी, चैनपुर, मादी, पाँचखपन र धर्मदेवी नगरपालिकाहरू छन भने चिचिला, सभापोखरी, भोटखोला, मकालु र सिलिचोड गरी पाँच गाउँपालिकाहरू रहेका छन । साविकको गा.वि.स./न.पा. र हालको गाउँपालिका र नगरपालिकाहरूको विवरण **अनुसूची १** मा र त्याँहा रहेका वन जङ्गलको विवरण **अनुसूची २** मा र डिभिजन वन कार्यालयको कार्यक्षेत्र सम्बन्धि विवरण **तालिका १** र **तालिका २** मा दिईएको छ ।

डिभिजन वन कार्यालयले सेवा प्रवाह गर्ने छुट्टै सांगठनिक संरचना रहेको छ । जस अनुसार डिभिजन वन कार्यालयको कार्यक्षेत्र भित्र पर्ने जिल्लाका स्थानिय वासिन्दाहरूलाई डिभिजन वन कार्यालयबाट सेवा प्रवाह गर्न ६ वटा सब-डिभिजन वन कार्यालयहरू रहेका छन (**फिगर नं. १**) । हालको स्थानिय तहको राजनैतिक संरचना अनुसार निम्न भौगोलिक क्षेत्र समेटेको छ ।

तालिका-१ : डिभिजन वन कार्यालयको कार्यक्षेत्र भित्र पर्ने गाउँपालिका/नगरपालिकाहरूको विवरण

१. चैनपुर नगरपालिका	६. चिचिला गाँउपालिका
२. धर्मदेवी नगरपालिका	७. सभापोखरी गाँउपालिका
३. खाँदवारी नगरपालिका	८. मकालु गाँउपालिकाको वार्ड नं. ४ र ५ मात्र
४. मादी नगरपालिका	९. भोटखोला गाँउपालिकाको वार्ड नं. ५ पुरै र वार्ड नं. २ र ४ को केहि भाग मात्र
५. पाँचखपन नगरपालिका	

तालिका २ : मकालु वरुण राष्ट्रिय निकुञ्ज र डिभिजन वन कार्यालयको क्षेत्र भित्र पर्ने गाउँपालिका तथा नगरपालिकाहरू

सि.नं.	विवरण	गाउँ पालिका, नगर पालिका	कार्यक्षेत्र
१.	मकालु वरुण राष्ट्रिय निकुञ्ज	भोटखोला, सिलिचोड र मकालु गाउँपालिका	भोटखोला गा.पा.को वडा नं. १ र ३, मकालु गा.पा.को वडा नं. १, २ र ३ तथा सिलिचोङ्ग गा.पा.को पुरै क्षेत्र
२.	मादी सव-डिभिजन	मादी नगरपालिका	यस न.पा.को पुरै क्षेत्र
३.	चैनपुर सव-डिभिजन	चैनपुर नगरपालिका	यस न.पा.को पुरै क्षेत्र
४.	खाँदवारी सव-डिभिजन	खाँदवारी नगरपालिका	यस न.पा.को पुरै क्षेत्र
५.	अरुण सव-डिभिजन	भोटखोला, मकालु र चिचिला गाउँपालिकाहरू	भोटखोला गाउँपालिकाको वडा नं. २, ४ र ५, मकालु गाउँपालिकाको वडा नं. ४ र ५ तथा चिचिला गाउँपालिकाको पुरै क्षेत्र
६.	सभाखोला सव-डिभिजन	पाँचखपन नगरपालिका र सभापोखरी गाउँपालिका	पाँचखपन नगरपालिका र सभापोखरी गाउँपालिकाको पुरै क्षेत्र
७.	धर्मदेवी सव-डिभिजन	धर्मदेवी नगरपालिका	धर्मदेवी नगरपालिकाको पुरै क्षेत्र

फिगर नं. १ : राजनैतिक विभाजन अनुसार संखुवासभा जिल्लाको साविक र हालको नक्सा

१.१.४. सामाजिक तथा आर्थिक अवस्था

२०६८ सालको जनगणनाको तथ्याङ्क अनुसार संखुवासभा जिल्लाको जम्मा जनसंख्या १५८७४२ रहेको छ। यस मध्ये ८३५१७ महिला र ७५२२५ पुरुष रहेका छन् (तालिका नं.३)।

तालिका-३ : जिल्लाको जनसांख्यिक विवरण (Demographic Indicators)

घरधुरी	जनसंख्या			लैङ्गिक अनुपात	औसत परिवार संख्या	जन घनत्व/वर्ग कि.मि.
	महिला	पुरुष	जम्मा			
३४६२४	८३५१७ (५२.६१%)	७५२२५ (४७.३८%)	१५८७४२	९०.०७	४.५८	४६

(श्रोत : राष्ट्रिय जनगणना २०६८)

यस जिल्लालाई पाँच वटा गाउँपालिका र पाँच वटा नगरपालिकामा विभाजन गरीएको छ। यस मध्ये मकालु गाउँपालिकाले सबै भन्दा बढी ११९४.४६३९ वर्ग कि.मी क्षेत्रफल ओगटेको छ र सबै भन्दा कम क्षेत्रफल चिचिला गाउँपालिकाले ८८.५३ वर्ग कि.मी. ओगटेको छ।

यस जिल्लामा जम्मा जनसंख्या १५८२२० रहेको छ। यस मध्ये सबै भन्दा बढी जनसंख्या र जनघनत्व क्रमशः ३११७७ र २५४ खाँदवारी नगरपालिकामा रहेको छ भने सबै भन्दा कम जनसंख्या र जनघनत्व क्रमशः ६५७६ र १० भोटखोला गाउँपालिकामा रहेको छ (तालिका नं. ४)।

तालिका नं. ४ : गाउँपालिका तथा नगरपालिका अनुसार जनसंख्याको विवरण

क्र.सं.	गाउँपालिका /नगरपालिका	क्षेत्रफल वर्ग कि.मी.	जनसंख्या	जनघनत्व
				संख्या/वर्ग कि.मी.
१	भोटखोला गाउँपालिका	७३३.४६३२	६५७६	१०
२	चैनपुर नगरपालिका	२२३.६९४७	२७३०६	१२२
३	चिचिला गाउँपालिका	८८.५३८२	७०६५	८०
४	धर्मदेवी नगरपालिका	१३२.८२८	१८२३५	१३७
५	खाँदवारी नगरपालिका	१२२.७७५७	३११७७	२५४
६	मादी नगरपालिका	११०.१०३	१४४७०	१३१
७	मकालु गाउँपालिका	११९४.४६४	१३२०४	२५
८	पाँचखपन नगरपालिका	१४८.०३५९	१७५२१	११८
९	सभापोखरी गाउँपालिका	२२२.०८३३	१०४९२	४७
१०	सिलिचोड गाउँपालिका	२९३.२६	१२१७४	४२

(जि.स.स.,२०७५)

१.१.५. प्रमुख जाति र भाषाहरु

यस जिल्लाको प्रमुख जातिहरु बाहुन, क्षेत्री, राई, याखा, लिम्बु, भोटे, मगर, गुरुङ्ग, आदि हुन् र भाषाहरु नेपाली, याखा, राई, गुरुङ्ग, मगर आदि लगायत विभिन्न भाषाहरु बोलिचालिमा रहेको पाईन्छ। यस जिल्लामा सबै भन्दा बढी (करिब १८.३४ प्रतिशत) क्षेत्रीको बाहुल्यता रहेको छ भने दोश्रो बढी जनसंख्या राई जातीको १०.६० प्रतिशत रहेको छ। जातजाति र भाषा-भाषिको आधारमा जनसांख्यिक विवरण **अनुसूचि-३** मा दिईएको छ।

१.१.६. भू-गर्भीय संरचना

यस जिल्लाको अरुण जलाधार क्षेत्रको उत्तरी भागको सानो क्षेत्र Igneous Rock मा खासगरी Granite पाईन्छ। अरुण जलाधार क्षेत्रको मध्य भाग (तुम्लिङ्गटार समेत) मा Argillaceous, Aronaceous र Calcareous Rock जस्ता Metasedimentary Rock

पाइन्छन् । Schist phyllite र Marble ले बनेका Gneiss र Metamorphic Rock समेत यस जिल्लामा पाइन्छन् ।

यस जिल्लाको माडतेवा क्षेत्रको नदी तटीय भागमा तामा खानी पाइएको छ भने सभापोखरी, चैनपुर र धुपु जस्ता विभिन्न स्थानहरूमा चुनढुङ्गा, वाह्रविसे र सभापोखरीमा इक्युमरिन, क्वार्ज, कुरिङ्ग ढुङ्गा, टुर्मालिन, शिशा, धुपुमा कोइला, वाना र खराङ्ग जस्ता विभिन्न स्थानहरूमा फलाम आदिको खानी रहेको तथ्यबाट देखिन्छ । तर यि कुनै पनि खानीहरू उत्खनन तथा सञ्चालन गरिएका छैनन् । यस जिल्लाका अन्य स्थानमा समेत भएका खानीहरू पत्ता लगाउन विस्तृत Geological survey गर्नु पर्ने आवश्यकता देखिन्छ ।

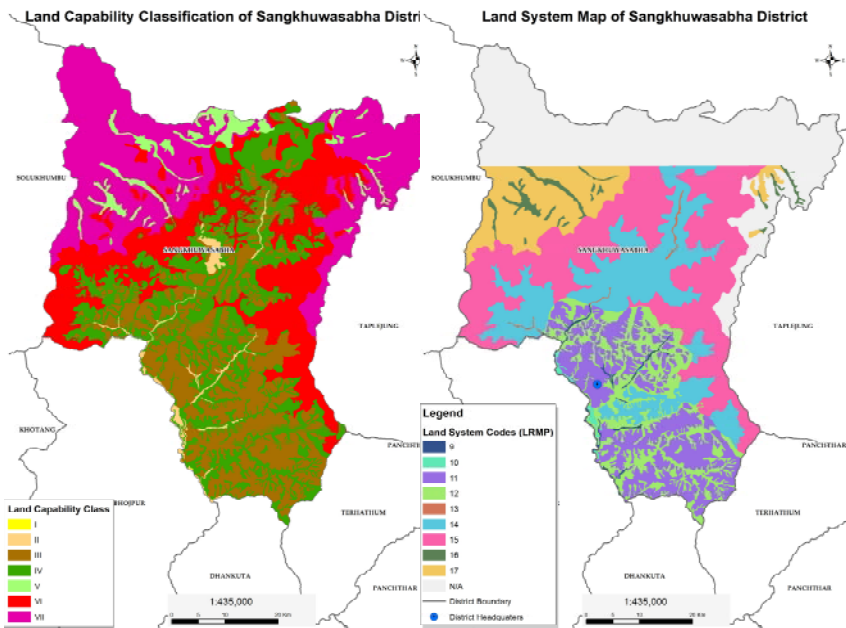
१.१.७ भू-उपयोग

यस जिल्लाको कूल क्षेत्रफल ३४६८.४ वर्ग कि.मी. भू-भागको ठूलो अंश (५३.९७ प्रतिशत) वन जंगल, भाडी बुट्यान र घाँसे मैदानले ओगटेको छ । बाँझो तथा खेर गएको जग्गा २७.७३ प्रतिशत र कृषीको लागि खेती योग्य जमिन करिब १७.०२ प्रतिशत रहेको छ । यस जिल्लाको भू-उपयोगको अवस्था निम्न तालिकामा दिइएको छ (तालिका नं. ५) । त्यसैगरी जिल्लाको जग्गाको क्षमता अनुसारको नक्सा फिगर २ मा देखाईएको छ ।

तालिका नं. ५ : भू-उपयोग सम्बन्धी विवरण

क्र.स.	भू-उपयोगको किसिम	क्षेत्रफल (वर्ग कि.मी.)	प्रतिशत
१.	हवाइ मैदान	०.३६	०.०१
२.	घर तथा निर्माण	०.०७	०
३.	हिँउ तथा चट्टान	६.३१	०.१८
४.	खेति योग्य जमिन	५९०.२५	१७.०२
५.	पहिरो	५.८१	०.१७
६.	बलौटे भाग	१३.४४	०.३९
७.	बाँझो तथा खेर गएको जग्गा	९६१.७५	२७.७३
८.	बुट्यान तथा भाडी	४८१.५	१३.८८
९.	जंगल	१२८०.२	३६.९१
१०.	घाँसे मैदान	११०.१७	३.१८
११.	पानीले ढाकिएको	१८.५१	०.५३
जिल्लाको कूल क्षेत्रफल		३४६८.४	१००

(जि.स.स., २०७५)

फिगर नं. २ : जिल्लाको जग्गाको क्षमता अनुसार वर्गीकरण

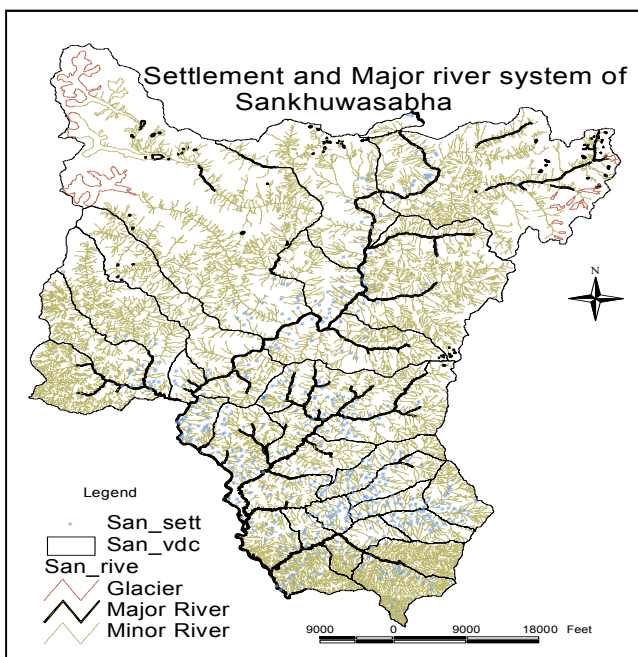
१.१.८. प्रमुख धार्मिक तथा पर्यटकीय क्षेत्र

धार्मिक तिर्थाटन तथा पर्यटनको हिसाबले समेत यो जिल्ला निकै महत्वपूर्ण मानिन्छ । अरुण किनारमा रहेको मनकामना मन्दिर, चैनपुरको बानेश्वर महादेव मन्दिर, साविक सिद्धकाली गाविसमा पर्ने सिद्धकाली मन्दिर, बालेश्वर शिवलिङ्ग, सभापोखरी, खेम्पालुङ, शिवधारा, मत्स्यपोखरी, जौवारी महादेव गुफा, हुमुडमाई मन्दिर, गुठी गुम्बा आदी प्रमुख धार्मिक स्थलहरु रहेका छन् । त्यस्तै मकालु प्रथम, मकालु दोश्रो, वरुनत्से, चाम्लाङ्ग, हिमचुली, कुम्भकर्ण, मकालु जस्ता हिमालहरु र मकालु वरुण राष्ट्रिय निकुञ्ज, गुराँसको राजधानी मानिने लालीगुराँस संरक्षण क्षेत्र, मिल्के डाडाँ लगायत सम्पूर्ण अरुण उपत्यका पर्यटन र अध्ययन अनुसन्धानको हिसाबले निकै महत्वपूर्ण छन् ।

१.१.९. प्रमुख नदी, ताल, तलैया, सिमसार

यो जिल्ला जलश्रोतको दृष्टिकोणबाट निकै धनी मानिन्छ । यस जिल्लाका नदीहरु मध्ये हिमनदीबाट शुरु भएका अरुण र वरुण नदी मुख्य नदीहरु हुन् । अन्य नदीनालाहरुमा संखुवाखोला, सवाखोला, पिलुवाखोला, हेंवाखोला, इप्सुवाखोला, आप्सुवाखोला,

इखुवाखोला, कासुवाखोला, सिसुवाखोला आदी रहेका छन भने प्रमुख पोखरीहरुमा मत्स्यपोखरी, सिद्धपोखरी, पोप्तीपोखरी, लालपोखरी, मत्स्यपोखरी, बन्दुकेपोखरी, लक्ष्मीपोखरी, किपुपोखरी, फेलुङगापोखरी, मुलुङ्गापोखरी, छावापोखरी रहेका छन भने अन्य धार्मिक तथा पर्यटकीय महत्वका सिमसार क्षेत्रमा सभापोखरी, दुध पोखरी, गुफा पोखरी आदि रहेका छन । उल्लेखित नदी, खोला र ताल/पोखरीहरुको आ-आफ्नै धार्मिक तथा पर्यटकिय महत्व रहि आएको छ । त्यस्तै छहरा/छांगाहरुमा नामासे, वतासे, तांलेवा, बैधे, शंखभीर, वोघा, वालिङ्ग र मेनवेन्या छहराहरु प्रमुख रहेका छन । (फिगर नं. ३)

फिगर नं. ३ : संखुवासभा जिल्लाको बसोवास क्षेत्र तथा प्रमुख नदी प्रणाली

१.१.१० अन्य प्रयोजनको लागि उपलब्ध गराइएको वन क्षेत्रको विवरणहरु

यस जिल्लामा विशेषगरी राष्ट्रिय प्राथमिकता प्राप्त क्षेत्रहरु जलविद्युत आयोजनाको निर्माण तथा संचालन, प्रवेश मार्ग र प्रशारण लाईन आयोजनाहरुको प्रयोजनका लागि गत विगत देखी नै राष्ट्रिय वन क्षेत्रको जग्गा राष्ट्रिय प्राथमिकता प्राप्त आयोजनालाई उपलब्ध गराउने कार्यविधी बमोजिम नेपाल सरकारको निर्णय अनुसार जग्गा उपलब्ध गराएको पाईन्छ । कार्यालयमा रहेको अभिलेख बमोजिम संखुवासभा जिल्लामा हालसम्म

१० वटा विभिन्न आयोजनाहरूका लागि १०४.२५५ हेक्टर स्थायी र २०.७९६ अस्थायी गरी कूल १२४.९७१ हेक्टर राष्ट्रिय वन क्षेत्र अन्य प्रयोजनका लागि उपलब्ध गराइएको छ (अनुसूची नं. ४) ।

१.१.११ सहयोगी संघ संस्थाहरू

यस जिल्लामा वन क्षेत्रको विकास र व्यवस्थापनका लागि विभिन्न संस्थाहरूले डिभिजन वन कार्यालयसँग सहकार्य गरिरहेका छन् । महत्वपूर्ण साभेदार संस्थाहरूमा जिल्ला समन्वय समिति, स्थानीय तहहरू, जिल्ला प्रशासन कार्यालय, जिल्ला स्थित प्रहरी कार्यालयहरू, नेपाली सेना, कृषि ज्ञान केन्द्र, भेटेनरी अस्पताल तथा पशु सेवा विज्ञ केन्द्र, घरेलु तथा साना उद्योग विकास समिति, भू तथा जलाधार व्यवस्थापन कार्यालय (धनकुटा) आदि निकायहरू तथा उपभोक्ता समुहहरू, सामुदायिक वन उपभोक्ता महासंघ, तिनजुरे-मिल्के-जलजले संरक्षण विकास आयोजना (TMJCCP), KTK-BELT, Sankhu-wasabha Learning Grounds (SLG), हिमवन्ती नेपाल आदि संघसंस्थाहरू रहेका छन् ।

माथि उल्लेखित निकाय र संघसंस्थाहरू बाहेक विभिन्न सरकारी तथा गैह्र सरकारी संस्थाहरू जस्तै दलित संघ, जनजाति संघ, उद्योग वाणिज्य महासंघ, काष्ठ व्यवशायी संघ, गैह्रकाष्ठ वन पैदावार संकलन गर्ने र ओसार पसारमा संलग्न संघसंस्था र मध्यस्थकर्ताहरू समेत वन क्षेत्रको विकासमा प्रत्यक्ष वा अप्रत्यक्ष रूपमा संलग्न रहेको छन् ।

१.२. वन प्रजाति तथा वन्यजन्तुहरूको विवरण

१.२.१. वनको किसिम

संखुवासभा जिल्लामा परापूर्वकाल देखिनै वन जंगलहरू विभिन्न प्रकारको स्वामित्व तथा रेखदेखमा रहिआएको थियो । वन जंगल राष्ट्रियकरण हुनु अगावै अधिकांस वन क्षेत्रहरू विभिन्न परिवारहरूले विर्ता तथा खर्क आदिको रूपमा संरक्षण र व्यवस्थापन गर्दै आएका थिए भने केही वनक्षेत्रहरू तत्कालिन जिम्मावाल, थरी, तालुकदारहरूबाट नियन्त्रण हुँदै आएको थियो । निजी वन राष्ट्रियकरण ऐन २०१३ लागु भए पश्चात यस्ता वनहरू सबै राष्ट्रियकरण गरी नेपाल सरकारको अधिनमा रहन पुग्यो । त्यसपछि यसको संरक्षणको दायित्व पुर्ण रूपमा नेपाल सरकारको हुन गयो । विक्रम सम्बत २०१८ सालसम्म धनकुटा गौडाबाट संरक्षण व्यवस्थापन हुँदै आएको यस जिल्लाको वनक्षेत्र २०१८ सालमा धनकुटा वन डिभिजन कार्यालय र २०३३ सालमा अरुण डिभिजन वन कार्यालयबाट हुँदै आएको थियो । विक्रम संवत २०४० सालमा देशको ७५ वटै जिल्लामा वन कार्यालयहरू

स्थापना गर्ने सरकारको निर्णय बमोजिम २०४२ सालमा यस जिल्लामा समेत जिल्ला वन कार्यालय स्थापना भई जिल्लाको वनजंगलको संरक्षण र व्यवस्थापन हुँदै आएको छ। संघीय गणतन्त्र नेपालको संविधान २०७२ बमोजिम देश संघीय संरचनामा रुपान्तरण भएपछि तात्कालिन जिल्ला वन कार्यालय प्रदेश नं. १ को प्रदेश सरकार मातहत डिभिजन वन कार्यालयको रुपमा रुपान्तरण भएको छ।

यस जिल्लामा पाइने वनलाई खासगरी निम्नानुसार वर्गिकरण गरिएको छ।

(अ) हावापानीको आधारमा

(आ) प्रजातीको आधारमा

(अ) हावापानीको आधारमा

यस जिल्लामा पाइने वनलाई उचाई, माटो तथा हावापानी र भौगोलिक अवस्थितिको हिसाबले निम्नानुसार वर्गिकरण गरिएको छ (डि.व.का., २०७५) (तालिका ६)।

(क) उष्ण र उपोष्ण प्रदेशिय वन (Tropical and Sub-Tropical Forest)

उष्ण प्रदेशिय वन अरुण र सभा खोलाको छेउछाउमा अवस्थित छ किनभने त्यस भेगमा उष्ण प्रदेशिय र उपोष्ण प्रदेशिय मनसुनी हावापानी पाइन्छ। त्यस क्षेत्रको मुख्य वनस्पति साल हो। अन्य मिश्रित प्रजातीहरूमा कर्मा, वोटधंगैरो, सिमल, सिरिष, खयर र टाँकीका प्रजातीहरू पाइन्छन्। साल सरदर १२०० मी. सम्मको उचाई भएको भू-भागमा पाइन्छ। साल वन पूर्णतया खुला छन् र यसको पुनरुत्पादन प्रशस्त छ। मिश्रित प्रजातिहरू रहेका यी वनहरू आगोवाट प्रभावित छन्। बढ्दो जनसंख्याले घाँस दाउरा एवं कृषि भूमी विस्तारको लागि यस क्षेत्रको वनहरू विगतमा अतिक्रमण भएका पाइन्छ। यस जिल्लामा Sub-Tropical Forest मा खास गरी चिलाउने, कटुस प्रजातिको वन पाइन्छ। यस्तो वनक्षेत्रहरू चैनपुर, धर्मदेवी, खाँदवारी र पाँचखपन नगरपालिकाहरूको अरुण नदिको किनारमा अवस्थित छन्।

(ख) तल्लो समसितोष्ण प्रदेशिय वन (Lower Temperate Forest)

यस्तो वन १८०० मी. देखि २४०० मि. सम्मको उचाइमा पाइन्छ। यस भन्दा तल कृषि भूमी र चरण भूमीमा वदल वन क्षेत्र प्रभावित भएको पाइन्छ। संखुवासभा जिल्लाको अरुण नदीको जलाधार क्षेत्रमा रहेको यस्तो वन Slash and Burn का कारण केही कमजोर अवस्थामा रहेको पाइन्छ।

(ग) माथिलो समशितोष्ण प्रदेशिय वन (Upper Temperate Forest)

यस्तो वनमा कोणधारी र चौडापाते दुवै किसिमका प्रजातिहरु पाइन्छन् । यस्तो वन २४०० देखि ३००० मी. उचाइ सम्मको पहाडी भेग सम्म पाइन्छ । अल्लो र मालिङ्गो प्रचुर मात्रामा पाइने यस्तो वनमा तीन किसिमका वनहरु पाइन्छन् ।

- I. Deciduous Forest dominated by *Acer cambellii*, *Magnolia cambelli*, *Sorus cuspidata* and *Araliacia*.
- II. Coniferous Forest dominated by *Tsuga dumosa*, *Pinus wallichiana*.
- III. Evergreen broad leaved Forest dominated by *Lithocarpus pachyphyla*, *Quercus semicarpifolia*, *cinnamomum*, *Rhododendron* and *Acer spp.*

(घ) लेकाली प्रदेशिय वन (Sub-Alpine Forest)

यस्तो किसिमको वन ३००० मि. देखि ३८०० मि. सम्म पाइन्छ । यस किसिमको वनमा ठिंगुरे सल्ला, धुपी सल्ला जस्ता प्रजातिहरु पाइन्छन् । यस्तो वन खासगरी *Even aged forest* पतभङ्ग रुखहरु संग मिश्रित रुपमा रहेको पाइन्छ । मिश्रित पतभङ्ग प्रजातिहरुमा *Acer spp.*, *Betula spp.*, *Populus spp.*, *Sorus cuspidata*, *Salix spp.*, *Quercus spp* आदि पर्दछन् ।

(ङ) हिमाली प्रदेशिय वन (Alpine Forest)

यस्तो वन ३८०० मि. भन्दा माथि पाइन्छ । गुराँसका विविध प्रजाति मध्ये यस क्षेत्रमा *Rhododendron setosum* को बाहुल्यता रहेको पाइन्छ । यस क्षेत्रमा Alpine herbs प्रजाति अक्सर गरेर पाइन्छ । चिस्यानयुक्त चरण भूमीमा *Juniperus recurva*, *Lonicera potentilla* पाइन्छ । यस्तो वनमा गैह्रकाष्ठ वन पैदावारहरु पनि प्रशस्त मात्रामा पाइन्छन् ।

तालिका ६ : हावापानीको आधारमा वनको प्रकार

सि.नं.	वनको किसिम	उचाई (मी.)	प्रमुख वनस्पती प्रजाति	वन्य जन्तु
१	उष्ण वन (Tropical Forest)	१००० मी सम्म	साल, कर्मा, धंगेरो, खयर, सिमल, शिरिस, टाँकि, आदी	चितुवा, भालु, दूम्सि, वाँदर, स्याल, गोहोरो
२	उपोष्ण वन (Sub-tropical Forest)	१०००-१८०० मी.	चिलाउने, पाल्ले, उत्तिस, टुनी, शिरिस, लाम्पाते, वाँदरे, भलायो, मलातो	चितुवा, भालु, असामी वाँदर, मृग

सि.नं.	बनको किसिम	उचाई (मी.)	प्रमुख वनस्पती प्रजाति	वन्य जन्तु
३	तल्लो समशितोष्ण वन (Lower temperate forest)	१८००-२४०० मी.	चिलाउने, चाँप, बाँभ, लौठ सल्ला, कालीकाठ	घोरल, मार्टिन, व्वाँसो, भारल, हिमाली कालो भालु, नाउर
४	माथिल्लो समशितोष्ण वन (Upper Temperate Forest)	२४००-३००० मी.	लालिगुराँस, गोब्रे सल्ला, कपासे, खसु,	कस्तुरी मृग, हाब्रे, हिउँ चितुवा, रातो भालु, थार
५	लेकाली वन (Sub-Alpine Forest)	३०००-३८०० मी.	धुपि सल्ला, ठिंगुरे सल्ला, भोजपत्र, वुकि, फिरफिरे, स्पुस	कस्तुरी मृग, हिउँ चितुवा, डाँफे, मुनाल
६	टुण्ड्रा वन (Alpine Forest)	३८०० मी. भन्दा माथि	जुनीपर, कारागना, घाँसे मैदान, वुकि	कस्तुरी मृग, हिउँ चितुवा

(आ) प्रजातिका आधारमा वनको किसिम

डिभिजन वन कार्यालय संखुवासभाको कार्यक्षेत्र भित्रको वनलाई प्रजातिको समिश्रण र विविधताको आधारमा साल, कटुस चिलाउने, सल्ला र पतभड वन गरी ४ भागमा विभाजन गरिएको छ जसले डिभिजन वन कार्यालयको कार्यक्षेत्र भित्रको कूल वनक्षेत्रको क्रमशः २.८६, ४४.६, ७.७१ र ४४.८३ प्रतिशत ओगटेको छ (तालिका नं. ७) ।

तालिका नं. ७ : प्रजातीको आधारमा वनको प्रकार

क्र.सं.	प्रजातीको आधारमा वनको प्रकार	क्षेत्रफल (हे.)	प्रतिशत
१	साल वन (Sal Forest)	२१९९.४०	२.८५
२	कटुस-चिलाउने वन (Sub-Tropical Mixed Hard wood Forest)	३४४२०.६६	४४.६१
३	कोणधारी वन (Conifer Forest)	५९५३.८६	७.७१
४	पतभड वन (Deciduous Forest)	३४५९९.६९	४४.८३
	जम्मा	७७१६५.६१	१००

(श्रोत: पञ्चवर्षिय व.व्य.का.यो.संखुवासभा, २०७१)

१.२.२. वनको वर्तमान अवस्था

संखुवासभा जिल्लाको कूल क्षेत्रफल ३४६८३७ हेक्टर रहेको छ । जस मध्ये १२८०२० हेक्टर (३६.९१ प्रतिशत) भुभाग वन जंगलले ढाकेको छ । त्यस्तै ४८१५० हेक्टर (१३.८८ प्रतिशत) भाडी बुट्यान र ११०१७ हेक्टर (३.१७ प्रतिशत) चरण क्षेत्र (घांसे मैदान) गरी जम्मा १८७१८४ हेक्टर (५३.९७ प्रतिशत) भुभाग वनक्षेत्रले ढाकेको छ (जि.स.स.,२०७५) । यस जिल्लाको कूल वनक्षेत्र मध्ये ७७६५.५९ हेक्टर (४१.२२ प्रतिशत) वनक्षेत्र डिभिजन वन कार्यालयको कार्यक्षेत्र अन्तर्गत पर्दछ (डि.व.का. २०७५) ।

डिभिजन वन कार्यालयको कार्यक्षेत्र भित्र संखुवासभा जिल्लामा आ.व. २०७५/०७६ को अन्तसम्ममा २८९ वटा सामुदायिक वन उपभोक्ता समूह गठन भई स्थानीय समुदायको पहुँच भित्रको ३१९३३.५२ (४१.३८ प्रतिशत) वनक्षेत्र सामुदायिक वनको रूपमा हस्तान्तरण भएको छ जस्मा २९१६४ (केही दोहोरिएका समेत) घरधुरी संलग्न रहेका छन् ।

संखुवासभा जिल्लामा विगत केही वर्षयता वन जंगलको हैसियतमा सुधार हुँदै आएको छ । विगतमा घाँस, दाउरा तथा चरिचरणको चापले गर्दा वनको हैसियत विग्रिदै गएको भएतापनि सामुदायिक वन विकास कार्यक्रम लागु भए पश्चात स्थानीय उपभोक्ताहरूले वन जंगल संरक्षण तथा विकास गर्दै आएकोले वन जंगलको अवस्थामा क्रमशः सुधार हुँदै आएको देखिन्छ ।

(क) प्राकृतिक वनको अवस्था

यस जिल्लामा अधिकांश प्राकृतिक वन रहेको छ । यी प्राकृतिक वनहरू २०४८ साल यता क्रमशः सामुदायिक वनको रूपमा उपभोक्ता समूहहरूलाई हस्तान्तरण गरिएका छन् । यसरी हस्तान्तरण गरिएका वनहरू र बाँकी रहेका वनहरूको अवस्था क्रमशः सुधार भएको छ । जिल्लाको सबै प्राकृतिक वनमा प्राकृतिक पुनरुत्पादनको अवस्था सन्तोषजनक रहेको छ ।

(ख) वृक्षारोपण गरिएको वनको अवस्था

यस जिल्लामा विगत धेरै वर्षदेखि खालि पर्ति स्थानहरू र पातलिँदै गएका प्राकृतिक वनहरूमा वृक्षारोपण गरिने कार्य हुँदै आएको छ । कार्यालयमा भएको अभिलेख अनुसार यस जिल्लामा वृक्षारोपणको शुरुआत आ.व. २०३७/०३८ देखि भएको देखिन्छ । आ.व. २०३७/०३८ देखि आ.व. २०४९/५० सम्ममा ६३९.३५ हे. क्षेत्रमा वृक्षारोपण

भएको पाइन्छ । आ.व. २०७०/०७१ देखि आ.व. २०७५/७६ सम्मको विगत पाँच वर्षको अवधिमा सामुदायिक वन क्षेत्रमा १४७.६ हेक्टर वृक्षारोपण भएको देखिन्छ । यसरी सामुदायिक वनहरुमा हरेक वर्ष भएका वृक्षारोपणहरुको स्थलगत अनुगमन गरी वृक्षारोपण सफल भएको वा नभएको अभिलेख राख्ने कार्य भएको नभएतापनि अधिकांस वृक्षारोपण सफल भएको देखिन्छ ।

१.२.३ मुख्य प्रजातिको वितरण तथा वृद्धि मौज्जात (Growing Stock) र वार्षिक वृद्धिदर

सामुदायिक वन श्रोत सर्भेक्षणबाट प्राप्त तथ्याङ्क अनुसार संखुवासभा जिल्लामा सरदर वनको मौज्जात ८९.३८ घनमीटर प्रती हेक्टर रहेको छ । उक्त तथ्याङ्क अनुसार पाँचखपन नगरपालिका अन्तर्गतको वनमा अधिकतम १५६.३७ तथा धर्मदेवी नगरपालिका अन्तर्गतको वनमा न्यूनतम मौज्जात ४७.९५ घन मीटर प्रती हेक्टर रहेको छ (डि.व.का.२०७५) ।

(क) काष्ठ प्रजातिको वृद्धि मौज्जात

डिभिजन वन कार्यालयको कार्यक्षेत्र भित्र पर्ने विभिन्न स्थानीय तह बमोजिम कायम रहेको वनक्षेत्रको क्षेत्रफल, काठजन्य वन पैदावारको मौज्जात र संकलन गर्न सकिने परिमाण (तालिका नं.८) मा उल्लेख गरिएको छ ।

तालिका नं. ८ : संखुवासभा जिल्लामा वनको प्रमुख प्रजाती मौज्जात तथा वृद्धिको विवरण

सि.नं.	स्थानिय तहको नाम	वनको क्षेत्रफल (हे.)	उत्पादनशिल क्षेत्रफल (हे.)	जम्मा मौज्जात (घ.मी.)	वार्षिक निकाल्न सकिने परिमाण (घ.मी.)
१	मकालु	१७९६२.४८	८९८१.२५	७४२७८८.२	२९७१.१५३
२	सभापोखरी	११२७९.६७	५६३९.८४	४५२७८०.१	१८११.१२
३	पाँचखपन	६७७४.९९	३६८२.३४	५२३३८३.३	२०९३.५३३
४	चैनपुर	५७८२.८	२८९१.४१	३६३८६४.४	१४५५.४५८
५	खाँदवारी	४९४०	२२३२	३९४०५२	१५७६.२०८
६	मादी	५०४०.५१	३४९५.२५	२२८८५९	९१५.४३६१
७	धर्मदेवी	७८२४.६३	६१८९	४५९७७८.८	१८३९.११५
८	भोटखोला	७२०९.५९	३६०४.८	४५२३००.७	१८०९.२०३

सि.नं.	स्थानिय तहको नाम	वनको क्षेत्रफल (हे.)	उत्पादनशिल क्षेत्रफल (हे.)	जम्मा मौज्दात (घ.मी.)	वार्षिक निकाल्न सकिने परिमाण (घ.मी.)
९	चिचिला	४८३५.९३	२६६३.९	२०८१९७.१	८३२.७८८५
१०	सिलिचोङ्ग	पुरै क्षेत्र मकालु वरुण रा.नि. अन्तरगत			

(ख) गैह्र काष्ठ वन पैदावार (मुख्य प्रजाति, फैलावट, सचिती)

संखुवासभा जिल्ला गैह्रकाष्ठ वन पैदावारको दृष्टिले धेरै संवृद्ध रहेको छ । उचाईको हिसावले यो क्षेत्र करिब ४०० मी.देखि ८००० मी. सम्मको हिमश्रृंखला समेत भएकोले तल्लो भागमा पाइने अमला, हर्से, वर्रो देखि हिमालमा पाइने यासाँगुम्वा समेत यस जिल्लामा पाइन्छ । यस जिल्लाको कार्यक्षेत्र भित्र पर्ने गाउँपालिका एवं नगरपालिकाहरूमा निम्न प्रकारका जडिवुटी तथा गैह्र काष्ठ वन पैदावारहरू पाइन्छन् (तालिका नं. ९) ।

मुख्य रूपमा यस जिल्लामा हर्से, वर्रो, अमला, विषजरा, चिराईतो, सतुवा, सेतक चिनी, भ्याँउ, मजिठो, यासाँगुम्वा विभिन्न जातका सुनाखरी, टिमुर, चिमफिङ्ग, बुकिफूल, वन लसुन, लघुपत्र, रिठ्ठा, लोक्ता, अल्लो जस्ता जडिवुटी र गैह्रकाष्ठ वन पैदावार पाइन्छन् (अनुसूची-४) । माथी उल्लेखित अधिकाँस जडिवुटी स्थानीय बासिन्दाहरूले संकलन गरी स्वदेश र भारत लगायतका अन्य राष्ट्रहरूमा समेत निकासी हुने गरेको पाइन्छ ।

तालिका नं. ९ : विभिन्न स्थानीय तह अन्तरगतका वन क्षेत्रमा पाइने गैह्रकाष्ठ वन पैदावारको विवरण

सि.नं.	गाउँपालिका/नगरपालिका	पाइने गैह्र काष्ठ वन पैदावारहरू
१	भोटखोला गा.पा.	यासाँगुम्वा, विषजरा, सुनपाती, भैरुङ्गपाती, बुकि, चिराईतो, लोक्ता, पाँचऔले, जटामासी, पदमचाल, पाषाणभेद, हडचुर, खोकिम, चिमफिङ्ग, लौठ सल्ला, विविध प्रकारका सुनगाभाहरू, भ्याँउ, टिमुर, सुगन्धवाल, भिर मौरीको मह, चावो, धुपी, निरमसी, कृठजरा, शिलाजित, सतुवा, सेतकचिनी ।

सि.नं.	गाउँपालिका/ नगरपालिका	पाइने गैह्र काष्ठ वन पैदावारहरु
२	चैनपुर न.पा.	यासांगुम्बा, कूटकी, सिलाजित, विषजरा, सुनपाती, भैरुङ्गपाती, वुकि, चिराइतो, लोक्ता, पाँचऔले, जटामासी, पदमचाल, पाषाणभेद, हडचुर, खोकिम, चिम्फिङ्ग, लौठ सल्ला, विविध प्रकारका सुनगाभाहरु, भयाँउ, टिमु, सुगन्धवाल, भिर मौरीको मह, चावो, धुपी, सतुवा, सेतकचिनी ।
३	चिचिला गा.पा.	यासांगुम्बा, कूटकी, सिलाजित, विषजरा, सुनपाती, भैरुङ्गपाती, वुकि, चिराइतो, लोक्ता, पाँचऔले, जटामासी, पदमचाल, पाषाणभेद, हडचुर, खोकिम, चिम्फिङ्ग, लौठ सल्ला, विविध प्रकारका सुनगाभाहरु, भयाँउ, टिमु, सुगन्धवाल, भिर मौरीको मह, चावो, धुपी, सतुवा, सेतकचिनी ।
४	धर्मदेवी न.पा.	चिराइतो, लोक्ता, पाषाणभेद, हडचुर, खोकिम, चिम्फिङ्ग, लौठ सल्ला, विविध प्रकारका सुनगाभाहरु, भयाँउ, टिमु, सुगन्धवाल, भिर मौरीको मह, चावो, सुगन्धकोकिला, अल्लो, भुतकेश, धुपी, सतुवा, सेतकचिनी ।
५	खाँदबारी न.पा.	चिराइतो, लोक्ता, पाषाणभेद, हडचुर, खोकिम, चिम्फिङ्ग, लौठ सल्ला, विविध प्रकारका सुनगाभाहरु, भयाँउ, टिमु, सुगन्धवाल, मह, चावो, भुतकेस, वोभो, अल्लो, खानक्या, सिस्नो, गुजरगानो, ओखरको वोक्रा, नागवेलि, चुत्रो, काफल, चिउरी, ऐंसेलु, लप्सी, पाँग्रो
६	मादी न.पा.	चिराइतो, अर्गेली, लोक्ता, पाषाणभेद, हडचुर, खोकिम, चिम्फिङ्ग, लौठ सल्ला, विविध प्रकारका सुनगाभाहरु, भयाँउ, टिमु, सुगन्धवाल, मह, चावो, भुतकेस, वोभो, अल्लो, खानक्या, सिस्नो, गुजरगानो, ओखरको वोक्रा, नागवेलि, चुत्रो, काफल, चिउरी, ऐंसेलु, लप्सी, पाँग्रो, सेतकचिनी ।
७	मकालु गा.पा.	चिराइतो, अर्गेली, लोक्ता, पाषाण वेद, हडचुर, खोकिम, चिम्फिङ्ग, विविध प्रकारका सुनगाभाहरु, भयाँउ, टिमु, सुगन्धवाल, मह, चावो, भुतकेस, वोभो, अल्लो, खानक्या, सिस्नो, गुजरगानो, ओखरको वोक्रा, नागवेलि, चुत्रो, काफल, चिउरी, ऐंसेलु, लप्सी, पाँग्रो, सेतकचिनी ।

सि.नं.	गाउँपालिका/ नगरपालिका	पाइने गैह्र काष्ठ वन पैदावारहरु
८	पांचखपन न.पा.	चिराइतो, अर्गेली, लोक्ता, पाषाणभेद, हडचुर, खोकिम, चिमि फङ्ग, लौठ सल्ला, विविधप्रकारका सनुगाभाहरु, भयाँउ, टिमुर, सुगन्धवाल, मह, चावो, भुतकेस, वोभो, अल्लो, खानम्पा, सिस्नो, गुजरगानो, ओखरको वोक्रा, नागवेली, चुत्रो, काफल, चिउरी, ऐंसेलु, लप्सी, पाँगा ।
९	सभापोखरी गा.पा.	चिराइतो, लोक्ता, अर्गेली, पाषाणभेद, हडचुर, खोकिम, चिमि फङ्ग, लौठसल्ला, विविध प्रकारका सुनगाभाहरु, भयाँउ, टिमुर, सुगन्धवाल, मह, चावो, भुतकेस, वोभो, अल्लो, खानम्पा, सिस्नो, गुजरगानो, ओखरको वोक्रा, नागवेली, चुत्रो, काफल, चिउरी, ऐंसेलु, लप्सी, पाँगा, निगालो, वन लसुन, भुतकेस, भोजपत्र, सिल्टीमुर, सतुवा, सेतकचिनी ।
१०	सिलिचोड गा.पा.	हर्रो, वर्रो, अमला, रिट्टा, पानीअमला, रुद्राक्ष, वन घिरौंला, वोभो, नागवेली, वेल, कुरिलो, ध्युकुमारी, घोडताप्रे, निम, भ्याकुर, जामुन, तेजपात, मजिठो, पिपला, सुनगाभा, तेजपात, सेतकचिनी ।

माथि उल्लेख गरिए अनुसार यस जिल्लामा विभिन्न खालका महत्वपूर्ण गैह्र काष्ठ वन पैदावारहरु पाइन्छन तर चिराईतो, मजिठो, लोक्ता अर्गेली प्रजातीहरु अधिक मात्रामा पाइन्छन । यसकारण यहाँ केही व्यावसायीहरु यी प्रजातीका जडिबुटीहरु संकलन गरी विक्री वितरण गर्ने गर्दछन ।

१.२.४. स्वामित्वको आधारमा वनको विवरण

व्यवस्थापनको आधारमा यस जिल्लामा रहेको वनलाई निम्नानुसार ६ प्रकारका वनमा वर्गिकरण गरिएको छ । (तालिका नं. १०) ।

तालिका नं. १०: वन व्यवस्थापनको आधारमा वनको वर्गिकरण

सि. नं.	वनको वर्गिकरण	संख्या	घरधुरी संख्या	क्षेत्रफल (हेक्टर)	डि.व.का.को कार्यक्षेत्र अन्तरगतको वन क्षेत्रको प्रतिशत	कैफियत
१.	सामुदायिक वन	२८९	२९९६४	३९९३३३.५३	४९.३८%	२०७५/२०७६ सम्ममा
२.	कबुलियती वन (अन्य प्रयोजनका लागि प्रयोग गर्न भोगाधिकार दिईएको)	१०	-	१०४.२५५ (अस्थायी) २०.७९६ (स्थायी)	०.९६%	२०७५/२०७६ सम्ममा
३.	संरक्षित क्षेत्र (मकालु वरुण राष्ट्रिय निकुञ्ज तथा मध्यवर्ति क्षेत्र)	-	-	२३३०००	-	सोलुखुम्बुको वुङ्ग गाउँको ८८३६ हे. र छेस्काम गाउँको ८८८५ हे. सहितको क्षेत्रफल
४.	सरकारद्वारा व्यवस्थित वन	-	-	४५३८९.६९	५८.८२%	-
५.	निजी वन	१२	-	१९.८३२	-	२०७५/०७६ सम्ममा
६.	धार्मिक वन	२	-	११.३०९	०.०९%	२०७५/०७६ सम्ममा

(डि.व.का., २०७६)

(क) सरकारद्वारा व्यवस्थित वन

यस जिल्लामा गाउँ घरको नजिक पायक पर्ने वन क्षेत्र सामुदायिक वनको रूपमा हस्तान्तरण गरी जनसहभागिता मार्फत व्यवस्थापन कार्य भईरहेको छ। यस जिल्लाको विकट नुनढाकि गाउँमा किपट प्रथाको विवादले गर्दा पायक पर्ने सरकारी वन क्षेत्र समेत

उपभोक्तालाई हस्तान्तरण गर्न सकिएको छैन । यस क्षेत्रको उत्तरी हिमाली क्षेत्रमा उच्च पहाडि वन (High Altitude Forest) हरु रहेका छन्, उक्त वन क्षेत्र मानव वस्तिबाट टाढा रहेकोले पायक पर्ने स्थानमा छैन । भौगोलिक विकटताको कारणले यसको सही संरक्षण तथा व्यवस्थापन गर्न सकिएको छैन । त्यसैगरी बस्तीको नजिकै पायक पर्ने स्थानमा रहेका वुट्यान (Shrublands) क्षेत्रहरु छुट्टै जग्गा दर्ता विवादले गर्दा त्यस्ता जमिन कसको हो भन्ने एकिन पहिचान हुन नसकेकोले उचित संरक्षण र व्यवस्थापनमा कठिनाई भएको हो । यस डिभिजन वन कार्यालय अन्तर्गत सरकारद्वारा व्यवस्थीत वन ४५७१७.४९६८ हे. रहेको तथ्याङ्कबाट देखिन्छ ।

(ख) सामुदायिक वन

डिभिजन वन कार्यालयको कार्यक्षेत्र भित्र संखुवासभा जिल्लामा आ.व. २०७५/०७६ को अन्तसम्ममा ६ वटा सब डिभिजन अन्तर्गत २८९ वटा सामुदायिक वन उपभोक्ता समुह गठन भई स्थानीय समुदायको पहुँच भित्रको ३९९३३.५२ (४१.३८ प्रतिशत) वनक्षेत्र सामुदायिक वनको रूपमा हस्तान्तरण भएको छ जसमा २९१६४ (केही दोहोरिएका समेत) घरधुरी संलग्न रहेका छन् । सामुदायिक वनहरुको विस्तृत विवरण अनुसूचि-५ मा दिईएको छ ।

तालिका-११: सब डिभिजन वन कार्यालयको कार्य क्षेत्र अन्तर्गत रहेका सामुदायिक वनहरुको विवरण

सब डिभिजन वन कार्यालय क्षेत्र	सा.व.उ.स. संख्या	क्षेत्रफल (हे.)	संलग्न घरधुरी संख्या
सभाखोला	६७	८८०४.३१	७१६१
चैनपुर	५८	३३७०.५७	५१९४
धर्मदेवी	३२	३४३१.८२	४०१७
खाँदवारी	५१	३२४९.७१	६०७८
अरुण	५५	१२२२७.७७	४४६८
मादी	२६	८४९.३४	२२४६
जम्मा	२८९	३९९२३.५२	२९१६४

(ग) कबुलियती वन

वन विकास गुरुयोजना २०४५ को प्राथमिकता प्राप्त कार्यक्रम मध्येको एक राष्ट्रिय तथा कबुलियती वन कार्यक्रम हो । यस जिल्लामा विपन्न जनताको लागि कबुलियती

वन कार्यक्रम लागु नभएपनि संगठित संस्था, उद्योग र जलविद्युत आयोजनाहरूलाई कबुलियती वन क्षेत्र हस्तान्तरण भएको अभिलेखबाट देखिन्छ। यसको विस्तृत विवरण अनुसूचि-६ मा दिईएको छ।

(घ) धार्मिक वन

धार्मिक स्थलहरूको वरीपरी रहेको वन जंगलले त्यस क्षेत्रको महत्व र सौन्दर्य बढाउने भएकाले संगठित धार्मिक संस्थालाई त्यस्ता क्षेत्रहरू धार्मिक वनको रूपमा हस्तान्तरण गरिने प्रावधान रहेको छ। यस जिल्लामा आ.व. २०७५/०७६ सम्ममा २ वटा मात्र धार्मिक समुह/संस्थालाई ११.३०१ हेक्टर वनक्षेत्र धार्मिक वनको रूपमा हस्तान्तरण भएको छ (तालिका नं.१२)।

तालिका नं. १२ : धार्मिक वनको विवरण

सि.नं.	धार्मिक वनको नाम	क्षेत्रफल (हे.)	स्थान
१.	जलपादेवी व्यासगंगा	४.३३४	सभापोखरी गा.पा. -१ (साविक धुपु गा.वि.स.-१)
२.	कप्ताने धार्मिक वन	६.९६७	चिचिला गा.पा.-४ (साविक मत्स्यपोखरी गा.वि.स.-५)
	जम्मा	११.३०१	

(ङ) निजी वन

यस जिल्लामा २०४९ सालमा भएको पछिल्लो जग्गा नापीको समयमा यस जिल्लाको धेरै वनजंगल भएको जग्गा समेत निजी जग्गाको रूपमा दर्ता भएको पाइन्छ। पूर्वका विभिन्न पहाडी जिल्लामा अलैंची खेतीको विस्तारसँगै यस जिल्लामा समेत चिस्यान भएको जग्गाहरूमा अलैंची लगाउने र सँगसँगै उत्तिस, मलातो, चिलाउने जस्ता प्रजातीका रुखहरू लगाउने वा हुर्काउने गरेको पाइन्छ। यातायातको सुविधा विस्तार सँगसँगै बजारमा विभिन्न वन पैदावारहरूको माग तथा मूल्य बढेको हुनाले कृषकहरूमा निजी वन विकासमा अभिरुची बढेको देखिन्छ। त्यसैगरी परम्परादेखि ग्रामिण क्षेत्रका निजी जग्गाहरूमा डालेघाँस प्रजातीका रुखहरू रोप्ने अभ्यास रहेको, ग्रामिण क्षेत्रबाट बजार क्षेत्रमा र बजार क्षेत्रबाट जिल्ला बाहिर बसाई सराई गर्ने र स्वदेश तथा वैदेशिक रोजगारीमा युवाहरूको संलग्नता बढ्दै गएपछि ग्रामिण क्षेत्रका जग्गाहरू बाँभो रहेकोले त्यस्ता जग्गाहरूमा वन पुनर्स्थापना भएको पाइन्छ। केही वर्षयता देखि व्यवसायिक

रुपमा उत्तिस, मलातो, चिलाउने आदि प्रजातिका रुखहरु रोप्ने र संरक्षण गर्ने क्रम बढेको पाइन्छ। यसरी निजी स्तरमा लगाइएका अधिकांस वनहरुको अवस्था राम्रो भएको भएता पनि केही जग्गा धनीहरुले मात्र निजी वनको रुपमा विधिवत दर्ता गर्ने कार्यमा रुची देखाउने गरेको पाईएको छ। यस जिल्लामा आ.व. २०७५/०७६ सम्ममा १२ गोटा निजी वन (कूल क्षेत्रफल १९.८३२ हेक्टर) दर्ता भएका छन् (अनुसूची नं. ७)। जिल्लामा निजी वन दर्ता गर्ने कार्यलाई बढावा दिनका लागि निजी वन बारे जनचेतना जगाउने तथा निजी वन धनीलाई प्रोत्साहन हुने कृयाकलापहरु सञ्चालन गर्नु पर्ने देखिन्छ।

१.३ वन संरक्षणको अवस्था

यस जिल्लामा सामुदायिक वन कार्यक्रमलाई पहिलो प्राथमिकता दिइएकोले स्थानिय वन उपभोक्तालाई पायक पर्ने वनक्षेत्र हस्तान्तरण गरिदै लगिएको भए तापनि अभै पनि वनक्षेत्रको संरक्षणको जिम्मा डिभिजन वन कार्यालयमा निहित रहेको छ। यसको संरक्षणको लागि मौजुदा सरकारी जनशक्ति परिचालन गरी अबैध रुपमा हुने गरेको वन पैदावारको चोरी तस्करीलाई नियन्त्रण गर्ने कार्य भैरहेको छ। यदाकदा सामुदायिक वनहरुमा आउने चोरी निकासी तथा अतिक्रमण भएको अवस्थामा समूहको अनुरोधमा डिभिजन वन कार्यालयबाट कारवाही हुँदै आइरहेको छ।

यस जिल्लामा वन संरक्षणको विशेष गरी वन्यजन्तुको आखेटोपहार चोरी तस्करीको ट्रान्जिट प्वाइन्ट हुनु, राष्ट्रिय वन क्षेत्रबाट काठ, दाउरा चोरी निकासीको समस्या भए पनि समन्वयात्मक रुपले नियन्त्रण गरिदै आएको छ र कसुरदारलाई वन ऐन बमोजिम कारवाही हुँदै आएको छ। यदाकदा गैह्रकाष्ठ वन पैदावारको चोरी निकासी, एवं वन डढेलो नियन्त्रण नै कसरी गर्ने भन्ने समस्याहरु रहेको छ। तर पनि यस जिल्लामा प्राकृतिक प्रकोपहरु बाढी, पहिरोबाट पनि केही क्षति हुने गरेको छ त्यसको आकलन सहि तरिकाबाट गर्न सकिएको छैन।

१.३.१ प्राकृतिक प्रकोप

राष्ट्रिय वन क्षेत्रमा चोरी कटानी, अत्याधिक चरिचरण एवं परम्परागत पशुपालनले वन जङ्गलमा चाप बढ्न गई राष्ट्रिय वन क्षेत्र प्रभावित भएको छ। बाढी, पहिरो, भू-क्षय एवं उर्वरा माटो बग्न गई वन जङ्गलको उत्पादकत्वमा ह्रास आएको छ भने बाढीका कारण विभिन्न क्षेत्रहरुमा घरबास, धनजनका साथै खेतीयोग्य जमीनमा समेत क्षति पुग्न गएको छ। हावाहुरीबाट सुख्खा सिजनमा वन क्षेत्रका रुखहरुका हाँगाहरु भाँचिने, रुख

ढल्ने जस्ता कार्यले वन जङ्गलमा क्षति पुग्न जाने गर्दछ । जाडो याममा तुषारोका कारण स-साना विरुवा देखि बल्लावल्लीसम्मका रुखहरु समेत मरेको पाइन्छ ।

बर्षायाममा नदी खोलाहरुबाट हुने वन क्षेत्रको कटान र पहाडी क्षेत्रमा हुने गरेको भू-क्षयका कारण वन क्षेत्रको नोक्सानीले समय समयमा प्रतिकूल प्रभाव पर्दै आएको छ । स्थानीय समुदाय, सरोकारवाला संस्थाहरु र डिभिजन वन कार्यालयको पहलमा चेतनामूलक, रोकथाम र नियन्त्रणका कार्यहरु हुँदै आएका छन ।

१.३.२ वन सिमाङ्कन

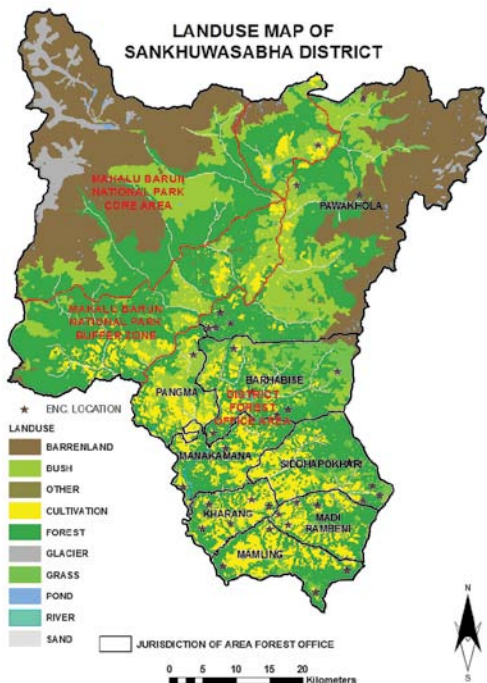
यस संखुवासभा जिल्लामा आर्थिक वर्ष २०२४/०२५ देखि वन सिमाङ्कन गर्ने कार्य शुरु गरिएको अभिलेखहरु पाइन्छ । वन सिमाङ्कन गरिएका अधिकांस स्थानहरुमा सिमाङ्कन गरिएका चिन्ह (काठका पोष्टहरु) सडिगली गएको हुनाले केही मात्रामा मात्र सिमाङ्कन चिन्हहरु पाइन्छन । प्राप्त अभिलेख अनुसार वन सिमाङ्कनको विवरण **अनुसूची- ८** मा समावेस गरिएको छ ।

१.३.३ वन अतिक्रमण

हाल केही बर्षयता यस जिल्लामा वनक्षेत्र अतिक्रमण भएको नभएतापनि विगतमा वन क्षेत्रको केही स्थानहरुमा अतिक्रमण भएको अभिलेखबाट देखिन्छ । देश संघीय संरचनामा गएपछि स्थापना भएका स्थानीय तहका केन्द्रहरु, जिल्ला सदरमुकाम र महत्वपूर्ण सडकका किनारमा बजार विस्तार भएसँगै जोडिएका वन क्षेत्र अतिक्रमण गरी संरचना निर्माण गर्ने संभावना रहेको देखिन्छ । जिल्लाको उत्तरी भेगका सरकारी वन जंगलमा विगत देखि रहेका चौरी तथा भेडाको गोठ राखिएको जग्गामा विभिन्न किसिमका जडिबुटी तथा अलैची रोपी अवैधरूपमा भोगचलन गर्ने गरेको समेत पाइन्छ । डिभिजन/जिल्ला वन कार्यालय संखुवासभाले विगत देखि नै अतिक्रमण नियन्त्रण रणनीति २०६८ बमोजिम कार्यदल गठन गरी सम्बन्धित सरोकारवालाहरु समेतको सहयोगमा अतिक्रमण नियन्त्रण गर्ने प्रयास गर्दै आएको छ । यस जिल्लामा रहेको अभिलेख अनुसार अतिक्रमणको विस्तृत विवरण **अनुसूचि- ९** मा र जिल्लाको वन क्षेत्र अतिक्रमण सम्बन्धी नक्सा **फिगर नं. ४** मा समावेस गरिएको छ ।

तालिका नं. १३ : वन अतिक्रमणको विवरण

सि.नं	स्थानिय तह	अतिक्रमित क्षेत्रफल (हे.)	हटाएको क्षेत्रफल (हे.)	हटाउन बाँकी क्षेत्रफल (हे.)
१	सभापोखरी गाँउपालिका	३२१९	०	३२१९
२	मकालु गाँउपालिका	२१७७	०	२१७७
३	भोटखोला गाँउपालिका	६१२	०	६१२
४	चिचिला गाँउपालिका	६८१७	०	६८१७
५	चैनपुर नगरपालिका	१२१५९	३१२६	९१३३
६	मादी नगरपालिका	५	३	२
७	खाँदवारी नगरपालिका	१	०	१
८	पाँचखपन नगरपालिका	११७५	०	११७५
९	धमैदेवी नगरपालिका	१११५	०१८	०१३५
जम्मा		१३२१०६	७०६	१२५

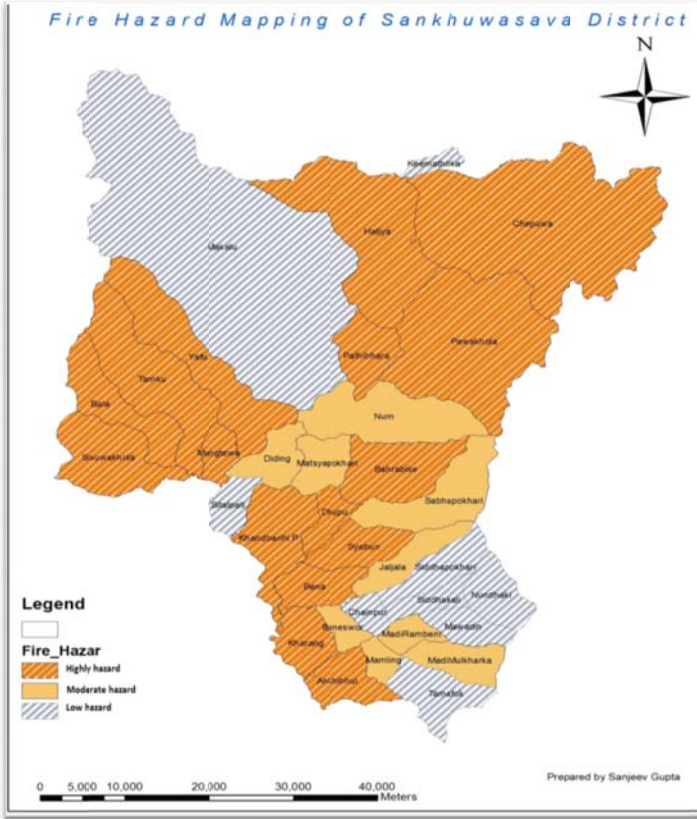

फिगर नं. ४ : वन अतिक्रमण क्षेत्र संकेत गरिएको नक्सा

१.३.४ वन डढेलो

यस जिल्लाको खासगरी उष्ण र उपोष्ण प्रदेशिय वनक्षेत्रमा सुख्खायाममा डढेलो लाग्ने गरेको पाइन्छ । जिल्लाको साविक स्याबुन, मत्स्यपोखरी, वाना, खराङ्ग, बाह्रबिसे, पावाखोला, नुम, सिद्धपोखरी, मादी रामवेनी, दिदिङ्ग र मादी मूलखर्क गा.वि.स. तथा खाँदवारी र चैनपुर नगरपालिका अन्तरगत अरुण नदी, सभाखोला, पिलुवा खोला किनारका वनक्षेत्रहरु आगलागिका दृष्टिकोणले सम्बेदनशिल क्षेत्रमा पर्दछन (फिगर नं. ५) । अधिकाँस वनमा लाग्ने डढेलो मानवीय कारणबाट हुने गरेको छ । वन डढेलोबाट वर्षेनी ठूलो मात्रामा धनजनको क्षती समेत हुने गरेको पाईन्छ । यसको नियन्त्रणका लागि विगत आर्थिक वर्षमा डिभिजन वन कार्यालयको वार्षिक कार्यक्रम अनुसार डढेलो नियन्त्रण सम्बन्धी जनचेतनामूलक कार्यक्रमहरु, जिल्ला र सब-डिभिजन स्तरीय वन डढेलो नियन्त्रण सञ्जाल निर्माण भई प्रभावकारी रुपमा कार्य सञ्चालन हुँदै आएको छ । यसैगरी स्थानीय प्रहरी, प्रशासन, सामुदायिक वन उपभोक्ता समूह, इकोक्लव, स्थानीय विद्यालय र विभिन्न संघसंस्थाहरु समेत डढेलो नियन्त्रणमा सहभागी हुँदै आएका छन । यस कार्यालयबाट स्थानीय पत्र-पत्रिका तथा एफ.एम. रेडियो, पर्चा, पम्पलेट, माइकिङ्ग आदिको माध्यमबाट वन डढेलो नियन्त्रण सम्बन्धी पूर्व सूचना प्रशारण गरिँदै आएको छ । साथै डढेलो नियन्त्रणका लागि आवश्यक परिमाणमा अग्नि नियन्त्रण सामग्री खरिद गरी स्थानीय समूह र सुरक्षा निकायलाई वितरण गरिएको छ ।

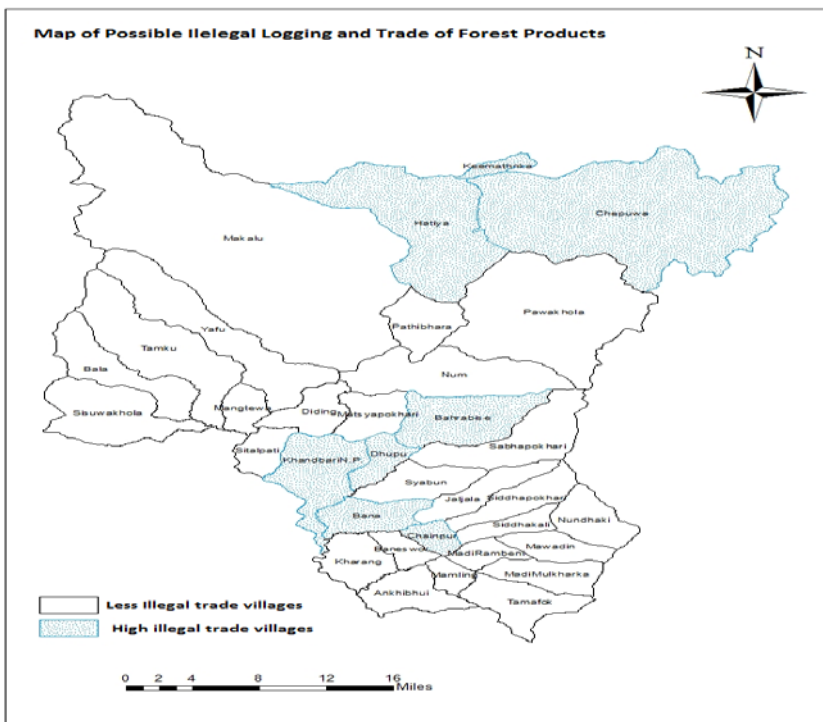
यस जिल्लामा सामुदायिक वन हस्तान्तरण भएपछि समूहको सक्रियतामा वन डढेलो नियन्त्रण गर्न सामुदायिक वन क्षेत्रमा आवश्यकता अनुसार अग्नी नियन्त्रण रेखा निर्माण र सरसफाई गर्ने कार्य हुँदै आएको छ । निर्माण गरिएका कतिपय अग्नीरेखा वनपथको रुपमा समेत उपयोग गर्न सकिने अवस्थामा रहेका छन । यो कार्ययोजनाको अबधीमा अग्नी संरक्षण रेखा/वनपथ निर्माण र सफाई गर्ने कार्यलाई निरन्तरता दिन समूहलाई सहयोग र सहजीकरण गरिनेछ ।

फिगर नं. ५ : वन डहेलोको आधारमा तयार गरिएको सम्बेदनशीलताको नक्सा

(ङ) वन गस्ती

यस जिल्लाका सदरमुकाम आसपास र तिब्बत सिमानासम्म जोडिएका सामुदायिक वन र सरकारद्वारा व्यवस्थित वनक्षेत्रहरूमा यदाकदा वन पैदावार चोरी निकासी हुने गरेको सूचना प्राप्त हुने गरेको छ (फिगर नं. ६) । वन क्षेत्रवाट हुने वन पैदावार चोरी निकासीलाई नियन्त्रण गर्न स्थानीय उपभोक्ता समूह र प्रहरी समेतको सहयोगमा टुर गस्ती गर्ने, चोरीनिकासीमा संलग्न व्यक्तिहरूलाई कानूनी कारवाही गर्ने तथा चोरी निकासी नियन्त्रण गर्न सहयोग गर्ने व्यक्तिहरूलाई प्रोत्साहन/पुरस्कृत गर्ने लगायतका संरक्षणका कार्यहरू हुँदै आएको छ । चोरी निकासी नियन्त्रण गर्नका लागि विभिन्न सरोकारवाला निकाय, संघसंस्था र समूहसँग समन्वय र सहकार्य गर्ने तथा चोरी निकासी नियन्त्रणका लागि प्रचारप्रसार गरिएको छ ।

फिगर नं. ६ : वन पैदावार चोरी निकासी तस्करी हुन सक्ने स्थान संकेत गरिएको नक्सा

१.४ वन पैदावारको माग र आपूर्तीको अवस्थाको विश्लेषण

यस जिल्लाको स्थानीय समुदायको पहुँच र आवागमनको सुविधा भएको अधिकांश वनक्षेत्र सामुदायिक वनको रूपमा हस्तान्तरण भैसकेको छ। कठिन भौगोलिक अवस्था र स्थानीय समुदायको सहज पहुँच भन्दा टाढा रहेका सरकारद्वारा वनबाट वन पैदावार संलन र अवस्था रहेको छैन। जिल्लाको काठ दाउराको माँगको अधिकांश हिस्सा सामुदायिक वन र निजी वन (आवादी) बाट आपूर्ती हुने गरेको छ।

(क) विगत ५ वर्षमा काठ तथा दाउराको उत्पादन र बिक्री बितरणको परिमाण

यस जिल्लाको विभिन्न व्यवस्थापन प्रणालीमा रहेका वनक्षेत्रबाट विगत ५ वर्षमा उत्पादन तथा बिक्री बितरण भएको काठ तथा दाउराको परिमाण तालिका नं. १४ मा दिइएको छ।

तालिका नं. १४ : विगत ५ वर्षमा काठ एवं दाउरा बिक्रिको परिमाण

वन पैदावार	विवरण	वन पैदावार उत्पादन र बिक्री बितरणको परिमाण				
		२०७०/ ०७१	२०७१/ ०७२	२०७२/ ०७३	२०७३/ ०७४	२०७४/ ०७५
काठ (क्यू.फि.)	सरकारद्वारा ब्यबस्थित वन	०	०	०	०	०
	सामुदायिक वन	५३४७२	५६२६३	४८२७२	५०२९०	१०७२९०
	निजि वन (आवादी जग्गा)	५७०८३५	८९९७६३	१३८५२४२	१६०४०००	१४५७७७७
दाउरा (चट्टा)	सरकारद्वारा ब्यबस्थित वन	२२१८	२१६७	२०७८	२११५	२३७२
	सामुदायिक वन	२२१८	२१६७	२०७८	२११५	२३७२
	निजि वन (आवादी जग्गा)	-	-	-	-	-

(ख) विगत ५ वर्षमा काठ दाउरा बिक्रीबाट प्राप्त भएको राजश्व

सरकारद्वारा ब्यबस्थित वनबाट काठ संकलन भई बिक्री बितरण हुने अवस्था नरहेको तथा सामुदायिक वनबाट विगत पाँच वर्षमा समूह बाहिर काठ बिक्री बितरण नभएको हुँदा राजश्व आम्दानी भएको देखिदैन। निजी (आवादी जग्गामा लगाई हुर्काएको) वनबाट उत्पादन भएको काठको स्थानान्तरण गर्दा सोबाट नेपाल सरकारलाई प्राप्त भएको नियमानुसारको मूल्य अभिवृद्धि कर (VAT) वापतको आम्दानी रकम निम्नानुसार रहेको छ (तालिका नं. १५)।

तालिका नं. १५ : काठ एवं दाउरा बिक्रीबाट प्राप्त हुने राजश्व रकम

वन पैदावार	विवरण	वन पैदावार बिक्रीबाट प्राप्त भएको मू.अ. कर रु.				
		२०७०/ ०७	२०७१/ ०७२	२०७२/ ०७३	२०७३/ ०७४	२०७४/ ०७५
काठ बिक्रीबाट	सामुदायिक वन	०	०	०	०	०
	सरकारद्वारा व्यवस्थित वन	०	०	०	०	०
	निज वन (आवादी)	९१५१०७५	१२३६०६०५	१८६५८७०५	२१३१९४१६	१९४१६१०७

(ग) जडिबुटी तथा गैह्रकाष्ठ वन पैदावारको संकलन र बिक्री परिमाण

गएको पाँच वर्षमा डिभिजन वन कार्यालय, संखुवासभा अन्तरगत रहेको सरकारद्वारा व्यवस्थित वन क्षेत्रबाट मात्र विभिन्न प्रजातीको जडिबुटी तथा गैह्रकाष्ठ वन पैदावार संकलन र निकासी भएको अभिलेखबाट देखिन्छ। स्वीकृत कार्ययोजनामा जडिबुटी तथा गैह्रकाष्ठ वन पैदावार संकलन र निकासी सम्बन्धमा व्यवस्था नभएकोले विगतमा जिल्लाको सामुदायिक वनबाट संकलन र निकासी भएको पाइदैन। पछिल्लो वर्षहरूमा तयार भई स्वीकृत भएका कार्ययोजनाहरूमा सामुदायिक वनमा पाइने जडिबुटी तथा गैह्रकाष्ठ वन पैदावारको श्रोत सर्भेक्षण गरी वार्षिक उत्पादन क्षमताको विश्लेषण गरी उल्लेख गर्ने गरिएको हुँदा यो पञ्चवर्षीय कार्ययोजनाको अवधिमा सामुदायिक वनको स्वीकृत कार्ययोजना बमोजिम उत्पादन हुने परिमाण संकलन र निकासी हुने अपेक्षा गरिएको छ। यस जिल्लाको सरकारद्वारा व्यवस्थित वनबाट विगत ५ वर्षहरूमा विभिन्न प्रजातीको २३,०४४ के.जी. जडिबुटी तथा गैह्रकाष्ठ वन पैदावार संकलन तथा निकासी भएको देखिन्छ (तालिका नं. १६)। त्यसैगरी विगत ५ वर्षमा यस जिल्लाको निजी जग्गामा उत्पादन/संकलन र निकासी भएको जडिबुटी तथा गैह्रकाष्ठ वन पैदावारको परिमाण (तालिका नं. १७) मा दिइएको छ।

तालिका नं. १६ : सरकारद्वारा व्यवस्थित वनबाट विगत पाँच बर्षमा संकलन र निकासी भएको जडिवुटीको परिमाण

जडिवुटी	जडिवुटी बिक्रि भएको परिमाण (के.जी.)				
	२०७०/०७१	२०७१/०७२	२०७२/०७३	२०७३/०७४	२०७४/०७५
चिराइतो	४५५०	०	३०००	०	२०००
मजिठो	४५००	२२००	०	०	०
यासागुम्बा	३	०	०	०	०
वन लसुन	०	६०००	०	०	०
हडचुर	०	२००	०	०	०
सतुवा	०	०	३२०	२२५	४६

तालिका नं. १७ : निजी आवादीबाट उत्पादन भई विगत पाँच बर्षमा बिक्रि भएको जडिवुटी परिमाण

जडिवुटी	जडिवुटी बिक्रि भएको परिमाण (के.जी.)				
	२०७०/०७१	२०७१/०७२	२०७२/०७३	२०७३/०७४	२०७४/०७५
चिराइतो	३९८००	३०६००	८४७१०	०	३५१९४
रुद्राक्ष	८४४९३०	१५९९७१५	५१५४८५	४१८६३९	३१७८८२
मजिठो	०	०	२१०५०	१०१००	३५००
सतुवा	०	०	२००	०	०
लौठसल्लाको पात		३०००	०	०	०
लोक्ता/अर्गेली			५८००	८३००	६५४२
अल्लो	०	०	०	०	५००

(घ) जडिवुटी तथा गैह्रकाष्ठ वन पैदावारबाट संकलन भएको राजश्व

विगत ५ वर्षमा सरकारद्वारा व्यवस्थित वनबाट संकलन भई निकासी भएको विभिन्न प्रजातीका जडिवुटीबाट राजश्व वापत जम्मा भएको रकमको विवरण तलको तालिकामा उल्लेख गरिएको छ (तालिका नं. १८) ।

तालिका नं. १८ : सरकारद्वारा व्यवस्थित वनबाट निकासी भएको जडिवुटीबाट प्राप्त राजश्व

जडिवुटी	राजश्व रु.				
	२०७०/०७१	२०७१/०७२	२०७२/०७३	२०७३/०७४	२०७४/०७५
चिराइतो	६८२५०	११०००	४५०००	०	३००००
मज्जिठो	२२५००	०	०	०	०
यासागुम्बा	३००००	०	०	०	०
वन लसुन	०	६००००	०	०	०
हडचुर	०	६००	०	०	०
सतुवा	०	०	४०००	४५००	९२०
जम्मा	१२०७५०	७९६००	४९०००	४५००	३०९२०

१.५. ढुङ्गा, गिट्टी, बालुवा, ग्रावेल संकलन

जिल्ला समन्वय समिति संखुवासभाले यस जिल्लामा बग्ने खोलानालाहरुबाट विगत वर्ष देखिनै ढुङ्गा, गिट्टी, बालुवा अमानत तथा ठेक्का प्रणालीबाट संकलन र निकासीको इजाजत दिने गरेको छ। डिभिजन वन कार्यालय संखुवासभाबाट ढुङ्गा, गिट्टी, बालुवाको संकलन तथा विक्रि गरिएको छैन। विकास निर्माणको नाममा अनियमित रुपमा दोहन गरि नियम विपरित संकलन र निकासी गर्नेलाई प्रक्रियाको दायरामा ल्याई नियमित गराउनु पर्ने देखिन्छ।

१.६. कृत्रिम तथा प्राकृतिक पुनरुत्पादन कार्यक्रम

यस जिल्लाको वनको विकासका लागि वनको किसिम, प्रजाती र स्थान विशेष अनुसार कृत्रिम तथा प्राकृतिक दुवै किसिमका पुनरुत्पादनमा जोड दिनु पर्दछ। चरिचरनलाई घुम्ति चरिचरन वा पूर्ण बन्देज लगाउनु पर्ने आवश्यकता देखिएको छ। वनको हैषियतमा सुधार ल्याउन सामुदायिक वन उपभोक्ता समूहहरूसँग सो को लागि समुहहरुको वनको अवस्थाको परिवेश अनुसार छलफल तथा निर्णय गराई कार्ययोजनामा समावेश गरी लागू गराउने गरिएको छ। विभिन्न खाली, पर्ति, सार्वजनिक स्थानहरुमा बृक्षारोपण गरी वनको विकास गर्नु पर्ने अपरिहार्यता देखिएको छ, सो को लागि निम्न बमोजिमका कार्यहरु गरिने छ।

१.६.१. नर्सरी सञ्चालन र विरुवा उत्पादन कार्यक्रम

(क) डिभिजन तथा सब डिभिजन स्तरीय नर्सरी

जिल्लामा सामुदायिक, सरकारी तथा निजी गरी ३ किसिमका नर्सरीहरु संचालन हुँदै आएका छन्। डिभिजन वन कार्यालय संखुवासभा अन्तर्गत डिभिजन तथा सब डिभिजन स्तरीय नर्सरीहरु सञ्चालनमा रहेका छन्। डिभिजन वन कार्यालयको कम्पाउण्डमा १ वटा र खाँदवारी न.पा. ७ (जिल्ला सदरमुकाम) स्थित डिभिजन वन कार्यालयको जग्गामा १ वटा गरी जम्मा २ वटा कम्तिमा ३०/३० हजार विरुवा उत्पादन क्षमता रहेको स्थायी तथा धर्मदेवी सब-डिभिजन वन कार्यालय अन्तर्गत १ वटा र मादी सब-डिभिजन वन कार्यालय अन्तर्गत २ वटा छोटो अवधिको करार संभौता गरी निजी जग्गामा कम्तिमा ३०/३० हजार विरुवा क्षमताको ३ वटा अस्थायी नर्सरीहरु निर्माण गरी चालु आ.व.मा डिभिजन वन कार्यालयको स्वीकृत वार्षिक कार्यक्रम अन्तर्गत काष्ठजन्य र डालेघाँस प्रजाती, जडिबुटी र गैह्रकाष्ठ वन पैदावारको विरुवा उत्पादन गर्ने कार्य भएको छ। यस वर्ष संघिय सरकारबाट हस्तान्तरित सशर्त अनुदान अर्न्तगतको वृक्ष सुधार, वृक्षरोपण तथा निजी वन कार्यक्रम तर्फको २० हजार पाँच सय र जडीबुटी विकास कार्यक्रम तर्फको एक लाख २५ सय गरी कूल एक लाख २३ हजार विरुवा उत्पादन गरिएको छ। यस आ.व. २०७५/०७६ मा विरुवा उत्पादनको विवरण **अनुसूचि १०** मा दिईएको छ। उल्लेखित नर्सरीहरुबाट स्थानिय जनताको माँग बमोजिम विभिन्न काठ, डालेघाँस, बहुउपयोगी प्रजाति, जडीबुटी तथा गैह्रकाष्ठ प्रजातिका विरुवाहरु उत्पादन गरी व्यक्ति, उपभोक्ता समुह, विद्यालय, सरकारी तथा गैह्रसरकारी संघ संस्थाहरुलाई निःशुल्क विरुवा वितरण गरिदै आएको छ। नर्सरीमा विरुवाको रेखदेख तथा स्याहार सम्भार गर्नको लागि नर्सरी नाईकेको ज्यालाको रकम वार्षिक रुपमा विनियोजन नहुनाले विरुवाको संरक्षण र व्यवस्थापनमा कठिनाई महसुस गरिएको छ।

१.६.२. वृक्षारोपण कार्यक्रम

स्थानिय स्तरमा हरियाली बढाउन, भू-क्षयको नियन्त्रण गर्न, कृषि क्षेत्रको उत्पादकत्व बढाउन, वन पैदावारको परनिर्भरता कम गर्न, विभिन्न कारणबाट कटान भएका वन क्षेत्रलाई पुनः हराभरा बनाउन तथा खाली, नाङ्गो आवादी जग्गाहरुमा हरियाली बढाउन वृक्षारोपणको अति नै आवश्यकता पर्दछ। सोहि अनुरूप यस आ.व.मा विभिन्न सामुदायिक वन उपभोक्ता समुह तथा निजी वन धनीले आ-आफ्नो सामुदायिक वनहरुमा तथा निजी जग्गामा वृक्षारोपण गरेका छन्। वार्षिक रुपमा मनाइने विभिन्न दिवश समारोहको

उपलक्ष्यमा विभिन्न निकाय, संघसंस्था र समुहहरूले गर्ने वृक्षारोपणको लागि पनि विरुवाको माग वर्षेनी बढ्दै गएको छ । यो आ.व.मा विभिन्न सामुदायिक वनमा ४ हेक्टरमा वृक्षारोपण गरियो ।

१.७. मौजुदा संगठन तथा कार्यरत कर्मचारीको विवरण

मिति २०७५ सालको आषाढ ३२ मा नेपाल सरकारबाट स्वीकृत संगठन संरचना अनुसार साविकको जिल्ला वन कार्यालयलाई खारेज गरी यस जिल्लामा डिभिजन वन कार्यालय र मातहतमा ६ वटा सब-डिभिजन वन कार्यालय रहने व्यवस्था गरेको छ । डिभिजन वन कार्यालय र मातहतका सब-डिभिजन वन कार्यालयमा विभिन्न तहका जम्मा ४४ जना कर्मचारीहरूको दरबन्दी रहेको छ । (तालिका नं. १९, अनुसूची नं. ११) ।

तालिका नं. १९ : डिभिजन वन कार्यालय, संखुवासभाको स्विकृत दरबन्दी विवरण

सि.नं.	स्वीकृत पद अनुसारको दरबन्दी	परिपूर्ति	रिक्त	कैफियत
१.	डिभिजनल वन अधिकृत - १	१	-	
२.	सहायक वन अधिकृत - ८	८	-	
३.	रेञ्जर - १	१	-	थप १ जना काजमा
४.	नायब सुब्बा - १	१	-	
५.	लेखापाल - १	१	-	
६.	खरिदार - १	१	-	
७.	फरेष्टर - २	२	-	५ जना फाजिल
८.	वन रक्षक - २५	१७	८	
९.	कार्यालय सहयोगी - २	-	२	२ जना करारमा भर्ना
१०.	सवारी चालक - १	-	१	करारमा भर्ना
११.	चौकिदार - १	-	१	करारमा भर्ना
	जम्मा - ४४	३२	१२	

भाग-२

सामुदायिक वनको अनुगमन तथा मूल्यांकन

२.१. सामुदायिक वनको परिचय एवं पृष्ठभूमि

विश्वमा उदाहरणीय वन सकेको सामुदायिक वन कार्यक्रमले विभिन्न आरोह अवरोह पार गर्दै भण्डै चारदशक पार गरिसकेको छ । यस स्थिति सम्म आईपुग्दा वनको हैसियतमा सुधार हुनुका साथै वन हराभरा भएको, काठ दाउराको सहज आपूर्ति भएको, सामुदायिक वन कार्यक्रमबाट गरिवी न्यूनिकरण तथा सामुदायिक विकास भएको यर्थाथता विभिन्न अध्ययनहरूले समेत उजागर गरेका छन् । सामुदायिक वन विकासको अवधारणा बिजारोपण राष्ट्रिय वन नीति, २०३३ ले गरेको भएतापनि नेपालको दीर्घकालीन वन विकास गुरुयोजना, २०४५ ले यसलाई नीतिगत रूपमा प्रमुख कार्यक्रमको रूपमा स्वीकार गरेको र ऐतिहासिक जन आन्दोलन २०४६ पछि आएको राजनैतिक परिवर्तन र नेपालको संविधान, २०४७ लागू भएपछि वन ऐन, २०४९ तथा वन नियमावली, २०५१ ले कानूनी मान्यता दिएको हो । उक्त अवधि पछि यस जिल्लामा समेत स्थानीय उपभोक्ता समूहलाई सामुदायिक वनको रूपमा वनक्षेत्र हस्तान्तरण गर्ने कार्य अगाडि बढेको पाइन्छ । यसले नेपालको वन संरक्षण तथा सम्बर्द्धनमा एउटा नयाँ आयाम नै थपेको पुष्टि भएको छ ।

वन विभागमा प्राप्त पछिल्लो विवरण अनुसार नेपालमा २२ हजार २ सय ६६ सामुदायिक वन स्थापना गरी २२ लाख ३७ हजार ६ सय ७० हेक्टर राष्ट्रिय वनको संरक्षण तथा व्यवस्थापनका लागि करिब २९,०७,८७१ घरधुरी/स्थानिय उपभोक्ता समूहलाई हस्तान्तरण गरिएको छ । समूहलाई हस्तान्तरित सामुदायिक वनको क्षेत्रफल नेपालको कुल राष्ट्रिय वनको ४१ प्रतिशत हुन आउँछ । सामुदायिक वन हस्तान्तरण कार्य जारी छ र भविष्यमा यो क्षेत्रफल अझ बढ्नेछ । यसै सन्दर्भमा वन व्यवस्थापन र उपभोगमा महिला, गरिव, दलित, विपन्न लगायत जलवायु परिवर्तनको जोखिममा रहेका उपभोक्ताहरूको प्रभावकारी सहभागिता बढाउन र आर्थिक तथा सामाजिक श्रोतको पहुँच नियन्त्रणमा रहेको लैङ्गिक असमानता हटाउन वन विकास संग सम्बन्धित सबै कार्यक्रम र सभाहरूमा लैङ्गिक समानताको चेतना अभिवृद्धि गरी नेतृत्व तहमा महिलाहरूको प्रभावकारी सहभागिता बढाउने प्रयास भइरहेको छ । यहि सोचलाई सामुदायिक वन विकास कार्यक्रमको मार्गदर्शन, २०७१ मा समेत व्यवस्था गरिएको छ ।

विगत दुई दशक देखि सामुदायिक वन विकास कार्यक्रमले व्यापक सफलता पाएको कुरा सामुदायिक वन प्रति बढ्दो आकर्षण र वन हस्तान्तरण पछि सुधारिएको वनको हैसियत

देखाँउछ । तर प्रायः जसो सामुदायिक वनको मौजुदा निकाल्न सकिने वन पैदावारले सहज आपूर्ति गर्न सकिने अवस्था देखिदैन । तसर्थ, यी वनहरु वैज्ञानिक वन व्यवस्थापन प्रणालिमा आधारित भई व्यवस्थापन गर्नुपर्ने देखिन्छ ।

२.१.१. अनुगमन तथा मूल्यांकनको आवश्यकता

वन विकास कार्यक्रमको सबैभन्दा महत्वपूर्ण र सफल कार्यक्रमको रूपमा सामुदायिक वन विकास कार्यक्रमलाई लिइन्छ । सामुदायिक वन विकास कार्यक्रम यस अवस्थासम्म आईपुगनुमा कार्यान्वयनका विभिन्न चरणमा गरिएका अनुगमन मूल्यांकनबाट प्राप्त नतिजाहरुको आधारमा गरिएको सुधार एवं परिवर्तनले महत्वपूर्ण भुमिका खेलेको पाइन्छ । अनुगमन र मूल्याङ्कन कार्यलाई प्रभावकारी तुल्याउने र निरन्तरता दिदै प्राप्त अनुभवको आधारमा सामुदायिक वन विकास कार्यक्रमको मार्गदर्शन, २०७१ को परिच्छेद-६ क्रमाङ्क ६.७ को “अनुगमन तथा अभिलेखीकरण” अन्तर्गत समावेश भएको छ । सामुदायिक वनको नियमित निरीक्षण तथा अनुगमन निश्चित रूपमा सो को सुधार एवं परिवर्तनका आधार स्तम्भ हुन् । कुनै पनि योजना वा कार्यक्रम के कसरी संचालन भई राखेको छ । लक्षित उद्देश्य एवं प्रतिबद्धता अनुसार कार्यक्रम संचालन भएको छ, छैन भन्ने बारे जानकारी लिने कार्य निरीक्षण हो भनि निर्दिष्ट गरेको कार्यक्रमले लक्षित गरेको उद्देश्यतिर लैजान संचालन भई रहेको कार्यक्रमको अवलोकन र समिक्षा नियमित रूपमा गरी भविष्यमा उक्त आयोजना वा कार्यक्रमलाई सुधार गर्ने प्रकृया अनुगमन हो । त्यसकारण कुनै पनि कार्यक्रमको लक्ष्य पुरा गर्न वा कार्यक्रमलाई प्रभावकारी रूपमा संचालन गर्न निरीक्षण एवं अनुगमन कार्य अपरिहार्य हुन आउँछ । संख्यात्मक तथा गुणात्मक सुचनाहरुको संकलन तथा विश्लेषण गर्न सामुदायिक वन विकास कार्यक्रम कार्यान्वयन स्थलमा सामुदायिक विकास तथा वन विकास सम्बन्धी कार्यहरुको अवलोकन एवं अध्ययन, उपभोक्ता समूह एवं समितिको सहभागिता, आय-व्याय, लेखापरिक्षण आदि बारे पनि अध्ययन एवं अवलोकन गर्न जरुरी हुन आउँछ । यसबाट भविष्यमा सामुदायिक वन विकासमा लिइनु पर्ने नीती, कार्यक्रम, रणनीती पहिचान भई सुधार गर्ने अवसर प्राप्त हुनेछ ।

अनुगमन एवं निरीक्षण कार्यको विश्लेषणको लागि सूचना एवं तथ्याङ्क संकलन गर्न अनुगमन एवं मूल्याङ्कन फाराम प्रत्येक सव डिभिजन वन कार्यालयलाई उपलब्ध गराई सव-डिभिजन वन कार्यालयहरुबाट प्राप्त समूहहरुको सङ्कलित सुचना एवं तथ्याङ्कहरुलाई विश्लेषण गरी प्राप्त नतिजालाई समेत उल्लेख गरिएको छ । मूल्याङ्कनबाट देखिएका त्रुटीहरु तथा समस्याहरु नयाँ योजना वा कार्यक्रम तयारीका आधारशिला पनि हुन् । सोही

अनुरूप यस जिल्लामा आ.व. २०७५/७६ सम्म हस्तान्तरण भएको २८९ सामुदायिक वन मध्ये २८० सामुदायिक वनहरूको अनुगमन तथा मूल्याङ्कन कार्य भएको छ ।

उपभोक्ताहरूको अभिलेख राख्ने प्रणाली राम्रो नभएको एवं फिल्डमा गई सुचना एवं तथ्य सङ्कलनमा परेका विविध कठिनाईका बावजुद प्राप्त भएको तथ्य एवं सुचनालाई सरल तरिकाले विश्लेषण गरी यथार्थतालाई यस पुस्तिकामा समावेश गर्ने प्रयास गरिएको छ ।

२.१.२. अनुगमन तथा मूल्यांकनको महत्व

सामुदायिक वनहरूको अनुगमन तथा मूल्यांकनको महत्वलाई निम्न बुँदाहरूमा उल्लेख गरिएको छ ।

- ❖ विधान तथा कार्ययोजनाहरूको पालन, कार्यान्वयन भए नभएको बारेमा जानकारी लिन,
- ❖ कार्यक्रम योजना गरिए अनुसार समयमा कार्यान्वयन भए नभएको बारे जानकारी लिन,
- ❖ सरोकारवालाहरूलाई समयमै जानकारी दिए नदिएको बारेको विश्लेषण गर्न,
- ❖ भविष्यमा गरिने अनुगमनको आधार तयार गर्न ।

२.१.३. उद्देश्यहरू

अनुगमन तथा निरीक्षण कार्यक्रमका मुख्य उद्देश्यहरू निम्न अनुसार रहेका छन् :

- ❖ यस जिल्लामा रहेका सामुदायिक वनहरूको तथ्याङ्क सङ्कलन गरी विश्लेषण गर्ने ,
- ❖ सामुदायिक वनहरूको संरक्षणका लागि समुहले अपनाएका तरिकाहरू तथा व्यवस्थापनको स्थिति पहिचान गर्ने,
- ❖ सामुदायिक वनहरूको विधान तथा कार्ययोजनाको कार्यान्वयनको स्तर पत्ता लगाउने,
- ❖ समुहहरूको सक्रियता, निर्णय प्रक्रिया, कोषको परिचालन तथा व्यवस्थापन र लाभको बाँडफाँडका बारेमा जानकारी प्राप्त गर्ने,
- ❖ सामुदायिक वनबाट भएको आम्दानी एवं लगानी तथा खर्च गरिएको क्षेत्रहरू पहिचान गर्ने,

- ❖ समुहबाट प्राप्त जानकारीको आधारमा उपभोक्ता तथा कार्यसमितिलाई आवश्यक आयमूलक र सिपमूलक तालिम, गोष्ठिहरूको पहिचान गर्ने,
- ❖ सामुदायिक वनहरूको वन पैदावार सङ्कलन तथा सदुपयोगको अवस्था विश्लेषण गर्ने,
- ❖ सामुदायिक वनहरूलाई जलवायु परिवर्तन तथा जैविक विविधताको दृष्टिले के कसरी उपभोक्ता मार्फत संरक्षण एवं सम्बर्द्धन भएको छ सोको लेखाजोखा गर्ने,
- ❖ विधान तथा कार्ययोजना कार्यान्वयन गर्दा आइ परेका समस्या तथा अवलम्बन गरिएका समाधानका उपायहरूको बारेमा जानकारी लिने,
- ❖ सामुदायिक वनहरूमा जैविक विविधताको दृष्टिले के कसरी उपभोक्ता मार्फत संरक्षण एवं सम्बर्द्धन भएको छ सोको लेखाजोखा गर्ने,
- ❖ सामुदायिक वनको आय/व्ययको विवरण पारदर्शी गराई, आयआर्जन तथा गरिवी न्यूनिकरण तर्फ सामुदायिक वनको आम्दानी सदुपयोग गर्न समुहहरूलाई अभिप्रेरित गर्ने,
- ❖ समाजका हरेक वर्ग (महिला, दलित, उत्पीडित, गरिव एवं जनजाती) हरूलाई निर्णय प्रक्रियामा सहभागी गराई विकासको मूलधारमा ल्याउने तर्फ पहल गर्ने ,
- ❖ प्राप्त नतिजाका आधारमा सामुदायिक वन उपभोक्ता समुहहरूलाई पृष्ठपोषण गर्ने,
- ❖ अनुगमन र मूल्यांकनको आधारमा प्रतिवेदन तयार पारी प्रचार प्रसार एवं जानकारीको लागी सबै सरोकारवालाहरूलाई जानकारी गराउने ।

२.१.४. अनुगमन गर्दा अपनाईएका विधि तथा प्रकृयाहरू

सामुदायिक वनहरूको अनुगमन गर्नका लागि आ.व. २०७५/०७६ सम्म हस्तान्तरण भएका सामुदायिक वनहरू मध्ये २८० सामुदायिक वनहरू समावेश गरिएको थियो । यस अनुगमन तथा मूल्याङ्कन प्रतिवेदन तयार गर्ने क्रममा कर्मचारीहरूलाई आ-आफ्नो सब-डिभिजन वन कार्यालय अन्तर्गतका सामुदायिक वन उपभोक्ता समुहहरूमा चेकलिष्ट समेतको सामुदायिक वनको अनुगमन फारम प्रयोग गरी त्यसमा उल्लेखित तथ्याङ्कहरू सङ्कलन गर्न पठाइएको थियो । अनुगमन फारमको नमूना **अनुसूची १२** मा राखिएको छ । सम्बन्धित समुहमा गई तथ्याङ्क सङ्कलनका लागि उक्त प्रश्नावली फाराम भर्न प्रयोग गरिएका मुख्य आधारहरू निम्नानुसार छन् ।

- सामुदायिक वन उपभोक्ता समूहहरूको कार्यालयको अभिलेख,
- सामुदायिक वन कार्ययोजना, विधान तथा प्रचलित ऐन, नियम तथा निर्देशिकाहरू,
- समूहको भेला तथा निर्णय पुस्तिका,
- लेखा अभिलेख तथा लेखापरिक्षण प्रतिवेदन,
- प्रत्यक्ष तथा अप्रत्यक्ष रूपमा फिल्ड अवलोकन, समूह भेटघाट, छलफल तथा अन्तरक्रिया,
- सामुदायिक वन भित्र देखिएका वाद-विवादहरू तथा तिनको निराकरण गर्न अवलम्बन गरिएका उपायहरू ।

२.१.४.१ तथ्याङ्क सङ्कलन विधि र सामग्री

सामुदायिक वन विकास कार्यक्रम अन्तर्गत हस्तान्तरण भएका सामुदायिक वन उपभोक्ता समूहहरूमा संस्थागत विकास, वन विकास एवं कार्ययोजनाहरूको कार्यान्वयनको पक्षबारे राम्रा प्रयासहरूको पहिचान गर्ने, सुधार गर्नुपर्ने कार्यहरूको वास्तविक जानकारी लिई राम्रा प्रयासहरूलाई विस्तार गर्ने र सुधार गर्नुपर्ने विषयलाई आगामी वर्षमा लागू गर्न उत्प्रेरित गर्न अनुगमन तथा मूल्याङ्कन गर्ने कार्यक्रम एक नियमित कार्यक्रम भएको छ । उपरोक्त कार्य सम्पादन गर्न डिभिजन वन कार्यालयले सामुदायिक वन विकास कार्यक्रमको मार्गदर्शन, २०७१ अनुसार अनुगमन फाराम तयार गरि जिल्लाका सबै सब-डिभिजन वन कार्यालयहरूको मातहतका २८० वटा समूहमा फिल्ड कर्मचारीहरू गई निम्न चरणहरू अवलम्बन गरि तथ्याङ्क सङ्कलन गरिएको थियो ।

(क) अनुगमनको फाराम भर्ने

गत विगत वर्ष देखि दर्ता भएका २८० वटा सामुदायिक वन उपभोक्ता समूहहरूको अनुगमन फाराममा उल्लेख भएका विभिन्न विषय वस्तुहरूमा सम्बन्धित समूहमा गई उपरोक्तानुसार उल्लेखित उद्देश्य तथा आधारलाई मध्य नजर गर्दै समूहमा रहेका विभिन्न रेकर्डहरू हेर्ने, विश्लेषण गर्ने, कार्य समितिका पदाधिकारी र अन्य उपभोक्ताहरूसँग विषयवस्तु माथि छलफल गर्ने र वनको अवस्था के कस्तो छ, सोको फिल्ड निरीक्षण गरी सूचना सङ्कलन र अनुगमन निरीक्षणको कार्य सम्पन्न भएको छ । सामुदायिक वन विकास कार्यक्रमको मार्गदर्शन, २०७१ मा भएको अनुगमन फारामको ढाँचामा तथ्याङ्क फाराम भराई विवरणहरू प्राप्त गरिएको हो ।

(ख) सुचना एकिकृत गरि विश्लेषण गर्ने

अनुगमन गरिएका समुहहरूको सुचना एकिकृत गरि सङ्कलित तथ्याङ्कको कोडिङ, डिकोडिङ विश्लेषण तथा प्रस्तुतिकरणको लागि कम्प्युटरको मद्दतबाट प्रतिशत, ग्राफ, वृत्तचित्र र अन्य वर्णनात्मक आधारमा सोको निश्कर्ष निकाली समुहहरूको सक्रियता, लाभको बाँडफाँड, वन व्यवस्थापन, संस्थागत विकास तथा समाजिक विकासको गति विधिको झलक लगायत अन्य विविध विवरणहरू प्रस्तुत गरिएको छ । त्यसको आधारमा सामुदायिक वनमा देखिएका सम्भावित समस्या, चुनौति र तिनका समाधानका उपायहरूको खोजि गरी निचोडको रूपमा निश्कर्ष निकालिएको छ ।

२.१.५. तथ्याङ्क सङ्कलनमा देखापरेका कठिनाईहरू

तथ्याङ्क सङ्कलनको क्रममा आईपरेका कठिनाईहरूलाई मुख्य रूपमा देहायका वुँदाहरूमा प्रस्तुत गरिएको छ ।

- ❖ समुहहरूको रेकर्ड दुरुस्त र सिलसिलेवार नहुनु,
- ❖ उपभोक्ताहरूको आफ्नै कार्य व्यस्तताले चाहिए जति तथ्याङ्क सङ्कलन गर्न कठिनाई परेको,
- ❖ भौगोलिक विकटताको कारणले तोकिएको समय भित्र लक्षित काम सम्पन्न गर्न कठिनाई परेको,
- ❖ धेरैजसो समुहको आफ्नो भवन तथा कार्यालय नभएको हुँदा समुहका जिम्मेवार पदाधिकारीहरूलाई खोजि खोजि भेटनुपर्ने हुँदा तथ्यांक सङ्कलन गर्न कठिनाई भएको,
- ❖ अनुगमन जस्तो गहन विषयमा खटिने कर्मचारीहरूलाई स्रोत र साधनको यथोचित उपलब्धता हुन नसकेका कारणबाट तथ्याङ्क सङ्कलनमा कठिनाई परेको ।

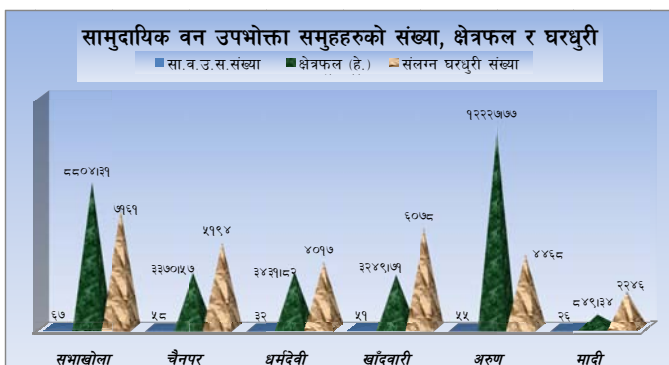
२.१.६. तथ्याङ्क विश्लेषण तथा नतिजा

आ.व. २०७५/०७६ सम्म हस्तान्तरण भएका सामुदायिक वनहरूको अनुगमन तथा मूल्याङ्कन गरी यसबाट आएका विवरणहरूलाई विश्लेषण गरि सामुदायिक वन उपभोक्ता समुहहरूलाई सवल र सक्षम बनाउन तथा संस्थागत विकास गर्न योजना तयार गर्ने, गरिवी न्यूनिकरणमा सहयोग पुऱ्याउने, दीगो वन व्यवस्थापनमा थप टेवा प्रदान गर्ने एवं डिभिजन वन कार्यालयको कार्यनीति तर्जुमा गर्नमा समेत महत्वपूर्ण भूमिका खेल्ने हुँदा यसलाई समुहको वर्तमान अवस्थाको आधारभुत कडिको रूपमा लिइएको छ ।

२.२. अनुगमन तथा मूल्यांकनको तथ्याङ्क विश्लेषण विवरण

२.२.१. सामुदायिक वन हस्तान्तरणको अवस्था (वन हस्तान्तरण प्रवृत्ति, क्षेत्रफल, घरधुरी)

सामुदायिक वनको हस्तान्तरणको प्रक्रिया संगै यहाँको वनको अवस्था, हैसियत तथा गुणस्तरमा समेत उल्लेखनिय वृद्धि हुदै गएको छ । सामुदायिक वनहरुबाट विभिन्न वन पैदावारहरु स्वीकृत वन कार्ययोजना अनुसार संकलन तथा सदुपयोग भई वन व्यवस्थापनमा समेत प्रभावकारी योगदान पुगेको छ । यस जिल्लामा हालसम्म २८९ वटा सामुदायिक वन उपभोक्ता समुह गठन भइ जम्मा ३१९२३.५२ हेक्टर वन हस्तान्तरण भैसकेको छ, जस्मा संलग्न घरधुरी २९१६४ रहेको छ । क्षेत्रफलको आधारमा हेर्ने हो भने यस डिभिजन वन कार्यालयको कार्यक्षेत्रमा वन क्षेत्र ७७१६५.५९ हेक्टर रहेको छ । जसमा सामुदायिक वनको क्षेत्र ३१९२३.५२ हेक्टर हस्तान्तरण भएको देखिन्छ । यसबाट प्रष्ट हुन्छ कि जम्मा ४१.३८% वन क्षेत्र सामुदायिक वनको रुपमा हाल सम्म हस्तान्तरण भएको छ । बाँकि क्षेत्र यस जिल्लामा भिर, पाखा, पहरा, चट्टान, हिउँ, नदिले ढाकेको क्षेत्र रहेको छ । केहि क्षेत्र सिमाना विवाद रहेकोले हस्तान्तरण हुन बाँकि रहेको छ भने लिम्बु जातिको किपट प्रथाले गर्दा यस जिल्लाको साविक नुनढाकि गा.वि.स.मा भने केहि मात्र सामुदायिक वन हस्तान्तरण हुन सकेको छ । बाँकि सवैजसो क्षेत्रहरुमा सामुदायिक वन हस्तान्तरण भइसकेको छ । साथै केहि वन क्षेत्र वस्तिवाट धेरै टाढा रहेकोले उपभोक्ताको पहुँचमा नभएकोले सरकारी वनको रुपमा रहेको छ । यहाँ त्यस्ता क्षेत्र ठूला ठूला खर्कको रुपमा रहेका छन । यसको लागि उच्च वन व्यवस्थापन (High Altitude Forest Management) पद्धति अपनाउनु पर्ने देखिन्छ । त्यसैले गर्दा सामुदायिक वन हस्तान्तरण कार्य घट्दै गईरहेको छ ।

ग्राफचित्र-१ : सामुदायिक वन हस्तान्तरणको प्रवृत्ति

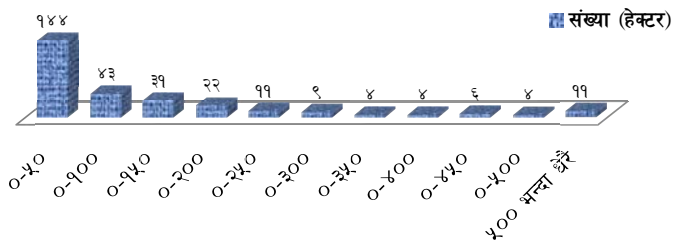
२.२.२. आ.व.२०७५/०७६ मा नविकरण भएका सामुदायिक वनहरूको विवरण

यस आर्थिक वर्षमा संधिय सरकारबाट हस्तान्तरित सशर्त अनुदान तर्फ सामुदायिक तथा कबुलियत वन विकास कार्यक्रम अन्तर्गत १२ वटा समुहको कार्ययोजना नविकरण गर्ने लक्ष्य रहेकोमा गरिब, महिला र दलित लक्षित जलवायुपरिवर्तन अनुकुलनका सवालहरूलाई समेत सम्बोधन गरी १० वटा सामुदायिक वन उपभोक्ता समुहको कार्ययोजना नविकरण सहयोग उपलब्ध गराई कार्यक्रम सम्पादन गरिएको छ भने त्यसैगरी प्रदेश वन विकास तथा व्यवस्थापन कार्यक्रम अन्तर्गत २० वटा समुहको कार्ययोजना नविकरण गर्ने लक्ष्य रहेकोमा गरिब, महिला र दलित लक्षित जलवायुपरिवर्तन अनुकुलनका सवालहरूलाई समेत सम्बोधन गरी १८ वटा सामुदायिक वन उपभोक्ता समुहको कार्ययोजना नविकरण सहयोग उपलब्ध गराई कार्यक्रम सम्पादन गरिएको छ । त्यसैगरी सामुदायिक आधारित सहजकर्ता सञ्जाल, नेपाल (COFSUN) ले सहजिकरण/प्राविधिक सहयोग गरी यस जिल्ला अन्तर्गत रहेका ३७ वटा सामुदायिक वनहरूको वन व्यवस्थापन कार्ययोजना नविकरणमा सहयोग गरेको छ । सामुदायिक वन व्यवस्थापन कार्ययोजनाहरू ५ देखि १० वर्ष अवधिका लागि स्वीकृत भई कार्ययोजना लागु भएको छ । यस आर्थिक वर्ष २०७५/०७६ मा कार्ययोजना नवीकरण भएका सामुदायिक वनहरूको विवरण **अनुसूचि-१३(क) र (ख) मा समावेश छ ।**

२.२.३. सामुदायिक वनको क्षेत्रफल

डिभिजन वन कार्यालयको कार्यक्षेत्र भित्रको कूल वनक्षेत्रको ४१.३८ प्रतिशत २८९ वटा सामुदायिक वन उपभोक्ता समुहहरूलाई सामुदायिक वनको रूपमा हस्तान्तरण गरिएको छन । जस मध्ये सबै भन्दा कम क्षेत्रफल भएको सामुदायिक वन जनकल्याण सामुदायिक वन उपभोक्ता समुह, साविक खाँदवारी नगरपालिका १२, हाल खाँदवारी नगरपालिका ९ लाई ०.६६ हेक्टर हस्तान्तरण भएको छ भने सबैभन्दा धेरै क्षेत्रफल वनक्षेत्र तिनथुम सामुदायिक वन उपभोक्ता समूह साविक नुम गा.वि.स १, हाल मकालु गाउँपालिका ५ लाई ७३८.२२ हेक्टर हस्तान्तरण गरिएको छ । यस्तै गरी उपभोक्ता समुहमा संलग्न घरधुरीको आधारमा प्रतिक्षा सामुदायिक वन उपभोक्ता समूह खराङ्ग- १ मा सबै भन्दा कम १२ घरधुरी उपभोक्ता रहेका छन् भने निघुरेघुडे सामुदायिक वन उपभोक्ता समूह साविक मावादिन गाविस-४ मा सबैभन्दा बढी ४६७ घरधुरी उपभोक्ता रहेका छन् । यस जिल्लामा सामुदायिक वनको औषत क्षेत्रफल ११०.४९ हेक्टर रहेको छ भने औषत घरधुरी १००.९१ प्रति समूह रहेको छ ।

क्षेत्रफल (हेक्टर) को आधारमा सामुदायिक वनहरूको संख्या

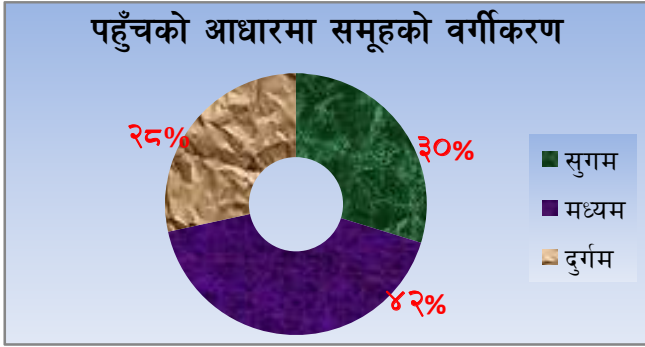
ग्राफ चित्र-२ : सामुदायिक वनको संख्या (क्षेत्रफल अनुसार)

२.२.४. उपलब्ध सुविधाहरूको आधारमा सामुदायिक वन उपभोक्ता समूहहरूको सुगमता

यस जिल्लामा रहेका सामुदायिक वन उपभोक्ता समूहहरूको सामुदायिक वन क्षेत्रको सुगमता, उपलब्ध सुविधाहरूको आधारमा ८६ वटा समूह सुगममा, १२१ वटा समूह मध्यममा र ८२ वटा समूह दुर्गम क्षेत्रमा रहेका छन्। यसको विस्तृत विवरण तालिका नं. २० र ग्राफचित्र ३ मा देखाइएको छ।

तालिका नं. २०

सि.नं.	सब डिविजन	सुगम	मध्यम	दुर्गम
१	खाँदवारी	२३	२८	०
२	अरुण	०	२५	३०
३	चैनपुर	१७	७	३४
४	धर्मदेवी	५	२५	२
५	मादी	१४	९	३
६	सभाखोला	२७	२७	१३
जम्मा		८६	१२१	८२

ग्राफचित्र-३ : उपलब्ध सुविधाहरूको आधारमा सामुदायिक वन उपभोक्ता समूहहरूको सुगमता संख्या (प्रतिशत)

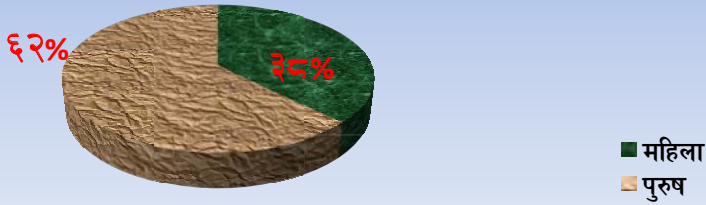
२.२.५. सामुदायिक वन उपभोक्ता समितिमा महिला र पुरुष प्रतिनिधित्व

सामुदायिक वन विकास कार्यक्रमको मार्गदर्शन, २०७१ बमोजिम कार्य समितिमा महिलाको प्रतिनिधित्व कम्तीमा ५० प्रतिशत हुनुपर्नेमा यस जिल्लाका सामुदायिक वन उपभोक्ता समूहहरूको कार्य समितिमा समग्रमा महिलाहरूको प्रतिनिधित्व पुरुषको भन्दा कम देखिन्छ। जम्मा ३८% महिलाहरू मात्र समितिमा सहभागी देखिन्छ। समितिमा महिलाहरूको सहभागीता बढाउनको आवश्यक पहल बढाउनु पर्ने देखिन्छ। यस सम्बन्धि विस्तृत विवरण तालिका नं. २१ र ग्राफ चित्र ४ चित्रमा देखाइएको छ।

तालिका नं. २१

सि.नं.	सब- डिभिजन वन कार्यलय	महिला	पुरुष	जम्मा
१	खाँदवारी	१२३	२०१	३२४
२	अरुण	१५३	३०५	४५८
३	चैनपुर	२३६	३०१	५३७
४	धर्मदेवी	८०	१२०	२००
५	मादी	८५	१५७	२४२
६	सभाखोला	२२४	४०९	६३३
	जम्मा	९०१	१४९३	२३९४
	प्रतिशतमा	३७.६३६	६२.३६४	

कार्य समितिमा महिला र पुरुषको प्रतिनिधित्व

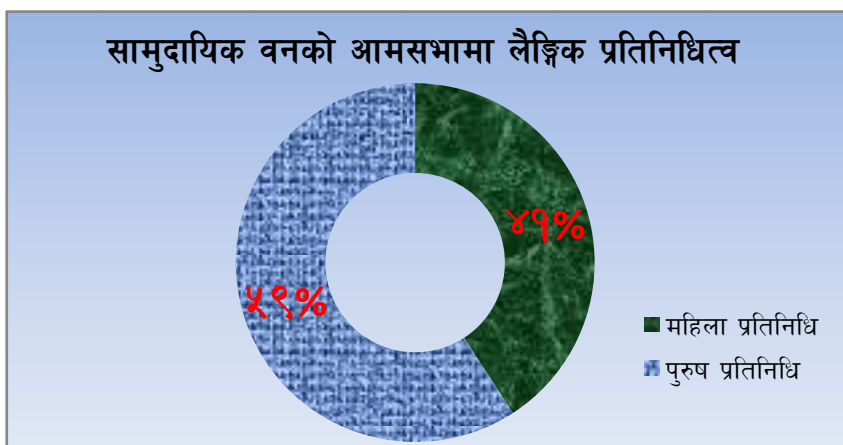
ग्राफ चित्र -४ : सामुदायिक वन उपभोक्ता समुहको कार्य समितिमा महिला सहभागिता

२.२.६. सामुदायिक वनको आमसभामा लैङ्गिक प्रतिनिधित्व

यस जिल्लाको अधिकतम सामुदायिक वन उपभोक्ता समुहहरूको आमसभा/साधारणसभा कम्तीमा वर्षको १ पटक बस्ने प्रावधान समुहको स्वीकृत विधानमा व्यवस्था भएतापनि प्रायः जसो हिउँदे र वर्षे गरी समुहहरूले वर्षमा २ पटक आमसभा गरेको पाईयो । समुहको उपभोक्ताहरूले साधारणसभाको मर्म र उद्देश्य बारे कमै मात्रामा बुझेको र सामुदायिक वन उपभोक्ता समुहको उद्देश्य अनुरूप सञ्चालन हुने गरेको पाईएन । सम्पन्न भएको आमभेला पनि अधिकतम उपभोक्ताहरू केही क्षणको लागि उपस्थित भई हाजिरी जनाई आ-आफ्नो घरमा फिर्ता हुने, समितिका पुराना र नयाँ पदाधिकारीहरू बीच मात्र साधारणसभा सम्पन्न हुने प्रवृत्ति पाइयो । आमसभामा महिला, जनजाति, दलित, गरीब लगायत सिमान्तकृतहरूको प्रतिनिधित्व पनि कमै देखिन्छ । गत वर्षको भन्दा आमसभामा महिलाको प्रतिनिधित्वमा वृद्धि भएको देखिएता पनि अबै वढाउनु पर्ने देखिन्छ । अनुगमन गरिएको २८० सामुदायिक वन मध्ये महिलाको प्रतिनिधित्व जम्मा ४१ प्रतिशत र पुरुषको ५९ प्रतिशत रहेको देखिन्छ । यसरी हेर्दा आमसभामा महिलाहरूको सहभागिता अबै वृद्धि गर्नुपर्ने देखिन्छ । यस सम्बन्धि विस्तृत विवरण तलको तालिका नं. २२ र ग्राफ चित्र ५ मा देखाइएको छ ।

तालिका नं. २२ : सब डिभिजन अन्तर्गत सामुदायिक वनको आमसभामा उपस्थित महिला र पुरुषको संख्या

सि.नं.	सब डिभिजन	महिला	पुरुष	जम्मा
१	खाँदवारी	१९१५	२५०७	४४२२
२	अरुण	२३५	२८४	५१९
३	चैनपुर	१४१	१७९	३२०
४	धर्मदेवी	१४७७	१९९७	३४७४
५	मादी	२१५	४७३	६८८
६	सभाखोला	१८७८	३०५४	४९३२

ग्राफ चित्र-५ : सामुदायिक वनको आमसभामा लैङ्गिक प्रतिनिधित्व

२.२.७ सामुदायिक वन उपभोक्ता समूहहरूको लेखा परिक्षणको अवस्था

सामुदायिक वन उपभोक्ता समूहहरूले वर्षभरी गरेको आर्थिक क्रियाकलाप समेटी सोको लेखा परिक्षण गरी वार्षिक प्रगति प्रतिवेदन साथ डिभिजन वन कार्यालयमा पेश गर्नुपर्ने कानुनी व्यवस्था रहेतापनि अनुगमनको क्रममा ४४% समूहहरूले मात्र लेखा परिक्षण गरेको देखिन्छ । अधिकांश सामुदायिक वन उपभोक्ता समूहको रेकर्ड राख्ने प्रणाली व्यवस्थित नहुँदा कोष परिचालन र हिसाबमा दुरुस्त र पारदर्शिता देखिदैन । तसर्थ आर्थिक अनियमितता भएको जनगुनासो धेरै मात्रामा आउने गरेको छ । खर्चमा पारदर्शिता गराउनको लागि सामुदायिक वनको हिसाब दुरुस्त राख्न समयमै लेखा परिक्षण गर्नु पर्ने,

अभिलेख तथा लेखा व्यवस्थापन सम्बन्धि तालिम दिनु पर्ने र समुह अनुगमन नियमित हुनुपर्ने देखिन्छ ।

ग्राफचित्र-६ उपभोक्ता समुहहरूको लेखापरिक्षणको अवस्था

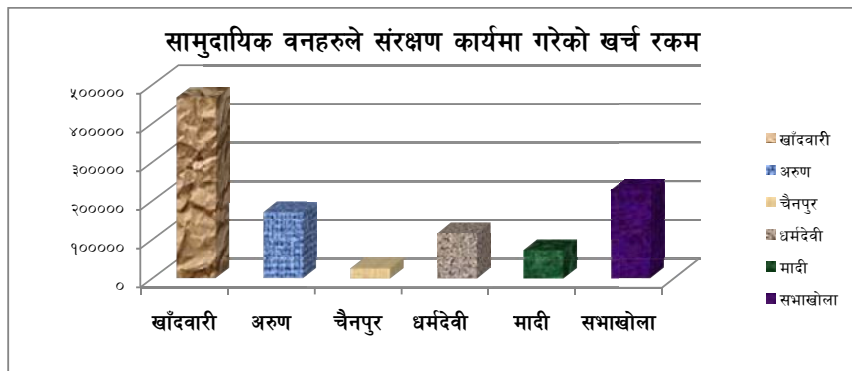
२.३. सामुदायिक वन व्यवस्थापन

२.३.१. वन संरक्षण

सामुदायिक वनको संरक्षणको लागि उपभोक्ता समुहहरूले आ-आफ्नो वन क्षेत्रमा अग्नि रेखा निर्माण र मर्मत तथा सरसफाई कार्य गरेका छन भने केहि कम क्षेत्रफल भएका सामुदायिक वनले तारवार या पिलरले घेर्ने गरेको देखिन्छ । समुहबाट भएको संरक्षणको कारण जङ्गलमा पाइने वन्यजन्तुहरूको संख्यामा तुलनात्मक रूपमा विगतको भन्दा बढेको अनुभव उपभोक्ताहरूले बताउँछन् । आफ्नो सामुदायिक वनको संरक्षणको लागि आम्दानी हुने केहि समुहहरूले वन हेरालु राखी संरक्षण गर्दै आएको पाईन्छ भने अधिकांस समुहहरूले हरेक उपभोक्ता घरधुरीले आलोपालो गरी वन संरक्षण गरेको पाईन्छ । त्यसैगरी भ्वाडी सफाई, वृक्षारोपण, रुख छटनी, हाँगा काटछाट गरी वन संरक्षण गरेको पाईयो । हरेक सव-डिभिजन अन्तर्गतका सामुदायिक वन उपभोक्ता समूहहरूले वन संरक्षणका क्रियाकलापहरूमा गरेको खर्चको विवरण तालिका २३ र ग्राफ चित्र ६ मा देखाइएको छ ।

तालिका २३ : सब डिभिजन अनुसार सामुदायिक वन उपभोक्ता समुहहरूले वन संरक्षणमा गरेका खर्च

सब डिभिजन	खाँदवारी	अरुण	चैनपुर	धर्मदेवी	मादी	सभाखोला
संरक्षण खर्च (रु.)	४६६७०६	१६९,५३०	२४८००	११५३००	७२३००	२२७४२०

ग्राफचित्र -७ : वन संरक्षणमा गरेका खर्च

२.३.२. वन सम्बर्धन

सामुदायिक वन क्षेत्रभित्र आवद्ध उपभोक्ताहरू द्वारा कार्ययोजनाको अधिनमा रही उपभोक्ताहरूले आ-आफ्नो वनमा वृक्षारोपण, पुनःरोपण, गोडमेल, भाडि सफाई, पत्ल्याउने, हाँगा लख्याउने, एकल्याउने, काँटछाँट, आदी गर्नुको साथसाथै अग्नि रेखा निमार्ण पनि गरेका छन । यस जिल्लामा सामुदायिक वन उपभोक्ता समुहले वन व्यवस्थापन कार्य गरी दाउरा, काठ, वल्लावल्ली, डालेघाँस, पात, सोत्तर, पत्कर जस्ता वन पैदावार लिएको देखिन्छ तर सङ्गलन सम्बन्धि अभिलेख समिति द्वारा व्यवस्थित राखेको पाइएन । वन विकास, वन सम्बर्धन र वन संरक्षण कार्यहरू गर्दा धेरै उपभोक्ताहरूले प्रत्यक्ष रूपमा रोजगारी समेत पाएका छन । समुहहरूमा भए गरेका क्रियाकलापहरूको अभिलेख अद्यावधिक हुन सकिरहेको देखिदैन । यस कार्यका लागि समुहमा सामुदायिक वन व्यवस्थापन तथा कार्यालय व्यवस्थापन सम्बन्धी कार्यक्रम सञ्चालनमा विस्तार गर्नु पर्ने देखिन्छ । अनुगमन गरिएका सामुदायिक वनहरूमा गरिएको वन सम्बर्धन कार्यहरूको विवरण निम्न तालिका-२४ अनुसार रहेको छ ।

तलिका-२४ : सामुदायिक वनहरुमा गरिएको वन सम्बर्धन कार्यहरुको विवरण

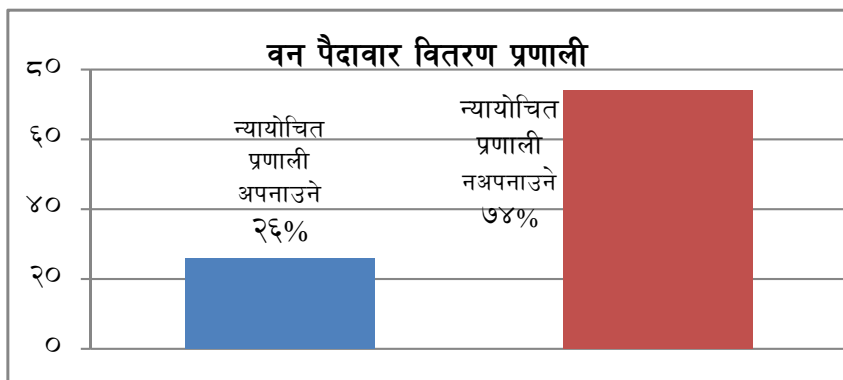
सि.नं.	वन सम्बर्धन कार्य	परिमाण
१	विरुवा उत्पादन (संख्या)	०
२	वृक्षारोपण (हे.)	४
३	गोडमेल (हे.)	१३२
४	भाडि सफाई (हे.)	३३२.३९
५	हांगा काटछाट (हे.)	२३२.७८
६	एक्याउने/पत्ल्याउने (हे.)	१६२.१५
७	अग्नि रेखा निमार्ण (मि.)	२१२१८.५७

२.३.३. वन पैदावार सङ्कलन तथा वितरण

आ.व. २०७५/०७६ मा समुहहरुले काठ दाउरा उत्पादन र आन्तरिक रुपमा उपभोक्ताले खपत गरेका हुन । यस जिल्लामा सामुदायिक वन उपभोक्ता समुहबाट जिल्ला बाहिर काठ, दाउरा निकासी भएको पाइएको छैन । उपभोक्ताहरुबाट माँग हुने काठ, वल्लावल्ली, दाउरा, कृषि औजारका लागि चाहिने काठ आदी सामुदायिक वनबाट उपभोग गर्दै आएका छन । माँग बमोजिम परिपूर्ति हुन नसकेको वन पैदावारको परिमाण आफ्नो निजी वनबाट उपभोक्ताहरुले आपूर्ति गरेको देखिन्छ । साथै विभिन्न प्रकारका जडिबुटीहरुको केहि मात्रा समेत घरायसी प्रयोगमा खपत गरेको पाइएको छ ।

२.३.३.१. वन पैदावारको वितरण प्रणाली

सामुदायिक वन उपभोक्ता समुहले कार्ययोजना अनुसार वन व्यवस्थापनका कार्यहरु गर्दा प्राप्त हुने काठ, दाउरा लगायतका वन पैदावारहरुको उपयोग गर्दा उपभोक्ता समुह भित्र न्यायोचित तरिकाले विक्रि वितरण गर्ने परिपाटीको अवलम्बन गर्नुपर्ने कुरा कार्ययोजना उल्लेख भएतापनि अनुगमन गर्दा यस जिल्लामा वन पैदावार वितरण गर्दा न्यायोचित तरिकाले गरिव, दलित तथा महिलालाई वन पैदावार वितरणमा प्राथमिकता दिने समुहहरु २६% मात्र रहेका छन् । अन्य समुहले समानुपातिक ढङ्गले वन पैदावार बराबरी वितरण गर्ने गरेका छन । तसर्थ वन पैदावार वितरणमा न्यायोचित प्रणाली अवलम्बन गर्न समुहलाई अभिप्रेरित गर्नु पर्ने देखिन्छ । हाल सम्म पनि वन पैदावार वितरण गर्दा समुहका टाठाबाठाले बढि पाउने गरेको अध्ययनबाट देखिन्छ । सिमान्तकृत वर्ग अभै पनि वन पैदावारको न्यायोचित वितरणबाट वञ्चित पाईएको छ ।

ग्राफ चित्र-८ : वन पैदावारको वितरण प्रणाली

२.३.४ सामुदायिक वनको आम्दानी

सामुदायिक वन उपभोक्ता समुहको अनुगमनको क्रममा प्रायः जस्तो समुहले आम्दानी खर्चको विवरण स्पष्ट एवं पारदर्शी ढङ्गबाट अभिलेख राखिएको पाईएन । कतिपय समुहले आ-आफ्नो हिसाब किताब राख्ने खाता तथा आम्दानी खर्चको विवरण दिन आनाकानी गरेको, कुनैले स्पष्ट हिसाब यति हो बताउन नसकेको, कुनैले आम्दानी खर्चको विवरण स्पष्ट हुने गरी अभिलेख नराखेको पाइयो ।

२.३.४.१ विक्रि वितरणबाट आम्दानी

यस जिल्लामा हालसम्म हस्तान्तरित २८९ वटा सामुदायिक वनहरु मध्ये अनुगमन गरिएका २८० सामुदायिक वन उपभोक्ता समूहहरुले यस आर्थिक वर्षमा वन पैदावार विक्रि वितरणबाट भएको आम्दानीको रकम र सोको प्रतिशत तालिका २५ मा प्रस्तुत गरिएको छ । सामुदायिक वन उपभोक्ता समूहहरुको मुख्य आम्दानीको श्रोत काठ विक्रि वितरण (५९%) बाट भएको देखिन्छ ।

तालिका-२५: सामुदायिक वनको श्रोतको विक्रि वितरणबाट प्राप्त आम्दानीको विवरण

सि.नं.	आम्दानीको श्रोतहरु	रकम (रु.)
१	काठ विक्रि	२५३२५७५
२	दाउरा विक्रि	६६८३४
३	पोल विक्रि	१३८७३
४	कृषि औजार विक्रि	२५३०६
६	गैरकाष्ठ वन पैदावार विक्रि	५३२४०
जम्मा		२६९१८२८

२.३.४.२. अन्य आम्दानीको श्रोत

सामुदायिक वन उपभोक्ता समूहहरूको अन्य आम्दानीको श्रोतहरूमा दण्ड जरिवाना, ब्याज, अनुदान सहयोग, सदस्यता नविकरण आदि हुन् । समूहको आम्दानीका शिर्षकहरू मध्ये अन्य शिर्षकमा सबै भन्दा बढि आम्दानी (३७.६९%) भएको देखिन्छ । अनुगमन गरिएका २८० सामुदायिक वन उपभोक्ता समूहहरूको अन्य श्रोत बाट भएको आम्दानीको रकम र सोको प्रतिशत तपसीलको तालिका २६ मा प्रस्तुत गरिएको छ ।

तालिका २६ : सामुदायिक वनको अन्य आम्दानीका श्रोतको विवरण

सि.नं.	आम्दानीको श्रोतहरू	रकम	प्रतिशतमा
१	दण्ड जरिवाना	१३९०२७	३९.३
२	ब्याज	१०१०८२७	२८.६
३	अनुदान सहयोग	८८७८००	२५.१
४	सदस्यता नविकरण	१६४५१४	४.६५
५	अन्य	१३३२१३७	३७.६९
जम्मा		३५३४३०५	

ग्राफचित्र-९ सामुदायिक वनको अन्य आम्दानीका श्रोत

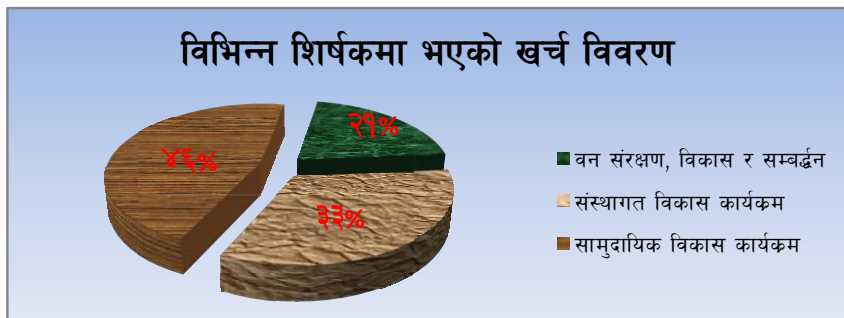
२.३.४.३. सामुदायिक वनको खर्च

जम्मा २८९ सामुदायिक वन उपभोक्ता समूह मध्ये अनुगमन गरिएका २८० सामुदायिक वन उपभोक्ता समूहहरूको हाल सम्मको औषत खर्च विवरण तपसिलको तालिका २७ मा प्रस्तुत गरिएको छ । यसमा समूहहरूले सबै भन्दा बढि खर्च सामुदायिक विकास (शिक्षा, खानेपानी, बाटो निर्माण/मर्मत, विधुतिकरण, स्वास्थ्य तथा सरसफाई) कार्यमा गरेको

देखिन्छ। कुल खर्चको ४५.९१% सामुदायिक विकासमा खर्च गरेका छन भने ३३.२७% प्रशासनिक (कर्मचारी, कोठा भाडा, सञ्चार, स्टेशनरी) कार्यमा खर्च गरेको देखिन्छ। वन संरक्षण, वन विकास तथा वन सम्बर्द्धन र संस्थागत विकास कार्यक्रममा कमै लगानी गरेको देखियो। तसर्थ आगामी दिनहरूमा यस्ता क्षेत्रमा लगानी बढाउन सकेमा मात्र वन व्यवस्थापन राम्रो भएको मानिनेछ। अतः कोषको परिचालनको अवस्थामा सुधार ल्याउन प्रयास गर्नुपर्ने देखिन्छ।

तालिका-२७ : विभिन्न गतिविधिहरूमा समुहले गरेको खर्च विवरण

सि.नं.	मुख्य खर्चको शिर्षक	खर्च भएको रकम रु.	खर्च (प्रतिशतमा)
१	वन संरक्षण, विकास र सम्बर्द्धन	१०७६०५६	२०।८३
२.	संस्थागत विकास कार्यक्रम	१७९८६६२	३३।२७
३.	सामुदायिक विकास कार्यक्रम	२३७९६६६	४५।९१
जम्मा		५१६६३८४	

ग्राफ चित्र-१० विभिन्न शिर्षकमा भएको खर्च विवरण

२.४ आर्थिक वर्ष २०७५/०७६ मा डिभिजन वन कार्यालय, संखुवासभाबाट पुरस्कृत सामुदायिक वनहरू

आ.व. २०७५/०७६ सम्मको जम्मा २८९ सामुदायिक वनहरू मध्ये डिभिजन वन कार्यालयबाट मूल्याङ्कनको लागि तयार गरिएका सूचकहरू (सामुदायिक वन उपभोक्ता समुहहरूले गरेको वन व्यवस्थापन, संरक्षण, सम्बर्द्धन/विकास, वन पैदावार सदुपयोग, दलित, आदिवासी, जनजाती, महिला तथा विपन्न वर्गको लागि सहूलियत, जीविकोपार्जन, समावेशीकरण, संस्थागत विकास, कोष परिचालन स्थिति आदि कार्यहरू) को आधारमा

हरेक सव डिभिजन वन कार्यालयहरुबाट पुरस्कारको लागि छनौट भई आएका मध्ये निम्नानुसारका ३ वटा समुहहरुलाई मूल्याङ्कन समितिको निर्णय अनुसार छनौट भएका उत्कृष्ट समुहलाई प्रोत्साहन स्वरुप तपसिलको तालिकामा उल्लेख भए बमोजिम नगद पुरस्कार तथा प्रमाण-पत्र सहित पुरस्कार वितरण गरिएको छ । यसको विवरण तालिका २८ मा प्रस्तुत गरिएको छ ।

तालिका २८ : पुरस्कृत समुहहरुको विवरण

सि.नं.	सव डिभिजन	पुरस्कृत स्थान	सा.व.उ.स.को नाम र ठेगाना	२५ प्रतिशत कर कट्टा गरी समुहलाई दिइएको पुरस्कारको राशि रु.
१.	सभापोखरी	प्रथम	श्री देउराली तित्रे सा.व.उ.स., सभापोखरी गा.पा. ३	६,०००/-
२.	चैनपुर	द्वितीय	श्री च्यानेडाँडा सा.व.उ.स., चैनपुर न.पा. ३	४,५००/-
३.	अरुण	तृतीय	श्री हिमशिखर सा.व.उ.स., भोटखोला गा.पा. ४	३,०००/-

२.५. कार्यक्रम कार्यान्वयनमा देखिएका केहि समस्या तथा सुभावहरु

२.५.१. सामुदायिक वनको कार्ययोजना कार्यान्वयनमा देखिएका समस्याहरु तथा सुभावहरु

२.५.१.१. समस्याहरु

(क) सहभागिता तर्फ

- ❖ आमभेला तथा नियमित बैठकहरुमा महिलाको सहभागिता न्यून सङ्ख्यामा हुनु ।
- ❖ कार्यसमितिमा महिलाको प्रतिनिधित्व निर्देशिकामा तोकिए भन्दा कम हुनु ।
- ❖ समुहको विधान तथा वन कार्ययोजनामा उल्लेख भएका प्रावधान तथा नियमहरु बारे सम्पूर्ण उपभोक्तामा जानकारी नहुनु ।
- ❖ समुह-समुह बिच सिमाना विवाद रहेको ।
- ❖ सामुदायिक वन उपभोक्ता समुहको वार्षिक बजेट र आम्दानी तथा खर्चको विवरण समुहको साधारण सभा मार्फत अनुमोदन गराउनु पर्नेमा उक्त कार्य केही समुहले मात्र गर्ने गरेको ।

- ❖ कार्य अवधि समाप्त भएका सामुदायिक वन कार्ययोजनाहरूको नविकरण गर्न समुह अग्रसर नहुनु ।

(ख) संस्थागत तर्फ

- ❖ समुह तथा समितिले गर्ने सम्पूर्ण कार्यहरू केवल एकाध पदाधिकारीहरूले मात्र जिम्मेवारी लिनु ।
- ❖ समितिको पदाधिकारीहरू निष्क्रिय भएको र समितिको कामकारवाही पारदर्शी नभएको ।
- ❖ कार्यसमितिका पदाधिकारीहरूलाई नेतृत्व विकास, सशक्तिकरण, लेखा सुदृढीकरण तथा रेकर्ड किपिङ्ग (Record keeping) आदि जस्ता कार्यक्रम सञ्चालन नहुनु ।
- ❖ सामुदायिक वन विकास सम्बन्धि प्राप्त सुचना, नियमहरूको प्रचार प्रसार नहुनाले पनि संस्थागत पक्ष कमजोर अवस्थामा रहनु ।
- ❖ कार्यसमिति परिवर्तन हुदाँ नयाँ नेतृत्व सम्हाल्नेलाई साधारण भेला, अन्य कार्यक्रम वा बैठक आयोजना गरी पुरानो समितिले आफ्नो जिम्मामा रहेको नगदी कारोबार, जिन्सी, सरसमान, अभिलेख तथा कागजातहरू बरबुभारथ नगर्नुले समस्या सिर्जना हुने गरेको ।
- ❖ हरेक आर्थिक वर्ष समाप्त भएपछि समुहको आय व्ययको लाइसेन्स प्राप्त अडिटरबाट अडिट गराई तथा वार्षिक प्रगति प्रतिवेदन समेत समुहको भेलाबाट पारीत गरी सम्बन्धित निकायमा पेश गर्न नसक्नु ।
- ❖ समुहको लेखा तथा अभिलेख व्यवस्थापन व्यवस्थित नहुनु ।

(ग) विकास क्रियाकलाप र समन्वय तर्फ

- ❖ वन विकास कार्य सञ्चालनको लागि समुहले कार्ययोजनामा उल्लेखित कृयाकलापहरू सम्पादन गर्न नसक्नु ।
- ❖ अतिक्रमणको समस्या (सम्पूर्ण वन क्षेत्रमा)
- ❖ महिला, दलित, जनजाति तथा विपन्न वर्गका लागी निर्देशिका बमोजिम आयमुलक कार्यक्रमहरू संचालन गर्न नसक्नु ।
- ❖ समुहको विकास, आयआर्जन क्रियाकलाप संचालन र अन्य सामुहिक विकासका लागि अन्य निकाय, संघसंस्थाहरूसँग समन्वय राख्ने कार्यमा पहलमा कमी हुनु ।

- ❖ सव-डिभिजन वन कार्यलयको कर्मचारी र सामुदायिक वन उपभोक्ता समुह विच समायनुकुल अर्न्तकृया कम हुनु ।

(घ) अन्य समस्याहरु

- ❖ वन पैदावारको अवैध चोरी निकासी पूर्ण रुपमा नियन्त्रण गर्न नसक्नु ।
- ❖ कार्य अवधि समाप्त भएका सामुदायिक वन कार्ययोजनाहरुको नविकरण गर्न समुह अग्रसर नहुनु ।
- ❖ उपभोक्ताहरु बीचमा हुने जातिय, राजनैतिक विवादले वन संरक्षणमा असर गर्नु ।
- ❖ वन समुहहरु बीच वनको सिमानालाई लिएर विवाद हुनु ।

२.५.१.२. समाधानका लागि सुझावहरु

- ❖ परिमार्जन हुने सामुदायिक वनहरुको कार्ययोजना संभाव्यताको आधारमा वैज्ञानिक वन व्यवस्थापन प्रणाली अनुसार गरी वन व्यवस्थापन गर्नु पर्ने र आम्दानीको अधिकांश हिस्सा वन संरक्षण र व्यवस्थापनमा खर्च गर्नु पर्ने ।
- ❖ वन समुह, समितिले विभिन्न कार्यक्रम गरी विधान, कार्ययोजना र सामुदायिक वन सम्बन्धी नीति नियम बारे जानकारी दिई वन विकास र व्यवस्थापनमा खर्च गर्नु पर्ने ।
- ❖ सामुदायिक वन उपभोक्ता समुहको विधान तथा कार्ययोजनामा उल्लेख भएका प्रावधानहरुको बारेमा समितिका सम्पूर्ण पदाधिकारी तथा उपभोक्ताहरुलाई जानकारी गराउनुपर्ने ।
- ❖ समुहको भेलामा सहभागिता बढाउन अग्रिम सुचना दिने, महिला सहभागिताका लागि महिला सदस्यलाई सक्रिय गराउने तर्फ ध्यान दिनु पर्ने ।
- ❖ कार्यसमितिको मुख्य पदमा एक जना महिला अनिवार्य र सकेसम्म ५० प्रतिशत महिला सदस्य समावेश गर्नुपर्ने ।
- ❖ चोरी शिकारी हुन नदिन समुहलाई सजक र जागरुक बनाउनु पर्ने ।
- ❖ समुहले अनिवार्य रुपमा लेखापरीक्षण गरी वार्षिक प्रतिवेदन सहित डिभिजन वन कार्यालयमा तोकिएको समयमा बुझाउनु पर्ने र अभिलेख पारदर्शी तथा स्पष्ट रुपमा राख्न समूहलाई सव-डिभिजन वन कार्यालयहरुले सहजीकरण गर्नु पर्ने ।

- ❖ सामुदायिक वन बिचको वन सिमाना विवाद डिभिजन वन कार्यालयको सहयोग तथा सुझाव अनुसार समाधान गर्दै जान्ने ।
- ❖ विवादित समुहले आफ्नो समुहमा रहेको विवादलाई समाधानका लागि सम्बन्धित पक्षसँग अन्तरक्रिया गरी समस्या समाधानका लागि स्वयं पहल गरी विवाद सामाधान गर्नुपर्ने ।
- ❖ डिभिजन वन कार्यालय समेतको सहयोग तथा सुझावमा अतिक्रमण नियन्त्रणको कार्य प्रभावकारी बनाउने । अतिक्रमण गरिएको वन क्षेत्र वनमा समावेश गरी सो क्षेत्रमा तत्कालै वृक्षारोपण वा आयमुलक कार्यक्रमहरु समुहद्वारा संचालन गर्नुपर्ने ।
- ❖ समिति परिवर्तन हुने क्रममा पुराना समितिले आफ्नो जिम्मा रहेको नगद, जिन्स कागजात तथा रेकर्डहरु अनिवार्य रूपमा हस्तान्तरण गर्नुपर्ने ।
- ❖ बैक खाता नखोलेको सामुदायिक वन उपभोक्ता समुहले बैक खाता खोली बैक मार्फत आर्थिक कारोबार गर्नुपर्ने ।
- ❖ वार्षिक रु. ५० हजार सम्म आम्दानी हुने समुहले तोकेको व्यक्ति वा समितिबाट लेखापरीक्षण गराउनु पर्ने र सो भन्दा बढी आम्दानी हुने समुहको हकमा मान्यता प्राप्त लेखापरीक्षकबाट लेखापरीक्षण गराउनुपर्ने ।
- ❖ समुहले प्रत्येक आ.व.को श्रावण महिना भित्र लेखापरीक्षण गराई र सम्पन्न भएका कार्यहरुको वार्षिक प्रतिवेदन तयार गरी अनिवार्य रूपमा डिभिजन वन कार्यालयमा पठाउनुपर्ने ।
- ❖ सुशानको अभिवृद्धि गर्नुपर्ने, चेतनामुलक तालिम, गोष्ठी सञ्चालन गर्नुपर्ने ।
- ❖ वन प्राविधिकबाट नियमित रूपमा अनुगमन भई सरसल्लाह उपलब्ध गराउनु पर्ने र साथसाथै प्रचार प्रसारको लागि पनि वन प्राविधिकले सहयोग गर्नुपर्ने ।
- ❖ न्यायोचित रूपमा वन पैदावार वितरण गर्नुपर्ने ।

उपसंहार

सामुदायिक वन प्रक्रिया तथा यसका उपलब्धि नेपालको दिगो विकास लक्ष्य हासिल गर्न महत्वपूर्ण साधन बन्न सक्दछ । यद्यपि सामुदायिक वन प्रक्रिया कमी-कमजोरी र सीमितताको दायराबाट भने मुक्त छैन । रोजगारीको सिर्जना र वन पैदावारमा आधारित उद्योग सहित दिगो तथा वैज्ञानिक वन व्यवस्थापन गर्न सामुदायिक

वनका नीति निर्माणकर्ता, स्थलगत कार्यान्वयनकर्ता तथा नजिकबाट सहयोग गर्ने सरोकारवालाले अनुसन्धानकर्ता, निजी क्षेत्रको धारणा बुझी तद्अनुरूपको साथ-सहयोग दिनुपर्दछ। सम्बृद्धिको लागि वन भन्ने मूल लक्ष्यका साथ वनबाट प्राप्त हुने वस्तु तथा सेवाहरूलाई बढाई जनताको सामाजिक, आर्थिक, साँस्कृतिक विकास गर्दै जीविकोपार्जन तथा खाद्य सुरक्षामा टेवा पुऱ्याउन र गरिवी न्यूनीकरणको राष्ट्रिय लक्ष्य हाँसिल गर्ने अभिप्रायका साथ जिल्लाको मौजुदा वन सम्पदाको संरक्षण, संवर्द्धन, सदुपयोग गर्ने र न्यायोचित वितरण प्रणाली आत्मसात गरी दीगो वन व्यवस्थापनको माध्यमबाट पर्यावरणीय सन्तुलन समेत बनाई राख्न सबै सरोकारवालाहरूको समेत संलग्नतामा डिभिजन वन कार्यालय संखुवासभाले सहभागितामूलक वन व्यवस्थापनको अवधारण अनुरूप कार्यक्रमहरू तर्जुमा गरी प्रभावकारी ढंगले त्यसको कार्यान्वयनमा प्रयत्नशील रही आएको छ।

यसै सन्दर्भमा आ.व. २०७५/०७६ मा डिभिजन वन कार्यालय, संखुवासभाबाट संचालित सामुदायिक तथा कबुलियती वन विकास कार्यक्रम प्रदेश सरकारबाट हस्तान्तरित कार्यक्रम तर्फको समग्रमा सन्तोषजनक प्रगति हासिल भएको हुँदा वन क्षेत्रको विकास तथा सेवाग्राहीले अपेक्षित प्रतिफल प्राप्त गर्न विश्वास लिइएको छ।

अनुसूचीहरु

अनुसूचि-१

संखुवासभा जिल्लाका गाउँपालिका/नगरपालिकाहरुको विवरण

हाल		साविक		हाल		साविक	
गा.पा./न.पा.	वडा नं.	गा.वि.स./न.पा.	वडा नं.	गा.पा./न.पा.	वडा नं.	गा.वि.स./न.पा.	वडा नं.
चैनपुर नगरपालिका	१	नुनढाकी गा.वि.स.	१-९	पाँचखपन नगरपालिका	१	स्याबुन गा.वि.स.	४-७
	२	चैनपुर न.पा.	६-७		२	स्याबुन गा.वि.स.	८,९
	३	चैनपुर न.पा.	४-५		३	स्याबुन गा.वि.स.	१-३
	४	चैनपुर न.पा.	१-२		४	वाना गा.वि.स.	७-९
	५	चैनपुर न.पा.	३		५	वाना गा.वि.स.	४-६
	६	चैनपुर न.पा.	९-१०		६	वाना गा.वि.स.	१-३
	७	चैनपुर न.पा.	८,११		७	जलजला गा.वि.स.	७-९
	८	चैनपुर न.पा.	१२, १३		८	जलजला गा.वि.स.	४-६
	९	चैनपुर न.पा.	१४, १५		९	जलजला गा.वि.स.	१-३
	१०	चैनपुर न.पा.	१६, १७		१	किमाथाका गा.वि.स.	१-९
	११	चैनपुर न.पा.	१८, १९		२	चेपुवा गा.वि.स.	१-९
धर्मदेवी नगरपालिका	१	तामाफोक गा.वि.स.	१-४	भोटेखोला गाउँपालिका	३	हटिया गा.वि.स.	१-४
	२	तामाफोक गा.वि.स.	५,६		४	हटिया गा.वि.स.	५-९
	३	तामाफोक गा.वि.स.	७-९		५	पावाखोला गा.वि.स.	१-३
	४	माम्दीङ्ग गा.वि.स.	१-५	विचिला गाउँपालिका	१	मत्स्यपोखरी गा.वि.स.	१,२
	५	माम्दीङ्ग गा.वि.स.	६-९			दिदिङ्ग गा.वि.स.	६
	६	आँखीभुईँ गा.वि.स.	१-२		२	दिदिङ्ग गा.वि.स.	१-५
	७	आँखीभुईँ गा.वि.स.	३, ४		३	दिदिङ्ग गा.वि.स.	७-९
	८	आँखीभुईँ गा.वि.स.	५-७		४	मत्स्यपोखरी गा.वि.स.	३-५
	९	आँखीभुईँ गा.वि.स.	८,९		५	मत्स्यपोखरी गा.वि.स.	६-९
खाँदवारी नगरपालिका	१	खाँदवारी न.पा.	१	मकालु गाउँपालिका	१	मकालु गा.वि.स.	८,९
	२	खाँदवारी न.पा.	२		२	मकालु गा.वि.स.	१-७
	३	खाँदवारी न.पा.	३		३	पाधिभरा गा.वि.स.	१-९
	४	खाँदवारी न.पा.	४, ५		४	पावाखोला गा.वि.स.	४-९
	५	खाँदवारी न.पा.	६, ७		५	नुम गा.वि.स.	१-९
	६	खाँदवारी न.पा.	८, ९		६	याफु गा.वि.स.	५-८
	७	खाँदवारी न.पा.	१०	सभापोखरी गाउँपालिका	१	धुपु गा.वि.स.	१-४
	८	खाँदवारी न.पा.	११		२	धुपु गा.वि.स.	५-९
	९	खाँदवारी न.पा.	१२, १३		३	बाह्रविसे गा.वि.स.	१-६
	१०	सित्तलपाटी गा.वि.स.	१-५, ९	४	बाह्रविसे गा.वि.स.	७-९	
	११	सित्तलपाटी गा.वि.स.	६-८	५	सभापोखरी गा.वि.स.	७-९	
मादी नगरपालिका	१	मादी न.पा.	१	६	सभापोखरी गा.वि.स.	१-६	
	२	मादी न.पा.	२	१	सिसुवाखोला गा.वि.स.	१-९	
	३	मादी न.पा.	३,४	२	बाला गा.वि.स.	१-९	
	४	मादी न.पा.	५,६	३	ताम्कु गा.वि.स.	१-९	
	५	मादी न.पा.	७, ९	४	मातेवा गा.वि.स.	१-९	
	६	मादी न.पा.	८	५	याफु गा.वि.स.	१-४, ९	
	७	मादी न.पा.	१०				
	८	मादी न.पा.	११				
	९	मादी न.पा.	१२,१३				

अनुसूचि-२

गाउँपालिका/नगरपालिकाहरूमा रहेको वन जङ्गलको विवरण

Local Level	DoF Forest (Sqkm)	DoF Non-Forest (Sqkm)	DoF Total	DoF Forest %	DNPWC Forest (Sqkm)	DNPWC Non-Forest (Sqkm)	DNPWC Total
Bhotkhola Rural Municipality	201.2	258.8	460.0	43.7	187.8	83.2	271
Chainpur Municipality	119.9	103.1	223.0	53.8			
Chichila Rural Municipality	63.5	24.8	88.3	71.9			
Dharmadevi Municipality	76.8	55.6	132.4	58.0			
Khandbari Municipality	49.4	73.0	122.4	40.4			
Madi Municipality	63.8	45.9	109.7	58.2			
Makalu Rural Municipality	234.5	110.6	345.1	68.0	331.5	514.2	846
Panchakhapan Municipality	87.3	60.3	147.6	59.1			
Sabhapokhari Rural Municipality	158.0	63.4	221.4	71.4			
Silichong Rural Municipality					340.7	159.8	500
	1054.3	795.5	1849.8		860.0	757.2	1617

अनुसूचि-३
जातजाति र भाषाभाषिको आधारमा जनसांख्यिक विवरण

सि.नं.	जात	जनसंख्या	पुरुष	महिला	प्रतिशत	कैफियत
१	क्षेत्री	२९१२५	१३७११	१५४११	१८.३४	
२	राई	१६८२८	८११३	८८१५	१०.६०	
३	तामाङ्ग	१६५७४	७८८३	८६९१	१०.४४	
४	कुलुङ्ग	९७५५	४७४२	५०१३	६.१४	
५	शेर्पा	९२५७	४४६४	४७९३	५.८३	
६	लिम्बु	८६८२	४०८९	४५९३	५.४६	
७	गुरुङ्ग	८६२३	४००३	४६२०	५.४३	
८	ब्राह्मण (पहाड)	८४७९	३९६४	४५१५	५.३४	
९	नेवार	७५३७	३५९९	३९३८	४.७४	
१०	कामी	७५२१	३४६२	४०५९	४.७३	
११	याख्वा	७,१८९	३३११	३८७८	४.५२	
१२	मगर	५२९८	२५०५	२७९३	३.३३	
१३	याम्फु	४२६२	२०७७	२१८५	२.६८	
१४	भोटे	३४८८	१६८३	१८०५	२.१९	
१५	दमईढोली	३४७९	१५८१	१८९८	२.१९	
१६	मेवाहाङ्ग	२२६१	१०९१	११७०	१.४२	
१७	सार्की	२०१८	९१२	११०६	१.२७	
१८	दसनाम / सन्यासी	१०५१	४९४	५५७	०.६६	
१९	लोहारुङ्ग	९५८	४७६	४८२	०.६०	
२०	कुमाल	८९६	४०१	४९५	०.५६	
२१	ल्होमी	८६९	४१२	४५७	०.५४	
२२	घर्ती । भुजेल	८५०	३८९	४६१	०.५३	
२३	थुलुङ्ग	६५८	३३६	३२२	०.४१	
२४	खालिङ्ग	४६३	२१६	२४७	०.२९	
२५	चामलिङ्ग	३३२	१५५	१७७	०.२०	
२६	कायस्थ	२०६	१११	९५	०.१२	
२७	नाछिरिङ्ग	१७६	८२	९४	०.११	
२८	माभ्नी	१६३	७७	८६	०.१०	
२९	ठकुरी	१०७	५५	५२	०.०६	

सि.नं.	जात	जनसंख्या	पुरुष	महिला	प्रतिशत	कैफियत
३०	थारु	१०४	८१	२३	०.०६	
३१	मारवाडी	८३	३८	४५	०.०५	
३२	सम्पङ्ग	७८	४३	३५	०.०४	
३३	झादव	७६	५४	२२	०.०४	
३४	तोफ्केगोला	६९	३७	३२	०.०४	
३५	बादी	६४	२५	३९	०.०४	
३६	वान्तवा	६१	३३	२८	०.०३	
३७	घले	५६	३२	२४	०.०३	
३८	सुनुवार	५५	२६	२९	०.०३	
३९	हजाम/ठाकुर	५१	३२	१९	०.०३	
४०	बाहिङ्ग	५१	२४	२७	०.०३	
४१	मुसलमान	४१	२५	१६	०.२५	
४२	पत्थरकट्टा/कूसवाडिया	३५	१६	१९	०.०२	
४३	तेली	३३	२५	८	०.०२	
४४	बोटे	३२	१६	१६	०.०२	
४४	कठवनियाँ	२७	१२	१५	०.०१	
४५	ब्राह्मण (तराई)	२३	१४	९	०.०१	
४६	माली	२१	११	१०	०.०१	
४७	खवास	२१	१०	११	०.०१	
४८	हाँडी	२०	८	१२	०.०१	
४९	राजवंसी	१५	१०	५	०.००९	
५०	धानुक	१४	९	५	०.००९	
५१	चमार/हरिजन/राम	१३	४	९	०.००९	
५२	दुसाध/पासवान/पासी	१३	९	४	०.००९	
५३	कोईरी/कुशवाहा	१२	९	३	०.००९	
५४	कलवार	१२	५	७	०.००९	
५५	दनुवार	११	६	५	०.००९	
५६	अन्य	१४८	७२	७६	०.०९	
५७	दलित अन्य	५२	३०	२२	०.०३२	
५८	तराई अन्य	६३	३३	३०	०.०३२	
५९	अपरिभाषित अन्य	१८३	८२	१०१	०.११	
	जम्मा :	१५८७४२	७५२२५	८३५१७	१००	

(Source: CBS 2011)

अनुसूचि-४

संखुवासभा जिल्लामा पाईने जडिवुटी तथा गैह्रकाष्ठ वन पैदावारहरु

सि.नं.	प्रजातीहरु	वैज्ञानिक नाम
१.	चिराइतो	<i>Swertia chirayita</i>
२.	अर्किड (सुनाखरी, जिवन्ती, गामाडोल, सुनगाभा)	<i>Various: Orchid species</i>
३.	मजिठो	<i>Rubia manjith</i>
४.	भ्याउ	<i>Permelia nepalensis</i>
५.	काउलो	<i>Machilus vilosa</i>
६.	पाषणवेद	<i>Bergenia ciliata</i>
७.	ठूलो ओखती	<i>Astilbe rivularis</i>
८.	सतुवा	<i>Paris polyphylla</i>
९.	धसिङ्ग्रे/मछिनो	<i>Gaultheria fragrantissima</i>
१०.	हडचुर	<i>Viscum album</i>
११.	लौठ सल्ला	<i>Taxus baccata</i>
१२.	अल्लो	<i>Girardinia diversifolia</i>
१३.	गुराँस	<i>Rhododendron spp.</i>
१४.	सुनपाती	<i>Rhododendron anthopogan</i>
१५.	अमला	<i>Phyllanthus emblica</i>
१६.	हर्रो	<i>Terminalia chebula</i>
१७.	बर्रो	<i>Terminalia bellerica</i>
१८.	नागवेली	<i>Lycopodium clavatum</i>
१९.	टिमु	<i>Zanthoxylum armatum</i>
२०.	कुरिलो	<i>Asparagus recemosus</i>
२१.	पिप्ला	<i>Piper longum</i>
२२.	लोक्ता	<i>Daphne bholua/ D.papyracea</i>
२३.	रिड्वा	<i>Sapindius mukorossi</i>
२४.	विषजरा	<i>Aconitum spp.</i>

सि.नं.	प्रजातीहरु	वैज्ञानिक नाम
२५.	अमिसो	<i>Thysanolaena maxima</i>
२६.	लप्सी	<i>Choerospondias oblonga/C. axillaris</i>
२७.	कुटकी	<i>Neopicrorhiza scrophularifolia</i>
२८.	यासागुम्वा	<i>Cordyceps sinensis</i>
२९.	भ्याकुर	<i>Dioscorea spp.</i>
३०.	सुगन्धवाल	<i>Valeriana jatamansi</i>
३१.	जटामसी	<i>Nardostachys grandiflora</i>
३२.	वोभो	<i>Acorus calamus</i>
३३.	विष	<i>Aconitum palmatum</i>
३४.	सल्लाको खोटो	<i>Pinus roxburghii</i>
३५.	सजिवन	<i>Jatropha curcas</i>
३६.	काउसो	<i>Mucuna prurita</i>
३७.	अत्तिस	<i>Aconitum heterophyllum</i>
३८.	वन लसुन	<i>Allium walichii</i>
३९.	मह	<i>Bee honey</i>
४०.	ओखर	<i>Juglans regia</i>
४१.	अलैची	<i>Elettaria cardamomum</i>
४२.	चुत्रो	<i>Berberis aristata</i>
४३.	सर्पगन्धा	<i>Rauwolfia serpentina</i>
४४.	रुद्राक्ष	<i>Elaeocarpus sphaericus</i>
४५.	पाँचऔले	<i>Dactylorhiza hatagirea</i>
४६.	पदमचाल/अमलवेद	<i>Rheum australe</i>
४७.	अर्गेली	<i>Edgeworthia gardneri</i>
४८.	बेल	<i>Aegle marmelos</i>
४९.	बयर	<i>Ziziphus jujuba</i>
५०.	खयर	<i>Acacia catechu</i>

अनुसूचि-५
आ.व.२०७५/७६ सम्मको सामुदायिक वन सम्बन्धी विवरण

सि.नं	दर्ता नं.	कोड	सा.व.उस.को नाम	सा.गा.वि.स./न.पा.	हालको ठेगाना	सा.इ.व.का.	सब डिभिजन	कार्योजना स्वीकृत मिति	क्षेपफल (हे)	घरधुरी
१	८	SSB/BB/05/01	भिरखर्क	सभापोखरी २	सभापोखरी गा.पा. ६	वाह्रविसे	सभाखोला	३/८/२०५२	९६.६३	११८
२	२७	SSB/BB/05/02	गडी डांडा गोकुल	सभापोखरी १,२	सभापोखरी गा.पा. ६	वाह्रविसे	सभाखोला	३/८/२०५२	११०.००	११३
३	२९	SSB/BB/05/03	छांगे पाखा	सभापोखरी ४	सभापोखरी गा.पा. ६	वाह्रविसे	सभाखोला	३/८/२०५२	२४.००	७९
४	४३	SSB/BB/05/04	उकाली अपुगं पाताल	सभापोखरी ७	सभापोखरी गा.पा. ५	वाह्रविसे	सभाखोला	३/९/२०५२	४७.२३	४६
५	१०३	SSB/BB/05/05	खानी पाताल	सभापोखरी ८	सभापोखरी गा.पा. ५	वाह्रविसे	सभाखोला	११/१६/२०५२	३४१.२७	४८
६	११४	SSB/BB/05/06	सिक्दीम	सभापोखरी ८	सभापोखरी गा.पा. ५	वाह्रविसे	सभाखोला	११/१७/२०५२	८५.६२	४४
७	१२०	SSB/BB/05/07	भोटीखोला	सभापोखरी ३	सभापोखरी गा.पा. ६	वाह्रविसे	सभाखोला	११/१६/२०५२	३६.२९	५०
८	१३४	SSB/BB/05/08	सांगखोला	सभापोखरी ५	सभापोखरी गा.पा. ६	वाह्रविसे	सभाखोला	२/१०/२०५२	८२.६४	११५

सि.नं.	दर्ता नं.	कोड	सा.व.उस.को नाम	सा.गा.वि.स./नं.पा.	हालको ठेगाना	सा.इ.व.का.	सब ङिभिजन	कार्ययोजना स्वीकृत मिति	क्षेत्रफल (हे)	घरधुरी
९	१३७	SSB/BB/05/09	कोक्तासिग	सभापोखरी ६	सभापोखरी गा.पा.६	वाह्रविसे	सभाखोला	३/३/२०५२	२११.४३	५६
१०	१३६	SSB/BB/05/10	सभा पोखरी	सभापोखरी ९	सभापोखरी गा.पा.५	वाह्रविसे	सभाखोला	२/१६/२०५२	३१६.२९	११०
११	१५२	SSB/BB/05/11	तामिग सोरेनी	सभापोखरी ४	सभापोखरी गा.पा.६	वाह्रविसे	सभाखोला	३/३१/२०५२	१७३.६१	११५
१२	२८२	SSB/BB/05/12	सिलितिपाखा	सभापोखरी ४	सभापोखरी गा.पा.६	वाह्रविसे	सभाखोला	३/३१/२०५१	११.३४	३२
सभापोखरी गा.वि.स.मा जम्मा			१२						१,५३६.३५	९२६
१३	४१	SSB/BB/06/01	देउराली	वाह्रविसे ४	सभापोखरी गा.पा.३	वाह्रविसे	सभाखोला	३/९/२०५२	१२१.०१	११७
१४	४२	SSB/BB/06/02	स्वाबी सोरेनी	वाह्रविसे ५	सभापोखरी गा.पा.३	वाह्रविसे	सभाखोला	३/९/२०५२	१६५.५१	७८
१५	९३	SSB/BB/06/03	पिखुवा त्रिवेणी	वाह्रविसे ४,५	सभापोखरी गा.पा.३	वाह्रविसे	सभाखोला	५/७/२०५२	३३.७१	७०
१६	१४२	SSB/BB/06/04	गोरुजुरे देउराली	वाह्रविसे ९	सभापोखरी गा.पा.४	वाह्रविसे	सभाखोला	३/२६/२०५३	२९०.०६	९३

सि.नं	दर्ता नं.	कोड	सा.व.उस.को नाम	सा.गा.वि.स./न.पा.	हालको ठेगाना	सा.इ.व.का.	सब डिभिजन	कार्ययोजना स्वीकृत मिति	क्षेत्रफल (हे)	घरधुरी
२५	८३	SSB/IMK/13/04	खहरे चौडण्डी	स्यावुन ६	पाँचखपन न.पा. १	मनकामना	सभाखोला	३/३०/२०५२	९.७३	८२
२६	९६	SSB/IMK/13/05	माकसूवा	स्यावुन १	पाँचखपन न.पा. ३	मनकामना	सभाखोला	९/११/२०५२	९४.९४	८८
२७	९७	SSB/IMK/13/06	नौ घरे पाक्तीवेका	स्यावुन ९	पाँचखपन न.पा. २	मनकामना	सभाखोला	९/११/२०५२	५२.६२	१२४
२८	९९	SSB/IMK/13/07	काब्रे अमले	स्यावुन ९	पाँचखपन न.पा. २	मनकामना	सभाखोला	११/१६/२०५२	२५.९७	८५
२९	१००	SSB/IMK/13/08	टोपा खानी कोलेपाखा	स्यावुन ९	पाँचखपन न.पा. २	मनकामना	सभाखोला	११/१६/२०५२	७१.९०	८४
३०	१०१	SSB/IMK/13/09	एकाबुंग भूसूने	स्यावुन १	पाँचखपन न.पा. ३	मनकामना	सभाखोला	११/१६/२०५२	१३७.४६१५	१९०
३१	१०२	SSB/IMK/13/10	ढूगे	स्यावुन ६	पाँचखपन न.पा. १	मनकामना	सभाखोला	११/१६/२०५२	१२२.६९	७१
३२	१३८	SSB/IMK/13/11	आइतवारे ढांडवारी	स्यावुन ९	पाँचखपन न.पा. २	मनकामना	सभाखोला	३/१५/२०५३	२.९५	३४
३३	१५५	SSB/IMK/13/12	थाला गाउँ	स्यावुन १	पाँचखपन न.पा. ३	मनकामना	सभाखोला	३/३१/२०५४	७५.००	११६

सि.नं	दर्ता नं.	कोड	सा. व. उ.स. को नाम	सा. गा. वि. स. / न. पा.	हालको ठेगाना	सा. इ. व. का.	सव डिभिजन	कार्ययोजना स्वीकृत मिति	क्षेत्रफल (हे)	घरधुरी
३४	१७५	SSB/IMK/13/13	नागेश्वरी	स्याबुन ३	पाँचखपन न. पा. ३	मनकामना	सभाखोला	३/३१/२०५५	१५.२९	१४८
३५	२८७	SSB/IMK/13/14	ओक्तेन	स्याबुन ७	पाँचखपन न. पा. १	मनकामना	सभाखोला	३/३०/२०७२	२३.५५	५९
स्याबुन गा. वि. स. मा जम्मा			१४						१०७२.४४	१३९४
३६	२८	SSB/BB/12/01	सिंहवाहिनी	धुपु ९	सभापोखरी गा. पा. २	बाह्रविसे	सभाखोला	३/८/२०५३	२६.६४	१३४
३७	८१	SSB/BB/12/02	दवीथान	धुपु १	सभापोखरी गा. पा. १	बाह्रविसे	सभाखोला	३/३०/२०५२	८५.३५	७७
३८	८७	SSB/BB/12/03	देउराली तित्रे	धुपु ४	सभापोखरी गा. पा. १	बाह्रविसे	सभाखोला	३/३०/२०५२	५३.७८	२७४
३९	११६	SSB/BB/12/04	लेब्रांग	धुपु १	सभापोखरी गा. पा. १	बाह्रविसे	सभाखोला	११/१६/२०५२	२७२.०८	२०१
४०	११९	SSB/BB/12/05	कालिकाथान	धुपु ७	सभापोखरी गा. पा. २	बाह्रविसे	सभाखोला	११/१६/२०५२	५८.५८	११७
४१	१६७	SSB/BB/12/06	बालकन्या	धुपु २	सभापोखरी गा. पा. १	बाह्रविसे	सभाखोला	३/३०/२०५५	१६३.००	१५३

सि.नं	दर्ता नं.	कोड	सा.व.उस.को नाम	सा.गा.वि.स./न.पा.	हालको ठेगाना	सा.इ.व.का.	सब डिभिजन	कार्ययोजना स्वीकृत मिति	क्षेत्रफल (हे)	घरधुरी
४२	२०३	SSB/BB/12/07	हरेलो जूरे पहरी	धुपु ५	सभापोखरी गा.पा. २	बाह्रविसे	सभाखोला	१/३०/२०५७	११०.०८	१३७
४३	२०३	SSB/BB/12/08	जालपा	धुपु ८	सभापोखरी गा.पा. २	बाह्रविसे	सभाखोला	/ / २०७१	१३.७२	३०
		धुपु गा.वि.स.मा जम्मा	८						७८३.२३	१,१२३
४४	२५	SSB/SP/14/01	बाबुन	जलजला ९	पाँचखपन न.पा. ७	सिद्धपोखरी	सभाखोला	३/८/२०५२	४३.६४	२०८
४५	२६	SSB/SP/14/02	माहाङ्गा	जलजला २	पाँचखपन न.पा. ९	सिद्धपोखरी	सभाखोला	३/८/२०५२	२३.६१	६०
४६	६७	SSB/SP/14/03	भालू खोप सुन्तले	जलजला १	पाँचखपन न.पा. ९	सिद्धपोखरी	सभाखोला	३/९/२०५२	३३६.३९	१२५
४७	१२१	SSB/SP/14/04	चिनकूवा कूभिर	जलजला ७, ८	पाँचखपन न.पा. ७	सिद्धपोखरी	सभाखोला	११/१७/२०५२	५७.३९	१८३
४८	१२७	SSB/SP/14/05	सानो आहाल	जलजला ४	पाँचखपन न.पा. ८	सिद्धपोखरी	सभाखोला	१/१६/२०५३	११.७०	७७
४९	१३१	SSB/SP/14/06	हात्ती ढूंगे कात्तिके	जलजला ३, ४	पाँचखपन न.पा. ८, ९	सिद्धपोखरी	सभाखोला	२/४/२०५३	४३.५५	१२३

सि.नं	दर्ता नं.	कोड	सा.व.उस.को नाम	सा.गा.वि.स./ न.पा.	हालको ठेगाना	सा.इ.व.का.	सब डिभिजन	कार्योजना स्वीकृत मिति	क्षेत्रफल (हे)	घरधुरी
५०	१४६	SSB/SP/14/07	जूकेवनपाला	जलजला १	पाँचखपन न.पा. ९	सिद्धपोखरी	सभाखोला	३/३१/२०५४	४३२.७५	९५
५१	१४९	SSB/SP/14/08	वैसरी	जलजला ५	पाँचखपन न.पा. ८	सिद्धपोखरी	सभाखोला	३/३१/२०५४	१९.००	४६
५२	१७६	SSB/SP/14/09	चैरी तोरीबारी	जलजला २,३,४	पाँचखपन न.पा. ८,९	सिद्धपोखरी	सभाखोला	३/३१/२०५५	३७.४५	१०१
५३	१९३	SSB/SP/14/10	सिह देवीथान	जलजला ७	पाँचखपन न.पा. ७	सिद्धपोखरी	सभाखोला	१०/१४/२०५६	९.७५	६२
५४	१९४	SSB/SP/14/11	भालू ढूंगे मालवासे	जलजला ३	पाँचखपन न.पा. ९	सिद्धपोखरी	सभाखोला	१०/१४/२०५६	७.८२	१९४
५५	२०१	SSB/SP/14/12	चिखुवा सल्लेरी	जलजला ६	पाँचखपन न.पा. ८	सिद्धपोखरी	सभाखोला	१/१८/२०५७	२९.६४	९१
५६	२०२	SSB/SP/14/13	कालीमाटी	जलजला ५	पाँचखपन न.पा. ८	सिद्धपोखरी	सभाखोला	१/३०/२०५७	११.५७	५५
जलजला		गा.वि.स.मा जम्मा	१३						१,०६४.२६	१४२०
५७	२	SSB/MK/16/01	खप्तुवा	वाना ७	पाँचखपन न.पा. ४	मनकामना	सभाखोला	३/८/२०५२	१९७.००	१६७

सि.नं	दर्ता नं.	कोड	सा. व. उ.स. को नाम	सा. गा. वि. स. / न.पा.	हालको ठेगाना	सा.इ. व. का.	सब डिभिजन	कार्ययोजना स्वीकृत मिति	क्षेत्रफल (हे)	घरधुरी
५८	३	SSB/IMK/16/02	वायुथान	वाना ७	पाँचखपन न.पा. ४	मनकामना	सभाखोला	३/८/२०५२	४८.४३	६१
५९	४	SSB/IMK/16/03	अर्चले	वाना ६	पाँचखपन न.पा. ५	मनकामना	सभाखोला	३/८/२०५२	१२५.७६	८७
६०	७	SSB/IMK/16/04	गूतेश्वर	वाना ८	पाँचखपन न.पा. ४	मनकामना	सभाखोला	३/८/२०५२	५३४.९४	१०४
६१	३२	SSB/IMK/16/05	माट्टे जामुने	वाना ३,६,७	पाँचखपन न.पा. ३,४,५	मनकामना	सभाखोला	३/८/२०५२	१५९.८२	१४०
६२	५३	SSB/IMK/16/06	गढी सिरवानी	वाना १,२	पाँचखपन न.पा. ६	मनकामना	सभाखोला	३/११/२०५२	१२६.००	२८८
६३	५४	SSB/IMK/16/07	चन्देश्वरी	वाना ३	पाँचखपन न.पा. ६	मनकामना	सभाखोला	३/११/२०५२	६९.२९	११७
६४	६१	SSB/IMK/16/08	सिमले दूंगे	वाना ५	पाँचखपन न.पा. ५	मनकामना	सभाखोला	३/१६/२०५२	५०.४६	१४२
६५	६६	SSB/IMK/16/09	होक्से पिप्ले	वाना ९	पाँचखपन न.पा. ४	मनकामना	सभाखोला	३/२२/२०५२	४४०.४७	११४
६६	६८	SSB/IMK/16/10	कातिके अम्फे	वाना ४,५	पाँचखपन न.पा. ५	मनकामना	सभाखोला	३/१९/२०५२	२४.४९	९९

सि.नं	दर्ता नं.	कोड	सा.व.उस.को नाम	सा.गा.वि.स./ न.पा.	हालको ठेगाना	सा.इ.व.का.	सब डिभिजन	कार्ययोजना स्वीकृत मिति	क्षेत्रफल (हे)	घरधुरी
६७	२७३	SSB/MK/16/11	हुम्लिगा पिप्ले	वाना ९	पाँचखपन न.पा. ४	मनकामना	सभाखोला	१२/२०/२०६६	१८०.०३	३३
वाना गा.वि.स. मा जम्मा			११						१,९५६.६९	१,३५२
सभाखोला सब डिभिजनको जम्मा			६७						८८०४.३१	७,१६१
६८	११	SSB/KH/18/01	रमाइलो	खराङ्ग ६	चैनपुर न.पा.	खराङ्ग	चैनपुर	३/८/५०५२	७४.५५	१५४
६९	४६	SSB/KH/18/02	केचुम	खराङ्ग ४		खराङ्ग	चैनपुर	३/११/५०५२	६.०९	३७
७०	४७	SSB/KH/18/03	छापपाँउ	खराङ्ग ५		खराङ्ग	चैनपुर	३/११/५०५२	१४९.९६	६०
७१	५७	SSB/KH/18/04	सिमपानी	खराङ्ग ५		खराङ्ग	चैनपुर	३/१२/५०५२	१५८.३१	५५
७२	९१	SSB/KH/18/05	घोरेटार	खराङ्ग ८		खराङ्ग	चैनपुर	३/२२/५०५२	१२६.३४	३४
७३	१०८	SSB/KH/18/06	मलाटे	खराङ्ग ९		खराङ्ग	चैनपुर	११/१६/२०५२	३५९.२१	१३७
७४	११०	SSB/KH/18/07	साटटारे	खराङ्ग ९		खराङ्ग	चैनपुर	११/१७/२०५२	१४३.९४	६७
७५	१२६	SSB/KH/18/08	छोटी सालधारी	खराङ्ग १		खराङ्ग	चैनपुर	१०/१८/२०५२	१०.९१	२४
७६	१४८	SSB/KH/18/09	आइतबारे सालधारी	खराङ्ग ४		खराङ्ग	चैनपुर	३/३१/२०५४	११.००	६६
७७	१९२	SSB/KH/18/10	जलपादेवी	खराङ्ग ७३		खराङ्ग	चैनपुर	१०/१७/२०५६	२१.५०	५४

सि.नं.	दर्ता नं.	कोड	सा.व.उस.को नाम	सा.गा.वि.स./न.पा.	हालको ठेगाना	सा.इ.व.का.	सब डिभिजन	कार्ययोजना स्वीकृत मिति	क्षेत्रफल (हे)	घरधुरी
७८	१९८	SSB/KH/18/11	लोहाकोट	खराङ्ग ८		खराङ्ग	चैनपुर	११/२०/२०५६	१४०.९७	१३५
७९	२०४	SSB/KH/18/12	कालिका	खराङ्ग ८		खराङ्ग	चैनपुर	२/१/२०५७	७४.५१	८३
८०	२३९	SSB/KH/18/13	फंलाँटे	खराङ्ग ७		खराङ्ग	चैनपुर	३/२७/२०६२	३९.१५	५६
८१	२६५	SSB/KH/18/14	हात्तिसार	खराङ्ग ३		खराङ्ग	चैनपुर	३/२६/२०६५	१२९.१२	२५१
८२	२६६	SSB/KH/18/15	कलेरी	खराङ्ग ३		खराङ्ग	चैनपुर	३/२६/२०६५	५१.७१	७६
८३	२७०	SSB/KH/18/16	प्रतिष्ठा	खराङ्ग १		खराङ्ग	चैनपुर	३/३१/२०६६	०.७७	१२
८४	२७१	SSB/KH/18/17	हात्तिसुढे सल्लेरी	खराङ्ग २,३		खराङ्ग	चैनपुर	३/३१/२०६६	६९.२८	११२
८५	२७९	SSB/KH/18/18	अमरुवापानी	खराङ्ग १		खराङ्ग	चैनपुर	२०६९	२.९४	१३
८६	२८८	SSB/KH/18/19	क्याकसेक पाखा	खराङ्ग २		खराङ्ग	चैनपुर	३/२२/२०७५	६.२८	४४
		खराङ्ग गा.वि.स. मा जम्मा							१५७६.५४	१४७०
८७	१०	SSB/KH/19/01	सिद्धिनागी	वानेश्वर ७		खराङ्ग	चैनपुर	३/८/२०५२	६.८०	९०
८८	१२	SSB/KH/19/02	भोगटेनी	वानेश्वर ७		खराङ्ग	चैनपुर	३/८/२०५२	१०.८०	९१
८९	३४	SSB/KH/19/03	घोर्लाभिन्ने	वानेश्वर ५		खराङ्ग	चैनपुर	३/८/२०५२	४१.३१	९७
९०	३९	SSB/KH/19/04	पाले	वानेश्वर २		खराङ्ग	चैनपुर	३/८/२०५२	९.७०	९८

सि.नं.	दर्ता नं.	कोड	सा.व.उस.को नाम	सा.गा.वि.स./न.पा.	हालको ठेगाना	सा.इ.व.का.	सब डिभिजन	कार्ययोजना स्वीकृत मिति	क्षेत्रफल (हे)	घरधुरी
९१	१४१	SSBIKH/19/05	चापाभुई	बानेश्वर ८, ९		खराङ्ग	चैनपुर	३/२६/२०५३	१२३.२९	१३५
९२	१५७	SSBIKH/19/06	लेखधारा	बानेश्वर ८		खराङ्ग	चैनपुर	२०५४/३/३२	४.६९	४०
९३	१६९	SSBIKH/19/07	जुई सालघारी	बानेश्वर ३		खराङ्ग	चैनपुर	१/२२/२०५६	६.२०	१९
९४	२३५	SSBIKH/19/08	जलेश्वर	बानेश्वर ४		खराङ्ग	चैनपुर	३/२९/२०६०	५.५२	४६
९५	२४३	SSBIKH/19/09	रामते	बानेश्वर ३		खराङ्ग	चैनपुर	३/२०/२०६२	८.१७	३५
बानेश्वर गा.वि.स.मा जम्मा			९						२१६.४९	६५१
९६	९	SSBIKH/20/01	भिरेश्वर हाडलुंगा सल्लेरी	चैनपुर १		खराङ्ग	चैनपुर	३/८/२०५२	९७.९४	१२७
९७	४४	SSBIKH/20/02	अहाले सिस्ते सल्लेरी	चैनपुर ८		खराङ्ग	चैनपुर	३/११/२०५२	१२६.९०	१२७
९८	४५	SSBIKH/20/03	सेरा जगारे	चैनपुर ९		खराङ्ग	चैनपुर	३/११/२०५२	४०.८०	१५७
९९	८९	SSBIKH/20/04	वाला सल्लेरी	चैनपुर १		खराङ्ग	चैनपुर	२०५२/३/३२	६१.३१	१३३
१००	१४०	SSBIKH/20/05	आमबोटे सालघारी	चैनपुर ७	चैनपुर न.पा. ७	खराङ्ग	चैनपुर	३/२६/२०५३	७०.९२	९३

सि.नं.	दर्ता नं.	कोड	सा.व.उस.को नाम	सा.गा.वि.स./न.पा.	हालको ठेगाना	सा.इ.व.का.	सब डिभिजन	कार्ययोजना स्वीकृत मिति	क्षेत्रफल (हे)	घरधुरी
१०१	१९१	SSB/KH/20/06	आइतबारो	चैनपुर ४	चैनपुर न.पा. ६	खराङ्ग	चैनपुर	३/१७/२०५६	२०.००	५०
१०२	१९७	SSB/KH/20/07	खलंगा रानीवन	चैनपुर ४,७	चैनपुर न.पा. ४	खराङ्ग	चैनपुर	१०/२५/२०५६	३१.३७	१७३
१०३	२२०	SSB/KH/20/08	सिंहदेवी	चैनपुर ६	चैनपुर न.पा. ३	खराङ्ग	चैनपुर	२०५९/३/३२	१५.५१	५८
१०४	२३८	SSB/KH/20/09	वालेश्वर महादेव	चैनपुर ५	चैनपुर न.पा. २	खराङ्ग	चैनपुर	३/३०/२०६१	३०.६७	४२
१०५	२४१	SSB/KH/20/10	जोरधारा पाताल	चैनपुर ९	चैनपुर न.पा. ६	खराङ्ग	चैनपुर	३/३०/२०६१	०.६७	३६
चैनपुर न.पा.मा जम्मा		१०							४९६.०९	९९६
१०६	२४	SSB/SP/15/01	पाले सालघारी	सिद्धकाली १,२		सिद्धपोखरी	चैनपुर	३/८/२०५२	७३.०४	६२
१०७	७७	SSB/SP/15/02	सल्लेरी	सिद्धकाली ६		सिद्धपोखरी	चैनपुर	३/३०/२०५२	४७.७३	१९४
१०८	२०८	SSB/SP/15/04	च्यानेडांडा	सिद्धकाली ४		सिद्धपोखरी	चैनपुर	३/२७/२०५७	४.२२	९१
१०९	२०७	SSB/SP/15/03	छंगेडांडा धाप्केघारी	सिद्धकाली ७		सिद्धपोखरी	चैनपुर	३/१६/२०५७	३६.४७	५५

सि.नं.	दर्ता नं.	कोड	सा.व.उस.को नाम	सा.गा.वि.स./ न.पा.	हालको ठेगाना	सा.इ.व.का.	सब डिभिजन	कार्ययोजना स्वीकृत मिति	क्षेत्रफल (हे)	घरधुरी
११०	२२४	SSB/SP/15/05	चन्दने	सिद्धकाली ३,४		सिद्धपोखरी	चैनपुर	२०५९/३/३२	१२.३४	१७६
१११	२३२	SSB/SP/15/06	तापकालुपुवा	सिद्धकाली ९		सिद्धपोखरी	चैनपुर	३/२६/२०६०	२२.२९	९५
११२	२४०	SSB/SP/15/07	श्रीभूतारा	सिद्धकाली ८		सिद्धपोखरी	चैनपुर	१२/३/२०६२	१५०.६१	२०८
सिद्धकाली गा.वि.स.मा		७							३४६.७०	८८१
जम्मा										
११३	२४४	SSB/SP/22/01	मिल्के मेन्छोम	नुनढाकी १	चैनपुर १	सिद्धपोखरी	चैनपुर	३/५/२०६३	४१६.५४	५४
११४	२७५	SSB/SP/22/02	सिद्धे	नुनढाकी ९	चैनपुर १	सिद्धपोखरी	चैनपुर	३/२८/२०६८	३१.९४	५९
११५	२७६	SSB/SP/22/03	महामेन्छेम	नुनढाकी ९	चैनपुर १	सिद्धपोखरी	चैनपुर	३/२८/२०६८	१७.८	४०
११६	२९१	SSB/SP/22/04	पारुहाङ्ग	नुनढाकी ३	चैनपुर १	सिद्धपोखरी	चैनपुर	२५/३/२०७४	७.५१	२८
नुनढाकी गा.वि.स.मा		४							४७३.७९	१८१
जम्मा										
११७	१३	SSB/SP/21/01	सूक्रवारे	सिद्धपोखरी ९		सिद्धपोखरी	चैनपुर	३/८/२०५२	१२.२०	१०१
११८	२३	SSB/SP/21/02	केरावारी	सिद्धपोखरी ८,९		सिद्धपोखरी	चैनपुर	३/८/२०५२	१८.२३	१९३
११९	७०	SSB/SP/21/03	आइतवारे आमबूंग	सिद्धपोखरी ३		सिद्धपोखरी	चैनपुर	३/२१/२०५२	३४.२७	९४

सि.नं.	दर्ता नं.	कोड	सा.व.उस.को नाम	सा.गा.वि.स./न.पा.	हालको ठेगाना	सा.इ.व.का.	सब डिभिजन	कार्ययोजना स्वीकृत मिति	क्षेत्रफल (हे)	घरधुरी
१२०	७	SSB/SP/21/04	रातमाटे कट्टासेनी	सिद्धपोखरी ५, ६		सिद्धपोखरी	चैनपुर	३/२३/२०५२	२३.५७	९४
१२१	११२	SSB/SP/21/05	किरुवानी खोप	सिद्धपोखरी ९		सिद्धपोखरी	चैनपुर	११/१७/२०५२	२.१९	९०
१२२	११३	SSB/SP/21/06	महादेव	सिद्धपोखरी ८		सिद्धपोखरी	चैनपुर	११/१७/२०५२	२२.८३	१२३
१२३	१७२	SSB/SP/21/07	ओरिंगा देवीटार	सिद्धपोखरी २		सिद्धपोखरी	चैनपुर	३/३१/२०५५	२४.६९	५६
१२४	२१६	SSB/SP/21/08	फाल्गुणे देउराली	सिद्धपोखरी ३		सिद्धपोखरी	चैनपुर	३/२४/२०५८	९३.००	१८०
१२५	२४२	SSB/SP/21/09	जरीबुटे	सिद्धपोखरी १		सिद्धपोखरी	चैनपुर	३/३०/२०६१	३०.००	८४
सिद्धपोखरी गा.वि.स.मा		जम्मा		९					२६०.९८	१,०१५
चैनपुर सब डिभिजनको		जम्मा		५८					३,३७०.५७	५१९४
१२६	३०	SSB/MA/25/01	जूरी थुम्की	माम्तीग १	धर्मदेवी न.पा. ३	माम्तीग	धर्मदेवी	३/८/२०५२	७३.७२	९५
१२७	३८	SSB/MA/25/02	वनपाला	माम्तीग २	धर्मदेवी न.पा. ४	माम्तीग	धर्मदेवी	३/८/२०५२	१.१५	३९

सि.नं.	दर्ता नं.	कोड	सा.व.उस.को नाम	सा.गा.वि.स./न.पा.	हालको ठेगाना	सा.इ.व.का.	सब डिभिजन	कार्योजना स्वीकृत मिति	क्षेत्रफल (हे)	घरधुरी
१२८	१२४	SSB/MA/25/03	जंगारे सल्लेरी	माम्लीग १,२	धर्मदेवी न.पा. ४	माम्लीग	धर्मदेवी	१/१६/२०५३	१६.६१	१०५
१२९	१२५	SSB/MA/25/04	कामी डाडाँ	माम्लीग १,३	धर्मदेवी न.पा. ४	माम्लीग	धर्मदेवी	३/३१/२०५३	२१.४४	६४
१३०	२१५	SSB/MA/25/05	हरियाली	माम्लीग ३	धर्मदेवी न.पा. ४	माम्लीग	धर्मदेवी	३/२४/२०५८	११.५७	३६
१३१	२२८	SSB/MA/25/06	चिसापानी	माम्लीग ३	धर्मदेवी न.पा. ४	माम्लीग	धर्मदेवी	२०५९/३/३२	४.००	२१
१३२	२३०	SSB/MA/25/07	भण्डारे सोलावन	माम्लीग ९	धर्मदेवी न.पा. ५	माम्लीग	धर्मदेवी	३/२९/२०६०	१०.१६	८७
माम्लीग गा.वि.स.मा जम्मा		७							१३८.६५	४४७
१३३	८४	SSB/MA/26/01	मांग विरांग	आंखीभुई ३	धर्मदेवी न.पा. ७	माम्लीग	धर्मदेवी	३/३०/२०५२	१४.९३	१९२
१३४	९०	SSB/MA/26/02	ओदाने निगाले	आंखीभुई २,८	धर्मदेवी न.पा. ६,९	माम्लीग	धर्मदेवी	३/२२/२०५२	७१.३२	११६
१३५	१८४	SSB/MA/26/03	मूलूवा केवा	आंखीभुई ९	धर्मदेवी न.पा. ९	माम्लीग	धर्मदेवी	१/१९/२०५६	६२.६९	१३६

सि. नं.	दर्ता नं.	कोड	सा. व. उस. को नाम	सा. गा. वि. स. / न. पा.	हालको ठेगाना	सा. इ. व. का.	सब डिभिजन	कार्ययोजना स्वीकृत मिति	क्षेत्रफल (हे)	घरधुरी
१३६	१८७	SSB/MA/26/04	बासघारी गोपेनी	आंखीभुई ९	धर्मदेवी न. पा. ९	माम्लीग	धर्मदेवी	१/१९/२०५६	२४८.३५	२०८
१३७	१९५	SSB/MA/26/05	सालघारी	आंखीभुई ७	धर्मदेवी न. पा. ८	माम्लीग	धर्मदेवी	१०/१७/२०५६	५.२८	६७
१३८	२३३	SSB/MA/26/06	रमाइलो डांडा	आंखीभुई ६	धर्मदेवी न. पा. ८	माम्लीग	धर्मदेवी	३/२९/२०६०	५.३८	८५
१३९	२३७	SSB/MA/26/07	अरुण पिलूवा	आंखीभुई ५	धर्मदेवी न. पा. ७	माम्लीग	धर्मदेवी	३/३/२०६१	२८७.७५	२१३
१४०	२६१	SSB/MA/26/08	कांडे	आंखीभुई २	धर्मदेवी न. पा. ६	माम्लीग	धर्मदेवी	३/२६/२०६४	९.५०	६६
१४१	२६८	SSB/MA/26/09	पोखरी रुपने	आंखीभुई ८	धर्मदेवी न. पा. ९	माम्लीग	धर्मदेवी	३/३०/२०६६	१३.००	५८
१४२	२६९	SSB/MA/26/10	सिरुवानी कसेरी	आंखीभुई ९	धर्मदेवी न. पा. ९	माम्लीग	धर्मदेवी	३/३१/२०६६	१८.७७	६०
१४३	२८०	SSB/MA/26/11	मेगुवाज्यामिरे	आंखीभुई ३	धर्मदेवी न. पा. ७	माम्लीग	धर्मदेवी	२०६९	३५.७.६३	२८२
१४४	२८६	SSB/MA/26/12	यांग्लीखाम	आंखीभुई १	धर्मदेवी न. पा. ६	माम्लीग	धर्मदेवी	३/२३/२०७२	१६६.५७	१९९

सि. नं.	दर्ता नं.	कोड	सा. व. उस. को नाम	सा. गा. वि. स. / न. पा.	हालको ठेगाना	सा. इ. व. का.	सव डिभिजन	कार्योजना स्वीकृत मिति	क्षेत्रफल (हे)	घरधुरी
आंखीभुई गा. वि. स. मा जम्मा			१२						१२६१.१६	१६८२
१४५	१२३	SSB/MA/28/01	कालीका	तामाफोक ९	धर्मदेवी न. पा. ३	माम्लीग	धर्मदेवी	१२/१९/२०५२	२४२.८१	१६८
१४६	१२९	SSB/MA/28/02	ओखे	तामाफोक ९	धर्मदेवी न. पा. ३	माम्लीग	धर्मदेवी	१/१६/२०५३	७५.६९	८७
१४७	१२८	SSB/MA/28/03	ज्याबले	तामाफोक ९	धर्मदेवी न. पा. ३	माम्लीग	धर्मदेवी	१/१६/२०५३	७७.७८	७५
१४८	१५०	SSB/MA/28/04	सानो पाताल	तामाफोक ३, ४	धर्मदेवी न. पा. १	माम्लीग	धर्मदेवी	३/३१/२०५४	११.७०	७९
१४९	१७१	SSB/MA/28/05	अहाले	तामाफोक ९	धर्मदेवी न. पा. ३	माम्लीग	धर्मदेवी	३/३१/२०५५	१४८.६३	२५६
१५०	१९९	SSB/MA/28/06	तिनजुरे हात्तीसार	तामाफोक १	धर्मदेवी न. पा. १	माम्लीग	धर्मदेवी	११/२०/२०५६	२३४.२५९	१०२
१५१	२००	SSB/MA/28/07	सिद्ध देउराली	तामाफोक १	धर्मदेवी न. पा. १	माम्लीग	धर्मदेवी	११/२०/२०५६	११२.६६	४९
१५२	२१४	SSB/MA/28/08	पाथीभरा	तामाफोक २	धर्मदेवी न. पा. १	माम्लीग	धर्मदेवी	३/२४/२०५८	४२४.९७	२१७

सि.नं	दर्ता नं.	कोड	सा.व.उस.को नाम	सा.गा.वि.स./न.पा.	हालको ठेगाना	सा.इ.व.का.	सब डिभिजन	कार्योजना स्वीकृत मिति	शेवफल (हे)	घरधुरी
१५३	२५२	SSB/MA/28/09	देवीथान	तामाफोक ९ न.पा.	धर्मदेवी न.पा. ३	माम्लीग	धर्मदेवी	३/२/२०६३	५६.१७	८०
१५४	२५९	SSB/MA/28/10	जालपा देवी	तामाफोक ३	धर्मदेवी न.पा. १	माम्लीग	धर्मदेवी	१२/२८/२०६३	२८२.१५	२९९
१५५	२६०	SSB/MA/28/11	भञ्ज्यांग सन्सारी	तामाफोक ६	धर्मदेवी न.पा. २	माम्लीग	धर्मदेवी	३/२६/२०६४	९३.४३	९५
१५६	२६३	SSB/MA/28/12	एकमभिर	तामाफोक ६	धर्मदेवी न.पा. २	माम्लीग	धर्मदेवी	२०६४/३/३२	२६५.६३	२८१
१५७	२८९	SSB/MA/28/13	सल्ले	तामाफोक ७	धर्मदेवी न.पा. ३	माम्लिंग	धर्मदेवी	३/३०/२०७३	६.१३	१००
तामाफोक गा.वि.स.मा जम्मा			१३						२,०३२.०१	१८८८
धर्मदेवी सब डिभिजनको जम्मा			३२						३,४३१.८२	४०१७
१५८	१	SSB/IMK/17/01	मकर	खा.न.पा. १	खाँदवारी न.पा. ३	मनकामना	खाँदवारी	३/८/२०५२	२.३०	२५
१५९	५९	SSB/IMK/17/02	पांगे दमखोरिया	खा.न.पा. ११	खाँदवारी न.पा. ८	मनकामना	खाँदवारी	३/१३/२०५२	२६.९८	१२१

सि.नं	दर्ता नं.	कोड	सा.ब.उस.को नाम	सा.गा.वि.स./ न.पा.	हालको ठेगाना	सा.इ.व.का.	सब डिभिजन	कार्योजना स्वीकृत मिति	क्षेत्रफल (हे)	घरधुरी
१६०	६०	SSB/MK/17/03	सेरे सूनखानी	खा.न.पा. ११	खाँदवारी न.पा. ४	मनकामना	खाँदवारी	३/१९/२०५२	१३०.९०	२१२
१६१	६३	SSB/MK/17/04	मालथुम्की	खा.न.पा. १	खाँदवारी न.पा. २	मनकामना	खाँदवारी	३/१४/२०५२	४३.६२	७३
१६२	७२	SSB/MK/17/05	हुंगेघारा ठूलोपाखा	खा.न.पा. १२	खाँदवारी न.पा. ९	मनकामना	खाँदवारी	३/२६/२०५२	२१८.६९	२३५
१६३	७३	SSB/MK/17/06	रामचे सूनखानी	खा.न.पा. १०	खाँदवारी न.पा. १	मनकामना	खाँदवारी	३/२७/२०५२	१२९.०७	३१७
१६४	७४	SSB/MK/17/07	ठूलोपाखा धूसुने	खा.न.पा. १	खाँदवारी न.पा. ३	मनकामना	खाँदवारी	३/२८/२०५२	१८.८५	४२
१६५	७५	SSB/MK/17/08	मनकामना	खा.न.पा. १२	खाँदवारी न.पा. ५	मनकामना	खाँदवारी	३/२९/२०५२	१२८.४५	१६२
१६६	७६	SSB/MK/17/09	अर्चले	खा.न.पा. ११	खाँदवारी न.पा. ४	मनकामना	खाँदवारी	३/२९/२०५२	३९.८३	५२
१६७	१३२	SSB/MK/17/10	गठीटार	खा.न.पा. १३	खाँदवारी न.पा. ६	मनकामना	खाँदवारी	२/४/२०५३	३५.५९	११
१६८	१५८	SSB/MK/17/11	सिंहदेवी	खा.न.पा. १३	खाँदवारी न.पा. ९	मनकामना	खाँदवारी	३/३१/२०५४	४९.९८	१०९

सि.नं.	दर्ता नं.	कोड	सा.व.उस.को नाम	सा.गा.वि.स./न.पा.	हालको ठेगाना	सा.इ.व.का.	सब डिभिजन	कार्ययोजना स्वीकृत मिति	क्षेत्रफल (हे)	घरधुरी
१६९	१६०	SSB/IMK/17/12	अरुणसभा	खा.न.पा. १३	खाँदवारी न.पा. ९	मनकामना	खाँदवारी	३/३१/२०५४	१९१.९५	१७८
१७०	१६२	SSB/IMK/17/13	हरिसिद्धी	खा.न.पा. १३	खाँदवारी न.पा. ९	मनकामना	खाँदवारी	३/३१/२०५४	३४.८२	८२
१७१	१६३	SSB/IMK/17/14	अरुण सांगरी	खा.न.पा. १३	खाँदवारी न.पा. ९	मनकामना	खाँदवारी	३/३१/२०५४	७९.७०	८१
१७२	२४०	SSB/IMK/17/15	दर्शने पाखा	खा.न.पा. १	खाँदवारी न.पा. १	मनकामना	खाँदवारी	३/३०/२०६१	०.९६	२७
१७३	२४८	SSB/IMK/17/16	ढोलवाजे	खा.न.पा.१,११	खाँदवारी न.पा. १, ८	मनकामना	खाँदवारी	१०/२८/२०६२	४.१८	६९
१७४	२७२	SSB/IMK/17/17	पिप्ले सिरान ढोलवाजे	खा.न.पा. ११	खाँदवारी न.पा. ८	मनकामना	खाँदवारी	९/१२/२०६६	६.००	१०६
१७५	२७४	SSB/IMK/17/18	जनकल्याण	खा.न.पा. १२	खाँदवारी न.पा. ९	मनकामना	खाँदवारी	२/३/२०६७	०.६६	३९
१७६	१९	SSB/PA/10/01	मालवासे जनकल्याण	खा.न.पा. ३	खाँदवारी न.पा. २	पाङ्मा	खाँदवारी	३/८/२०५२	३.२५	२६
१७७	२०	SSB/PA/10/02	मालवासे	खा.न.पा. ४	खाँदवारी न.पा. ३	पाङ्मा	खाँदवारी	३/८/२०५२	१२.५०	९२

सि.नं.	दर्ता नं.	कोड	सा.व.उस.को नाम	सा.गा.वि.स./न.पा.	हालको ठेगाना	सा.इ.व.का.	सब डिभिजन	कार्ययोजना स्वीकृत मिति	क्षेत्रफल (हे)	घरधुरी
१७८	४०	SSB/PA/10/03	च्याने दशो डांडा	खा.न.पा. ३	खाँदवारी न.पा. १	पाङ्मा	खाँदवारी	३/८/२०५२	२४.४३	११७
१७९	५२	SSB/PA/10/04	लहरी गुफा च्याने दोर्जे डांडा	खा.न.पा. ५	खाँदवारी न.पा. ४,५	पाङ्मा	खाँदवारी	३/११/२०५२	४१.०६	२१९
१८०	५८	SSB/PA/10/05	चेवा वेतिनी	खा.न.पा. २	खाँदवारी न.पा. २	पाङ्मा	खाँदवारी	३/१२/२०५२	१३४.१३	४३९
१८१	६४	SSB/PA/10/06	पहिरें	खा.न.पा. ५	खाँदवारी न.पा. ४	पाङ्मा	खाँदवारी	३/२९/२०५२	६.४४	५८
१८२	६५	SSB/PA/10/07	धर्मदेवी	खा.न.पा. ५	खाँदवारी न.पा. ४	पाङ्मा	खाँदवारी	३/१८/२०५२	९.८५	५७
१८३	८५	SSB/PA/10/08	बडहरे मुजरे	खा.न.पा. २	खाँदवारी न.पा. ६	पाङ्मा	खाँदवारी	३/३०/२०५२	८२.२९	२४३
१८४	२५३	SSB/PA/10/09	रमिते	खा.न.पा. ४	खाँदवारी न.पा. ४	पाङ्मा	खाँदवारी	३/२/२०६३	५०.५०	१२७
१८५	२५४	SSB/PA/10/10	फिरफिरे ढाडेभिर	खा.न.पा. ५	खाँदवारी न.पा. ४	पाङ्मा	खाँदवारी	३/५/२०६३	३०.७७	२८
१८६	३१	SSB/PA/11/01	कालिका थान	खा.न.पा. ८	खाँदवारी न.पा. ६	पाङ्मा	खाँदवारी	३/८/२०५२	७.६३	६६

सि.नं	दर्ता नं.	कोड	सा.व.उस.को नाम	सा.गा.वि.स./ न.पा.	हालको ठेगाना	सा.इ.व.का.	सब डिभिजन	कार्ययोजना स्वीकृत मिति	क्षेत्रफल (हे)	घरधुरी
१८७	८८	SSB/PA/11/02	अधरी भजना	खा.न.पा. ९	खाँदवारी न.पा. ६	पाङ्मा	खाँदवारी	३/३०/२०५२	११३.९७	२११
१८८	९४	SSB/PA/11/03	थालेडाँडा	खा.न.पा. ८,९	खाँदवारी न.पा. ५	पाङ्मा	खाँदवारी	९/७/२०५२	१०.७६	५६
१८९	९५	SSB/PA/11/04	भस्मे	खा.न.पा. ८	खाँदवारी न.पा. ६	पाङ्मा	खाँदवारी	९/७/२०५२	४०.७२	८७
१९०	९८	SSB/PA/11/05	मालबासे खोप	खा.न.पा. ८	खाँदवारी न.पा. ६	पाङ्मा	खाँदवारी	११/१६/२०५२	२३८.९७	२१३
१९१	१०७	SSB/PA/11/06	डाँडापारी पाखा	खा.न.पा. ७	खाँदवारी न.पा. ५	पाङ्मा	खाँदवारी	१०/१५/२०५२	२०.३३	९१
१९२	१०९	SSB/PA/11/07	सातविसे आले भञ्ज्याङ्ग	खा.न.पा. ८	खाँदवारी न.पा. ४	पाङ्मा	खाँदवारी	११/७/२०५२	२३.८३	१३०
१९३	११५	SSB/PA/11/08	ओडारे सिंह देवी	खा.न.पा. ७	खाँदवारी न.पा. ४	पाङ्मा	खाँदवारी	११/१६/२०५२	११.३४	६६
१९४	१६६	SSB/PA/11/09	लेलुवा	खा.न.पा. ६	खाँदवारी न.पा. ५	पाङ्मा	खाँदवारी	४/१०/२०५४	१६८.७०	१०१
१९५	१७३	SSB/PA/11/10	मंगला देवी	खा.न.पा. ६	खाँदवारी न.पा. ५	पाङ्मा	खाँदवारी	३/३१/२०५५	८३.९३	१०६

सि.नं	दर्ता नं.	कोड	सा.व.उस.को नाम	सा.गा.वि.स./न.पा.	हालको ठेगाना	सा.इ.व.का.	सब डिभिजन	कार्योजना स्वीकृत मिति	क्षेत्रफल (हे)	घरधुरी
१९६	१७४	SSB/PA/11/11	पिरिमा	खा.न.पा. ६	खाँदवारी न.पा. ५	पाङ्मा	खाँदवारी	३/३१/२०५५	२०.४९	३७
१९७	२२१	SSB/PA/11/12	देवीथान	खा.न.पा. ८	खाँदवारी न.पा. ६	पाङ्मा	खाँदवारी	३/३२/२०५९	४.०२	६६
१९८	२२७	SSB/PA/11/13	तारे ढूंगा	खा.न.पा. ९	खाँदवारी न.पा. ६	पाङ्मा	खाँदवारी	३/३१/२०५९	२४.४९	३७
१९९	२२९	SSB/PA/11/14	धारेढूंगा	खा.न.पा. ९	खाँदवारी न.पा. ६	पाङ्मा	खाँदवारी	३/२९/२०६०	४५.१४	८०
२००	२३१	SSB/PA/11/15	तुरे भल्यांग	खा.न.पा. ९	खाँदवारी न.पा. ६	पाङ्मा	खाँदवारी	३/२९/२०६०	९.६०	४३
			४३						२,३६१.६७	४७३७
२०१	७९	SSB/PA/09/01	अधेरी राले	सित्तलपाटी ५	खाँदवारी न.पा. १०	पाङ्मा	खाँदवारी	३/३०/२०५२	७५.६३	२०७
२०२	८०	SSB/PA/09/02	अधेरी काभ्रे	सित्तलपाटी ४	खाँदवारी न.पा. १०	पाङ्मा	खाँदवारी	३/३०/२०५२	९०.७५	१२०
२०३	९२	SSB/PA/09/03	मंगला देवीथान	सित्तलपाटी २	खाँदवारी न.पा. १०	पाङ्मा	खाँदवारी	३/२२/२०५२	८३.९३	१०६
२०४	११७	SSB/PA/09/04	चिलाउने खर्क सिमले	सित्तलपाटी ७,८	खाँदवारी न.पा. ११	पाङ्मा	खाँदवारी	१/१६/२०५३	१३९.६९	२०२
२०५	१२२	SSB/PA/09/05	कात्तिके वतासे	सित्तलपाटी ३	खाँदवारी न.पा. १०	पाङ्मा	खाँदवारी	११/१८/२०५२	१६०.८१	२०९

सि.नं	दर्ता नं.	कोड	सा.व.उस.को नाम	सा.गा.वि.स./न.पा.	हालको ठेगाना	सा.इ.व.का.	सब डिभिजन	कार्योजना स्वीकृत मिति	क्षेत्रफल (हे)	घरधुरी
२०६	१८२	SSB/PA/09/06	छहरे खोला	सित्तलपाटी ६,७,८	खाँदवारी न.पा. ११	पाङ्गमा	खाँदवारी	११/६/२०५५	१९८.१८	२८०
२०७	२१३	SSB/PA/09/07	निगाले	सित्तलपाटी ८,९	खाँदवारी न.पा.१०,११	पाङ्गमा	खाँदवारी	२/१४/२०५८	६७.७२	१९०
२०८	२६४	SSB/PA/09/08	ढाडैभिर	सित्तलपाटी १	खाँदवारी न.पा. १०	पाङ्गमा	खाँदवारी	४/८/२०६५	११.३३	२७
सित्तलपाटी गा.वि.स.मा जम्मा			८						८८८.०४	१,३४१
खाँदवारी सब डिभिजनको जम्मा			५१						३,२४९.७१	६०७८
२०९	१०६	SSB/IMR/23/01	खरवारी	मावादीन १	मादी न.पा. ७	मादीराम्बेनी	मादी	११/१७/२०५२	३२.९२	३६
२१०	१७०	SSB/IMR/23/02	लकतक	मावादीन २	मादी न.पा. ७	मादीराम्बेनी	मादी	३/३१/२०५५	२६.०५	७४
२११	१७७	SSB/IMR/23/03	सिंगवारी	मावादीन ५	मादी न.पा. ८	मादीराम्बेनी	मादी	१/२२/२०५६	१.७०	२९
२१२	१८५	SSB/IMR/23/04	गढी डाँडाँ	मावादीन ४	मादी न.पा. ८	मादीराम्बेनी	मादी	१/१९/२०५६	६.५०	३२
२१३	१९०	SSB/IMR/23/05	निराँरे घुडे	मावादीन ४	मादी न.पा. ९	मादीराम्बेनी	मादी	३/१७/२०५६	१६१.८०	४६७
मावादीन गा.वि.स.को जम्मा			५						२२८.९७	६३८

सि.नं	दर्ता नं.	कोड	सा.व.उस.को नाम	सा.गा.वि.स./न.पा.	हालको ठेगाना	सा.इ.व.का.	सब डिभिजन	कार्योजना स्वीकृत मिति	क्षेत्रफल (हे)	घरधुरी
२१४	३३	SSB/MR/24/01	बागाखोला	मादीराम्बेनी ३	मादी न.पा. ३	मादीराम्बेनी	मादी	३/८/२०५२	१८.८९	१२७
२१५	१५	SSB/MR/24/02	ताप्रे	मादीराम्बेनी ३	मादी न.पा. ३	मादीराम्बेनी	मादी	३/८/२०५२	६.००	२९
२१६	३५	SSB/MR/24/03	माईथुम्की	मादी राम्बेनी १,५,७,८	मादी न.पा. १,४,५	मादीराम्बेनी	मादी	३/८/२०५२	४२.५०	१६५
२१७	३७	SSB/MR/24/04	खमारे	मादीराम्बेनी १	मादी न.पा. १	मादीराम्बेनी	मादी	३/८/२०५२	१२.१२	५५
२१८	६९	SSB/MR/24/05	नमूना	मादीराम्बेनी ७	मादी न.पा. ५	मादीराम्बेनी	मादी	३/८/२०५२	३.८०	२९
२१९	८२	SSB/MR/24/06	पूल्गा राम्बेनी	मादीराम्बेनी ८	मादी न.पा. ५	मादीराम्बेनी	मादी	३/२०/२०५२	५१.८५	१५५
२२०	७८	SSB/MR/24/07	सोती	मादीराम्बेनी १	मादी न.पा. १	मादीराम्बेनी	मादी	३/३०/२०५२	१०.५६	८२
२२१	८२	SSB/MR/24/08	उमरिंग	मादीराम्बेनी ७	मादी न.पा. ५	मादीराम्बेनी	मादी	३/३०/२०५२	२०.३५	८८
२२२	१११	SSB/MR/24/09	खापेढूंगा	मादीराम्बेनी ३	मादी न.पा. ३	मादीराम्बेनी	मादी	११/१७/२०५२	१५.००	८०
मादी राम्बेनी गा.वि.स.मा जम्मा				९					१८१.०६	८१०
२२३	१४	SSB/MR/27/01	तिनतले	मादीमुलखर्क ७	मादी न.पा. ३	मादीराम्बेनी	मादी	२/२१/२०५२	३.६७	३४
२२४	१३६	SSB/MR/27/02	रणगढी	मादीमुलखर्क १	मादीराम्बेनी	मादीराम्बेनी	मादी	३/२२/२०५३	१५.६६	४३
२२५	१५३	SSB/MR/27/03	अहालटार	मादीमुलखर्क ३	मादी न.पा. १	मादीराम्बेनी	मादी	३/३१/२०५४	४१.४८	७९
२२६	१८१	SSB/MR/27/04	छांगे खोला	मादीमुलखर्क ३	मादी न.पा. १	मादीराम्बेनी	मादी	६/६/२०५५	२३.६४	५५

सि. नं.	दर्ता नं.	कोड	सा. व. उ.स. को नाम	सा. गा. वि. स. / न. पा.	हालको ठेगाना	सा. इ. व. का.	सब डिभिजन	कार्ययोजना स्वीकृत मिति	क्षेत्रफल (हे)	घरधुरी
२२७	२१९	SSB/IMR/27/05	लामालुगा	मादीमुलखर्क ८	मादी न. पा. २	मादीराम्बेनी	मादी	३/२६/२०५८	२९.६१	७८
२२८	२२६	SSB/IMR/27/06	वालिगा खोला	मादीमुलखर्क ५	मादी न. पा. ३	मादीराम्बेनी	मादी	२०५३/३/३२	६.३२१	२१
२२९	२३४	SSB/IMR/27/07	हागथुंगा डांडा	मादीमुलखर्क ५	मादी न. पा. ३	मादीराम्बेनी	मादी	३/२९/२०६०	५.७३	१७
२३०	२४६	SSB/IMR/27/08	सल्लेरी च्युरी ढाड	मादीमुलखर्क ८	मादी न. पा. २	मादीराम्बेनी	मादी	३/५/२०६३	३.००	२१
२३१	२६७	SSB/IMR/27/09	देवी छोगो	मादीमुलखर्क १	मादी न. पा. १	मादीराम्बेनी	मादी	३/२६/२०६५	५.२७५	४३
२३२	२८८	SSB/IMR/27/10	धनसिंगे ठूलोभोर	मादी मुलखर्क ३, ९	मादी न. पा. १	मादीराम्बेनी	मादी	३/२४/२०७२	१००.३७	३१६
२३३	२९०	SSB/IMR/27/11	देवी थुम्क	मादीमुलखर्क ५	मादी न. पा. ३	मादीराम्बेनी	मादी	३/२५/२०७३	१५१	२४
२३४	२४६		भालु सिंह भेडाखोप	मादी मुलखर्क ८	मादी न. पा. २	मादीराम्बेनी	मादी		५३.५५	६७
मादीमुलखर्क गा. वि. स. मा जम्मा			१२						४३९.३०६	७९८
मादी सब डिभिजनको जम्मा			२६						८४९.३४	२२४६

सि.नं	दर्ता नं.	कोड	सा. व. उ.स. को नाम	सा. गा. वि. स. / न. पा.	हालको ठेगाना	सा. इ. व. का.	सव डिभिजन	कार्योजना स्वीकृत मिति	क्षेत्रफल (हे)	घरधुरी
२३३५	१८	SSB/PA/08/01	खोपखर्क	दिदिंग २	चिचिला गा. पा. २	पाङ्गमा	अरुण	३/८/२०५२	११६.००	७३
२३३६	२१	SSB/PA/08/02	महाभिर	दिदिंग २	चिचिला गा. पा. २	पाङ्गमा	अरुण	३/८/२०५२	३५.५५	२६
२३३७	२२	SSB/PA/08/03	अलैंची वारी	दिदिंग २	चिचिला गा. पा. २	पाङ्गमा	अरुण	३/८/२०५२	८.५९	३४
२३३८	४९	SSB/PA/08/04	हिर्के डाँडा अरुण	दिदिंग १	चिचिला गा. पा. २	पाङ्गमा	अरुण	३/११/२०५२	२७४.१७	१४२
२३३९	१५१	SSB/PA/08/05	हात्ती खर्क सन्या	दिदिंग ८, ९	चिचिला गा. पा. ३	पाङ्गमा	अरुण	३/३१/२०५४	१२५.९३	१३५
२४०	१६५	SSB/PA/08/06	मुलखर्क पाप्वा	दिदिंग ३	चिचिला गा. पा. २	पाङ्गमा	अरुण	३/३१/२०५४	२३३.९७	१६७
२४१	१८३	SSB/PA/08/07	हाडीखोप पाताल	दिदिंग ९	चिचिला गा. पा. ३	पाङ्गमा	अरुण	१/१९/२०५६	१६६.२०	१९
२४२	१९६	SSB/PA/08/08	चिचिला वेतवारी	दिदिंग ५	चिचिला गा. पा. २	पाङ्गमा	अरुण	१०/२५/२०५६	१६८.१७	३०१
२४३	२०५	SSB/PA/08/09	महाभिर	दिदिंग ५	चिचिला गा. पा. २	पाङ्गमा	अरुण	२/५/२०५७	१३.८०	२६

सि.नं	दर्ता नं.	कोड	सा.व.उस.को नाम	सा.गा.वि.स./ न.पा.	हालको ठेगाना	सा.इ.व.का.	सब डिभिजन	कार्ययोजना स्वीकृत मिति	क्षेत्रफल (हे)	घरधुरी
२४४	२११	SSB/PA/08/10	तोरी काली खोला	विदिग ७	चिचिला गा.पा. ३	पाङ्गमा	अरुण	१/३०/२०५८	१३८.०९	१३७
२४५	२२२	SSB/PA/08/11	नैरीखोप	विदिग ४	चिचिला गा.पा. २	पाङ्गमा	अरुण	२०५९/३/३२	४५.५५	५९
२४६	२२३	SSB/PA/08/12	सिंहदेवी काफलडाडा	विदिग ५	चिचिला गा.पा. २	पाङ्गमा	अरुण	२०५९/३/३२	६५.४८	१२७
२४७	२२५	SSB/PA/08/13	अरुण किनार	विदिग ८	चिचिला गा.पा. ३	पाङ्गमा	अरुण	२०५९/३/३२	१२९.३५	८१
२४८	२३६	SSB/PA/08/14	डुढेली	विदिग ८	चिचिला गा.पा. ३	पाङ्गमा	अरुण	३/२७/२०६१	१२.३८	३०
२४९	२५७	SSB/PA/08/15	पूरुम खोला	विदिग ९	चिचिला गा.पा. ३	पाङ्गमा	अरुण	३/५/२०६३	१८६.६०	२९
२५०	२६२	SSB/PA/08/16	दारेढूगा	विदिग ७	चिचिला गा.पा. ३	पाङ्गमा	अरुण	२०६४/३/३२	४१.२३	४९
२५१	२७८	SSB/PA/08/17	तामाखानी	विदिग ९	चिचिला गा.पा. ३	पाङ्गमा	अरुण	२०६९	४५.१२	४५
विदिग गा.वि.स.मा जम्मा			१७						१,८०६.१८	१४८०

सि.नं	दर्ता नं.	कोड	सा.व.उस.को नाम	सा.गा.वि.स./न.पा.	हालको ठेगाना	सा.इ.व.का.	सब डिभिजन	कार्योजना स्वीकृत मिति	क्षेत्रफल (हे)	घरधुरी
२५२	१०४	SSB/BB/07/01	ढुगे भाटभटेनी	मत्स्यपोखरी ६	चिचिला गा.पा. ५	बाह्रविसे	अरुण	११/१६/२०५२	२६०.५५	१४४
२५३	१०५	SSB/BB/07/02	सूकैपाले	मत्स्यपोखरी ७	चिचिला गा.पा. ५	बाह्रविसे	अरुण	११/१६/२०५२	४८९.५४	१२५
२५४	११८	SSB/BB/07/03	घूरविसे	मत्स्यपोखरी २	चिचिला गा.पा. १	बाह्रविसे	अरुण	२/१०/२०५३	७७.५६	७०
२५५	१८०	SSB/BB/07/04	ठलो पहरा	मत्स्यपोखरी ३,४,५,६	चिचिला गा.पा. ४,५	बाह्रविसे	अरुण	१/२०/२०५६	१९९.५४	१७९
२५६	१८८	SSB/BB/07/05	क्रिकुवा	मत्स्यपोखरी १	चिचिला गा.पा. १	बाह्रविसे	अरुण	१/१९/२०५६	३९.५५	९५
२५७	२१०	SSB/BB/07/06	वैशाखे	मत्स्यपोखरी ४	चिचिला गा.पा. ४	बाह्रविसे	अरुण	९/२/२०५७	२८.३९	३९
२५८	२१२	SSB/BB/07/07	खिनखिला सालघारी	मत्स्यपोखरी ८,९	चिचिला गा.पा. ५	बाह्रविसे	अरुण	१/३०/२०५८	२४२.८८५	८७
२५९	२४९	SSB/BB/07/08	खालिंग	मत्स्यपोखरी ३,४	चिचिला गा.पा. ४	बाह्रविसे	अरुण	१२/३/२०६२	२६.५७	३०
२६०	२५१	SSB/BB/07/09	चनौटे	मत्स्यपोखरी २	चिचिला गा.पा. १	बाह्रविसे	अरुण	३/२/२०६३	७.९४	७०

सि.नं	दर्ता नं.	कोड	सा.व.उस.को नाम	सा.गा.वि.स./न.पा.	हालको ठेगाना	सा.इ.व.का.	सब डिभिजन	कार्योजना स्वीकृत मिति	क्षेत्रफल (हे)	घरधुरी
२६१	२८१	SSB/BB/07/10	चुलीबलुथाम	मत्स्यपोखरी ४	चिचिला गा.पा. ४		अरुण	३/२/२०७१	३३.५६	१७
मत्स्यपोखरी गा.वि.स.मा		जम्मा								
२६२	१६१	SSB/PK/01/01	नाम्दोंग	चेपुवा ८	भोटखोला गा.पा. ४	पावाखोला	अरुण	३/३१/२०५४	४२८.३९	६३
२६३	१६४	SSB/PK/01/02	माक पालुंग	चेपुवा १,२	भोटखोला गा.पा. २	पावाखोला	अरुण	३/३१/२०५४	७३१.१२	८९
२६४	१८९	SSB/PK/01/03	छुलुंगामा	चेपुवा ४,५,६	भोटखोला गा.पा. २	पावाखोला	अरुण	३/१७/२०५६	९०.००	१३३
चेपुवा गा.वि.स.को		जम्मा								
२६५	१६	SSB/PK/02/01	राप्साली	हतिया ८	भोटखोला गा.पा. ४	पावाखोला	अरुण	३/८/२०५२	३.४८	४०
२६६	१३५	SSB/PK/02/02	नमासे	हतिया ९	भोटखोला गा.पा. ४	पावाखोला	अरुण	१/१६/२०५३	४८०.११	८६
२६७	२८५	SSB/PK/02/03	पारीपाखा	हतिया ८	भोटखोला गा.पा. ४	पावाखोला	अरुण	३/२३/२०७२	३.८६	५४

सि.नं	दर्ता नं.	कोड	सा.व.उस.को नाम	सा.गा.वि.स./न.पा.	हालको ठेगाना	सा.इ.व.का.	सव डिभिजन	कार्ययोजना स्वीकृत मिति	क्षेत्रफल (हे)	घरधुरी
२६८	२८४	SSB/PK/02/04	धुम्सु	हटिया ३	भोटखोला गा.पा. ३	पावाखोला	अरुण	३/२३/२०७२	२१६.७५	६५
		हटिया गा.वि.स.मा जम्मा							७०४.२०	२४५
२६९	१७	SSB/PK/03/01	पिप्ले पाखा	पावाखोला ५	मकालु गा.पा. ४	पावाखोला	अरुण	३/८/२०५२	१४.४८	३३
२७०	१३०	SSB/PK/03/02	पोग तोक्मा	पावाखोला ३	भोटखोला गा.पा. ५	पावाखोला	अरुण	३/३१/२०५२	२८६.३३	९१
२७१	१३३	SSB/PK/03/03	महाभिर थांगसिंग	पावाखोला ४	मकालु गा.पा. ४	पावाखोला	अरुण	३/३१/२०५२	५००.००	९३
२७२	१४४	SSB/PK/03/04	गोरुजुरे विन्द्योरा	पावाखोला १,२	भोटखोला गा.पा. ५	पावाखोला	अरुण	३/३१/२०५३	३२२.२२	१६५
२७३	१६८	SSB/PK/03/05	मालिगोनी शुम्की	पावाखोला ८	मकालु गा.पा. ४	पावाखोला	अरुण	१/२२/२०५६	४४.५९	५१
२७४	१७८	SSB/PK/03/06	पांच कन्या देवी	पावाखोला ९	मकालु गा.पा. ४	पावाखोला	अरुण	१/२२/२०५६	५४२.५४	६३
२७५	२१७	SSB/PK/03/07	सेलसेले	पावाखोला ७	मकालु गा.पा. ४	पावाखोला	अरुण	३/२४/२०५८	६७९.०६	४२

सि.नं	दर्ता नं.	कोड	सा.व.उस.को नाम	सा.गा.वि.स./न.पा.	हालको ठेगाना	सा.इ.व.का.	सब डिभिजन	कार्ययोजना स्वीकृत मिति	क्षेपफल (हे)	घरधुरी	
२७५	२१८	SSB/IK/03/08	भुसपाते डांफेडांडा	पावाखोला ६	मकालु गा.पा. ४	पावाखोला	अरुण	३/२८/२०५८	५३०.२९	२६	
२७७	२५८	SSB/IK/03/09	देउराली	पावाखोला ५	मकालु गा.पा. ४	पावाखोला	अरुण	१२/२८/२०६३	४३३.४२	२८	
२७८	२७७	SSB/IK/03/10	छिदरविशे	पावाखोला ४	मकालु गा.पा. ४	पावाखोला	अरुण	२०६९	२२.००	७१	
		पावाखोला गा.वि.स.मा जम्मा									
२७९	४८	SSB/IK/04/01	उरिवा फेलिगा	नुम ७	मकालु गा.पा. ५	पावाखोला	अरुण	३/११/२०५२	१३६.०१	२६	
२८०	५०	SSB/IK/04/02	अमरांग	नुम ७	मकालु गा.पा. ५	पावाखोला	अरुण	३/११/२०५२	१९९.२९	५७	
२८१	५१	SSB/IK/04/03	सालबोटे सिमले	नुम ५	मकालु गा.पा. ५	पावाखोला	अरुण	३/११/२०५२	१०३.८७	७५	
२८२	५५	SSB/IK/04/04	सूकेपाताल	नुम ४	मकालु गा.पा. ५	पावाखोला	अरुण	३/११/२०५२	१०३.९०	१२८	
२८३	५६	SSB/IK/04/05	गोरुरे	नुम ६	मकालु गा.पा. ५	पावाखोला	अरुण	३/११/२०५२	१५९.५५	११८	

सि.नं	दर्ता नं.	कोड	सा.व.उस.को नाम	सा.गा.वि.स./न.पा.	हालको ठेगाना	सा.इ.व.का.	सब डिभिजन	कार्योजना स्वीकृत मिति	क्षेत्रफल (हे)	घरधुरी
२८४	८६	SSB/PK/04/06	बाराने	नुम ३	मकालु गा.पा. ५	पावाखोला	अरुण	३/३०/२०५२	३६९.७८	१६४
२८५	१४३	SSB/PK/04/07	सोलाखानी	नुम ८,९	मकालु गा.पा. ५	पावाखोला	अरुण	३/२६/२०५३	४९१.८६	५१
२८६	१४५	SSB/PK/04/08	गून्यांग	नुम २	मकालु गा.पा. ५	पावाखोला	अरुण	३/३१/२०५४	५५१.३४	१०५
२८७	१५९	SSB/PK/04/09	गुन्यांग कल्याण	नुम २	मकालु गा.पा. ५	पावाखोला	अरुण	३/२७/२०५७	६०२.०५	६०
२८८	२०६	SSB/PK/04/10	लापलिंग	नुम ४	मकालु गा.पा. ५	पावाखोला	अरुण	२/१३/२०५७	२३१.००	७४
२८९	२०९	SSB/PK/04/11	तिनथूम	नुम १	मकालु गा.पा. ५	पावाखोला	अरुण	३/१४/२०५७	७३८.२२	८१
नुम गा.वि.स.मा जम्मा			११						३,६८६.८७	९३९
अरुण सब डिभि(जनकीजम्मा			५५						१,२२२.७७	४४६८
कुल जम्मा			२८९						३,१९३.५२	२,९१६४

अनुसूचि-६
अन्य प्रयोजनका लागि उपलब्ध गराईएको कबुलियति वनको विवरण

सि. नं.	आयोजना/कम्पनीको नाम	उपलब्ध गराएको जग्गाको क्षेत्रफल (हे.)		नेपाल सरकारको निर्णय मिति	प्रयोजन	समयावधी
		स्थायी	अस्थायी			
१	पिलुवाखोला अरुण भ्याली हाईड्रोपावर	३.०६०	०	२०५७/०८/०६	बिद्युत उत्पादन	२०५७/०८/०६ देखि २०९७ श्रावण मसान्त
२	वरुण हाईड्रोपावर कं. प्रा.लि.	०.६९३	०	२०६५/१०/०२	बिद्युत उत्पादन	४० वर्ष
३	तल्लो पिलुवा खोला साना जलबिद्युत आयोजना	०.५००	०	२०६५/१२/०५	बिद्युत उत्पादन	३० वर्ष
४	अरुण ३ जलबिद्युत आयोजना (९०० मेगा वाट)/अरुण ३ प्रवेश मार्ग	५.०१०	०	२०७२/०६/१४, २०७३/०८/१४	प्रवेश मार्ग	
५	अरुण ३ जलबिद्युत आयोजना (९०० मेगावाट)	७९.०४०		२०७४/०४/३१	बिद्युत उत्पादन	२५ वर्ष
७	डाउन पिलुवाखोला साना जलबिद्युत आयोजना (९.५० मेगावाट)	४.६७४	०.६६०	२०७४/०१/०७	बिद्युत उत्पादन	३२ वर्ष

सि. नं.	आयोजना/कम्पनीको नाम	उपलब्ध गाराएको जगाको क्षेत्रफल (हे.)		नेपाल सरकारको निर्णय मिति	प्रयोजन	समयावधी
		स्थायी	अस्थायी			
८	माथिल्लो पिलुवा खोला-२, जलविद्युत आयोजना (४.७२ मेगावाट)	०.८९६२	१.७००	२०७३/०८/२६	विद्युत उत्पादन	स्थाई ३३ वर्ष, अस्थाई ५ वर्ष
९	अपर हेवाखाला जलविद्युत आयोजना (८.५० मेगावाट)	२.३७०	०	२०७३/११/२५	विद्युत उत्पादन	३२ वर्ष
१०	मायाखोला जलविद्युत आयोजना (१४.९ मेगावाट)	३.६४१६	०	२०७४/१२/२७	विद्युत उत्पादन	३० वर्ष
१०	कोशी कोरिडोर २२० के.भी. प्रशारण लाईन आयोजना (प्रशारण लाईन तथा टावर निर्माण)	४.३७५	१८.३५६	२०७४/१२/२७	विद्युत उत्पादन	२२ वर्ष
कूल जम्मा		१०४.२५५	२०.७१६			

अनुसूचि-७
दर्ता भएका निजी वनहरुको विवरण

दर्ता नं.	जग्गा धनिको नाम थर र ठेगाना	दर्ता मिति	किता नं.	वनको क्षेत्रफल हेक्टर
१	श्री खेमनाथ भट्टराई, साविक मनकामना गा.वि.स. वडा नं. १, संखुवासभा	२०४४।४।१८	५०३	०.७८८
२	श्री प्रेम कुमार अधिकारी, माल्टा गा.वि.स. वडा नं. ८, संखुवासभा	२०४५।०।२५	८	०.६४
३	श्री शिव कुमार गौली, मनकामना गा.वि.स. वडा नं. ५, संखुवासभा	२०४६।३।११		१.२४
४	श्री लक्ष्मी प्रसाद दाहाल, खाँदवारी न.पा. १० (साविक सित्तलपाटी गा.वि.स.-५) संखुवासभासा	२०४६।३।१६		१.१४
५	श्री संखुवासभा बहुमुखी क्याम्पस, चैनपुर न.पा. ६साविक चैनपुर गा.वि.स.-९), संखुवासभा	२०४६।८।२३	९९५	२.८४
६	श्री बल बहादुर श्रेष्ठ, पाँचखपन न.पा.-६ (साविक वाना गा.वि.स.- १), संखुवासभा	२०४६।१।१४		१.३२
७	श्री सिता कटुवाल, खाँदवारी न.पा.-८ (साविक खाँदवारी न.पा.-११), संखुवासभा	२०५७।४।१०	११०१, १०८५	०.९७३
८	श्री श्याम सुन्दर उदास, खाँदवारी न.पा.- १, संखुवासभा	२०५७।४।२२	६२५	०.४२५

दर्ता नं.	जग्गा धनिको नाम थर र ठेगाना	दर्ता मिति	कित्ता नं.	वनको क्षेत्रफल हेक्टर
९	श्री नेत्र प्रसाद अधिकारी, खाँदवारी न.पा.- १, संखुवासभा	२०५९।१।२६	९१२, ९२३	०.८०८
१०	श्री केवलमान गुरुङ्ग, धर्मदेवी न.पा.- ३ (साविक तामाफोक गा.वि.स.- ९),संखुवासभा	२०६६।५।९	७३५,७४०,४४७, ८५९,८५८, ८५३,५७७, ८५१,८५४, ७५५	६.५१
११	राजेश थापा, खाँदवारी न.पा. -१२, संखुवासभा	२०७१।९।०१	७६६	०.३३३
१२	शिवधारा एग्रीकल्चर फर्म प्रा.लि. को संस्थापक शोभा श्रेष्ठ, खाँदवारी न.पा.- १, संखुवासभा	२०७२।३।२७	९, २९९, ३२१, ५७१	२.८१५९

अनुसूचि-द
वन सिमाङ्कन सम्बन्धि विवरण

क्र.सं.	विवरण	अवधि (आ.व.)	परिमाण (कि.मी.)	कैफियत
१.	खाँदवारी नगरपालिका (मनकामना गाउँ)	०२४/२५	४.५	सडिगली गएको
		०२५/२६	१३.३	
		०२६/२७	६.०	
		०२७/२८	२०.०	
		०२८/२९	४०.०	
		०४३/४४	८.४	
२.	खाँदवारी नगरपालिका (पाङ्गमा गाउँ)	०२५/२६	७.४	सडिगली गएको
		०२६/२७	१०.९	
३.	सभापोखरी गा.पा. (धुपू गाउँ)	०२४/२५	३०.०	सडिगली गएको
		०२५/२६	१.०	
		०२६/२७	४.०	
		०३०/३१	२५.०	
		०४३/४४	१०.०	
४.	खाँदवारी नगरपालिका (सित्तलपाटी गाउँ)	०२६/२७	२०.०	सडिगली गएको
		०४६/४७	४.०	
५.	पाँचखपन नगरपालिका (वाना गाउँ)	०२८/२९	१०.१	सडिगली गएको
		०२९/३०	२५.०	
६.	सिलिचोड गा.पा. (मा.तेवा गाउँ)	०४०/४१	९.०	सडिगली गएको
७.	चैनपुर नगरपालिका (चैनपुर गाउँ)	०२६/२७	१०.०	सडिगली गएको
८.	चैनपुर नगरपालिका (वानेश्वर गाउँ)	०४३/४४	१०.०	सडिगली गएको
९.	चिचिला गा.पा. (मत्स्यपोखरी गाउँ)	०४४/४५	१०.०	सडिगली गएको
		०४६/४७	२.०	

क्र.सं.	विवरण	अवधि (आ.व.)	परिमाण (कि.मी.)	कैफियत
१०.	खाँदवारी नगरपालिका (माल्टा गाउँ)	०४५/४६	९.८	सडिगली गएको
११.	चैनपुर नगरपालिका (सिद्धपोखरी गाउँ)	०४५/४६	६.८	सडिगली गएको
१२.	सिलिचोड गा.पा. (ताम्कु गाउँ)	०४८/४९	१०.०	सडिगली गएको
१३.	मकालु गा.पा. (पाथीभरा गाउँ)	०४८/४९	५.०	सडिगली गएको
१४.	पाँचखपन नगरपालिका (स्यावुन गाउँ)	०४८/४९	१०.०	सडिगली गएको
जम्मा			३२२.२०	

अनुसूचि-९
संखुवासभामा भएको वन अतिक्रमणको विवरण (स्थानीय तह अनुसार)

वन अतिक्रमणको किसिम	संलग्न घरधुरी संख्या	अतिक्रमण भएको वर्ष	साबिक ठेगाना	हालको ठेगाना	स्थान	अतिक्रमित क्षेत्रफल (अ.हे.)	घर/ टहरा संख्या	नियन्त्रण गर्न गरिएको प्रयास	हटाएको (हे.)	हटाउन बाँकी (हे.)	कै.
सभापोखरी गाँउपालिका											
आवादी वसोवास	१	२०५७/०५८	शुपू -१	सभापोखरी गा.पा. १	बन्दुके	०.२		जारी		०.२	
	२	२०५९	बाह्रविसे -५	सभापोखरी गा.पा. ३	कढईवरी गाँउ	१५		जारी		१५	
	६५	२०५६	सभापोखरी -९	सभापोखरी ५	डाडाखर्क	५.०८		जारी		५.०८	
	७३	२०५६	सभापोखरी -६	सभापोखरी ६	तोरीवारी	७.६२		जारी		७.६२	
	१८	२०५७	सभापोखरी -५	सभापोखरी ६	देउराली	५		जारी		५	
जम्मा						३२.९०				३२.९०	
मकालु गाँउपालिका											
	२	२०५५-०५६	नूम -८, नूम ९	मकालु गा.पा. ५	सोलाखानी, देउराली	०.२५		प्रयास जारी		०.२५	
	१	२०५१	नूम -७	मकालु गा.पा. ५	उरिवर फेल्लिन (जहरे पानी ब्यक नं.३)	१.०१		प्रयास जारी		१.०१	

वन अतिक्रमणको किसिम	संलग्न घरधुरी संख्या	अतिक्रमण भएको बर्ष	साविक ठेगाना	हालको ठेगाना	स्थान	अतिक्रमित क्षेत्रफल (अ.हे.)	घर/टहरा संख्या	नियन्त्रण गर्न गरिएको प्रयास	हटाएको (हे.)	हटाउन बाँकी (हे.)	कै.
	४	२०५१	तूम -४	मकालु गा.पा. ५	लांगलिंग सा.व.को ब्बक नं.२	१.०१		प्रयास जारी	१.०१		
	२	२०५१	तूम -४	मकालु गा.पा. ५	सुकैपातल सा.व.को ब्बक नं.१	०.५		प्रयास जारी	०.५		
जम्मा											
भोटखोला गाँउपालिका											
	३	२०५४	पावाखोला -३	भोटखोला गा.पा. ५	मेरौगमा ब्बक नं. १ मा	०.३५		प्रयास जारी	०.३५		
	३	०५८ र ०६२	हटिया -९	भोटखोला गा.पा. ४	धूवा तोगस	०.५		प्रयास जारी	०.५		
खोरिया फडानी (निज अनाज र अलैची खेती)	४	०६४ र ०६६	हटिया -९	भोटखोला गा.पा. ४	तमासे हिमशिखर सा.व.क्षेत्र	५		प्रयास जारी	५		
	४	२०६४	चेपूवा -३, ८	भोटखोला गा.पा. २	छोगरो हुम्जुमा	०.३५		प्रयास जारी	०.३५		

वन अतिक्रमणको किसिम	संलग्न घरधुरी संख्या	अतिक्रमण भएको वर्ष	साबिक ठेगाना	हालको ठेगाना	स्थान	अतिक्रमित क्षेत्रफल (अ.हे.)	घर/ टहरा संख्या	नियन्त्रण गर्न गरिएको प्रयास	हटाएको (हे.)	हटाउन बाँकी (हे.)	कै.
जम्मा											
चैनपुर नगरपालिका											
खोरिया फडानी	२	२०५०/०५१	चैनपुर -१८	चैनपुर ११	खरांग	०.६६	छैन	सा.व.सँग छलफल	०.६६	०.६६	
व्यवसायिक	१	२०५०/०५१	चैनपुर -१९	चैनपुर ११	खरांग	०.१०	छैन	सा.व.सँग छलफल	०.१०	०.१०	
व्यवसायिक	२	२०५०/०५१	चैनपुर -१६	चैनपुर १०	खरांग	०.६१	छैन	सा.व.सँग छलफल	०.६१	०.६१	
आवादी	५	२०५५/०५६	चैनपुर -१८	चैनपुर ११	खरांग	०.७६	छैन	दृग्द्वारा रुपान्तरण संस्थाबाट पहल जारी	०.२५	०.५१	
पुरानो अतिक्रमण (बसपार्क), खलंगा रानी वन सा.व., वनक नं.१		२०५८/०५९	चैनपुर -११	चैनपुर ७	चैनपुर	०.२५		जारी		०.२५	

वन अतिक्रमणको किसिम	संलग्न घरधुरी संख्या	अतिक्रमण भएको बर्ष	साविक ठेगाना	हालको ठेगाना	स्थान	अतिक्रमित क्षेत्रफल (अ.हे.)	घर/टहरा संख्या	नियन्त्रण गर्न गरिएको प्रयास	हटाएको (हे.)	हटाउन बाँकी (हे.)	कै.
निजी(अलैची खेती)	१	२०६०/०६१	चैनपुर -८	चैनपुर ७	खराड	०.२०	छैन	सा.व.सँग छलफल		०.२	
	१५	२०५८/०५९	नुनढाकी -८	चैनपुर १	याडसिजुंग	५.०		जारी		५	
	८	२०५८/०५९	नुनढाकी -९	चैनपुर १	भिन्ने	२.०		जारी		२	
	६	२०५८/०५९	नुनढाकी -७	चैनपुर १	मिल्कडांडा	१.०		जारी	१	०	२०७४/७५ मा हटाईएको
	९	२०५८/०५९	नुनढाकी -३	चैनपुर १	पोक्लावांग	२.०		जारी	२	०	मिदपोखरी ई.व. का.को च.नं. ५२९ मिति २०७४।२।२९ को पत्र अनुसार लागत कटौत ।
जम्मा						१२.५९			३.२५	९.३३	
सादी नगरपालिका											
सिमाना मिचेको (सोती सा.व.)	५	२०६५/०६६	मादीराखेनी -१	मादी न.पा. ५	सोती आबादी	१	छैन	जारी		१	व्यक्तिले मिचेको

वन अतिक्रमणको किसिम	संलग्न घरधुरी संख्या	अतिक्रमण भएको वर्ष	साबिक ठेगाना	हालको ठेगाना	स्थान	अतिक्रमिल क्षेत्रफल (आ.हे.)	घर/टहरा संख्या	नियन्त्रण गर्न गरिएको प्रयास	हटाएको (हे.)	हटाउन बाँकी (हे.)	कै.
सिमाना मिचेको (लकतक सा.वा)	४	२०६१/०६२	मावादिन -२	मादी न.पा. ७	लकतक	१	छैन	ई.व.का.को च.नं. ५१३ र ३७२ मिति २०७१/२/५को पत्र अनुसार ई.व.का. र समूहको प्रयासमा ०.५ हे. हटाईएको	१	०	ई.व.का.को च.नं. ५१३ मिति २०७१/२/१३ मा प्राप्त फोटो सहित जिपिएस लोकेसन र समूहको निर्णय प्राप्त भई २०७४/७५ मा ०.५ हे. हटेको ।
वागाखोलाको सिमाना विवाद	३	२०६२/०६३	मादीराखेनी-३	मादी न.पा. ५	वागाखोला	२	छैन	ई.व.का.को च.नं.३७२ मिति २०७१/२/५को पत्र अनुसार ई.व.का. र समूहको प्रयासमा १.५ हे. हटाईएको	२	०	ई.व.का.को च.नं. ५१३ मिति २०७५/२/१३ मा प्राप्त फोटो सहित जिपिएस लोकेसन र समूहको निर्णय प्राप्त भई २०७४/७५ मा ०.५ हे. हटेको ।
उम्रिंग सा.वन	५	२०६२/०६३	मादीराखेनी -७	मादीराखेनी ४	उम्रिंग	१	छैन	प्रयास जारी		१	व्यक्तिले मिचेको
जम्मा						५.००			३.००	२.००	

वन अतिक्रमणको किसिम	वन अतिक्रमणको घरधुरी संख्या	संलग्न घरधुरी संख्या	अतिक्रमण भएको बर्ष	साविक ठेगाना	हालको ठेगाना	स्थान	अतिक्रमित क्षेत्रफल (अ.हे.)	घर/टहरा संख्या	नियन्त्रण गर्न गरिएको प्रयास	हटाएको (हे.)	हटाउन बाँकी (हे.)	कै.
खाँदवारी नगरपालिका												
बसोबास	७		२०५८	खा.न.पा. -१३	खा.न.पा. ९	अरुणसभा सा.व.उ.स.	१	७	पटक पटक खाली गर्न प्रयास गरिएको	०	१	
जम्मा												
पाँचखपन नगरपालिका												
खोडिया फडानी	३		२०६०	स्याबुन -१, बडेनी	पाचखपन न.पा.३	माक्सुवा सा.व. स्याबुन-१	१.७५	३ घर	सा.व.उ.स. मार्फत पटक पटक फल भएको		१.७५	
जम्मा												
धर्मदेवी नगरपालिका												
आवाद गरी बसोबास	३		२०५६	तामाफोक -९	धर्मदेवी न.पा. ३	गिदे	०.०५	३		०.०५	०	इ.व.का.को च.नं. १८३ मिति २०७२/१२/३ को पत्र अनुसार अतिक्रमण हटाईएको जानकारी प्राप्त

वन अतिक्रमणको किसिम	संलग्न घटघुरी संख्या	अतिक्रमण भएको वर्ष	साबिक ठेगाना	हालको ठेगाना	स्थान	अतिक्रमित क्षेत्रफल (अ.हे.)	घर/ टहरा संख्या	नियन्त्रण गर्न गरिएको प्रयास	हटाएको (हे.)	हटाउन बाँकी (हे.)	कै.
आबाद गरी बसोबास	२१	२०५६	आखिभूई -५	धर्मदेवी न.पा. ८	नागाढुंगा	०.५	३१		०.५	०	" "
आबाद गरी बसोबास	३	२०६२	माम्बिंग -२	धर्मदेवी न.पा. ४	माम्बिंग	०.०५	३	जनचेतना	०.०५	०.०५	
आबाद गरी बसोबास	१४	२०५९	तामाफोक -१	धर्मदेवी न.पा. १	पांचपोखरी	०.२५	१४		०.२५	०	" "
आबाद गरी बसोबास	१६	२०५९	तामाफोक -९	धर्मदेवी न.पा. ३	टूटे देउराली	०.३	१६	जनचेतना	०.३	०.३	
जम्मा						१.१५			०.८०	०.३५	
चिचिला गाँउपालिका											
आबादी, बसोबास	६	२०५७/०५८	मत्स्यपोखरी- ७	चिचिला गा.पा. ५	बाह्रबिसे	०.४		जारी	०.४	०.४	
	१	२०५६	दिदिग -६	चिचिला गा.पा. १	भोटेनी डाडाँ	४		प्रयास जारी		४	
	१	२०५२			मसानघाट	३.७५		प्रयास जारी		३.७५	
	१	२०५५			मस्यागापानी	२		प्रयास जारी		२	
	१	२०५२			टूनीबर्क	३		प्रयास जारी		३	

वन अतिक्रमणको किसिम	संलग्न घरधुरी संख्या	अतिक्रमण भएको वर्ष	साविक ठेगाना	हालको ठेगाना	स्थान	अतिक्रमित क्षेत्रफल (अ.हे.)	घर/टहरा संख्या	नियन्त्रण गर्न गरिएको प्रयास	हटाएको (हे.)	हटाउन बाँकी (हे.)	कै.
	१	२०५३			सिंगाने	३.१५		प्रयास जारी		३.१५	
	१	२०५४			ऐसेलूबर्क	२.७५		प्रयास जारी		२.७५	
	१	२०५५			डभेचौर	८.१५		प्रयास जारी		८.१५	
	१	२०५३			भयाउ पोखरी	१.५		प्रयास जारी		१.५	
	२	२०५७			छिप्लुंगमा	३७.५		प्रयास जारी		३७.५	२०५७देखिभोलामान राई समेतको मुद्दा जिल्ला अदालत मा चलि रहेको
	१	२०५३			भर्यौँ उपोखरी	२.५		प्रयास जारी		२.५	
जम्मा						६८.७०				६८.७	
कुल						१३२.०६			७.०५	१२५.०	

नोट : अतिक्रमणको किसिम जस्तै : हालको फडानी, आबादी, अस्थायी बसोबास(घर,टहरा),पुरानो अतिक्रमण, संस्थागत अतिक्रमण (निजी, व्यापारिक, धार्मिक) आदि ।

अनुसूचि-१०

आ.व. २०७५/७६ मा उत्पादन भएको विरुवाहरूको विवरण

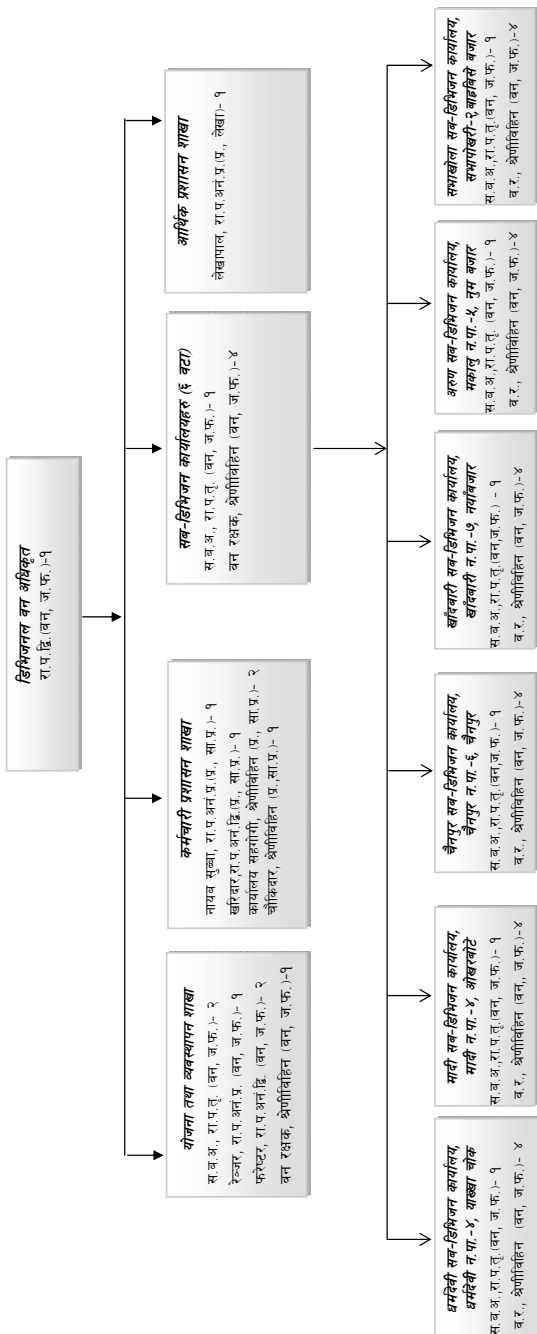
धर्मदेवी सव डिभिजन वन नर्सरी, धर्मदेवी न.पा.				
क्र.सं.	विरुवाको जात	उत्पादन विरुवा संख्या	विरुवाको किसिम	कार्यक्रमको नाम
१	लौठसल्ला	१७०००	बहुउपयोगी/जडीवुटी प्रजाति	जडीवुटी विकास कार्यक्रम
२	तेजपात	३०००	बहुउपयोगी/जडीवुटी प्रजाति	
३	टिक	३०००	बहुउपयोगी प्रजाति	
४	मसला	२०००	बहुउपयोगी प्रजाति	
जम्मा		२५०००		वृक्षसुधार, वृक्षारोपण तथा निजी वन कार्यक्रम
सादी सव डिभिजन वन नर्सरी, सादी न.पा. ४, ओखरबोटे				
१	अमला	११५००	बहुउपयोगी/जडीवुटी प्रजाति	जडीवुटी विकास कार्यक्रम
२	तेजपात	२८००	बहुउपयोगी/जडीवुटी प्रजाति	
३	बेल	२७००	बहुउपयोगी/जडीवुटी प्रजाति	
	जम्मा	१७०००	बहुउपयोगी/जडीवुटी प्रजाति	
संगलबारे नर्सरी				
१	लौठसल्ला	१५०००	जडीवुटी प्रजाति	जडीवुटी विकास कार्यक्रम
	जम्मा	१५०००		

डिभिजन वन नर्सरी, खाँदवारी नगरपालीका ७				
१	तेजपात		७०००	जडीबुटी प्रजाति
२	मसला		२०००	बहुउपयोगी प्रजाति
३	इपिल इपिल		३५००	डाले घाँस
४	किम्बु		३०००	डाले घाँस
		जम्मा	१५५००	
खाँदवारी सब डिभिजन वन नर्सरी				
१	तेजपात		५०००	जडीबुटी प्रजाति
		जम्मा	५०००	जडीबुटी विकास कार्यक्रम
महेशा राज दाहाल, मादी न.पा. ४				
१	टाकी		४५००	डाले घाँस
२	इपिल इपिल		२०००	डाले घाँस
३	किम्बु		१७०००	डाले घाँस
४	कुरलो		२०००	जडीबुटी प्रजाति
		जम्मा	२५५००	
महाहिमालय कृषि तथा जडिबुटी प्रा.लि., मादी न.पा. २				
१	सतुवा		५०००	जडीबुटी प्रजाति
२	लौठसल्ला		५०००	जडीबुटी प्रजाति
				जडीबुटी विकास कार्यक्रम

	जम्मा	१००००		
संखुवासभा आधुनिक कृषि कम्पनी प्रा. लि.				
१	सतुवा	५०००	जडीवृटी प्रजाति	जडीवृटि विकास कार्यक्रम
२	लौठसल्ला	५०००	जडीवृटी प्रजाति	
	जम्मा	१००००		

अनुसूचि-११

डिभिजन वन कार्यालय, संखुवासभाको संगठन संरचना

अनुसूची-१२ सामुदायिक वन अनुगमन फारमको नमुना

१. सामान्य जानकारी										
सा.व.को नाम	कोड नं.	रेन्जोपट	गा.वि.स. वडा	श्रेण्डल हे.	घरघुरी संख्या	व्यवसर्भित पदाधिकारी (महिला र पुरुष)		अध्यक्ष	सचिव	कोषाध्यक्ष
समूहको बैंक खाता नं.		चलित		वचत		२. स्थापना विकास				
बैंकको नाम, ठेगाना						बैंक संख्या		आमसभा संख्या		
वनको सैयब		राम्रो		सामान्य		कमजोर		आमसभामा सहभागी संख्या		
वनको मुख्य प्रजाति										
३. समूहको कोषको अवस्था										
कोषको अवस्था	वेक मौज्दात	नगद मौज्दात	सृण/घुम्नीकोषमा रहेको	जम्मा	वर्षदेखिबर वाट	व्याज वाट	अनुदान वाट	अन्य	जम्मा	
४. यस वर्षको खर्चको अवस्था										
वन विकास		सामुदायिक विकास		स्थापना विकास		आयआर्जन		उत्तम व्यक्तमाय		अन्य
क्रियाक्याप	रु.	क्रियाक्याप	रु.	क्रियाक्याप	रु.	क्रियाक्याप	रु.	क्रियाक्याप	रु.	क्रियाक्याप
इकाई परिमाण		इकाई परिमाण		इकाई परिमाण		इकाई परिमाण		इकाई परिमाण		इकाई परिमाण
वनहेराबू	जना	खानेपानी								

रोजगारी तथा अनुदान सहयोगको विवरण

वर्ग	नाम	ठेगाना	तलब र
वन हेगल			

विद्यालय सहयोग

विद्यालयको नाम	ठेगाना	सहयोग र.

शिक्षक	नाम	ठेगाना	तलब र

अन्य

विवरण	ठेगाना	खर्च र.

आवश्यक अनुसार थप पाता प्रयोग गर्नुहोस ।

अन्य विषयवस्तु :

तय्याक सक्नन गर्नेको नाम, दरखास्त:

सर्वोभिनजन भूखको नाम, दरखास्त र कपालयको छाप:

समाहको अध्यक्षको नाम र दरखास्त र कपालयको छाप:

अनुसूची-१३ (क)

नविकरण भएका सा.व.उ.स.हरुका वन कार्ययोजनाहरु (डिभिजन वन कार्यालयबाट)

सि. नं.	सा.व.उ.स.को नाम	ठेगाना	क्षेत्रफल (हे)	घरधूरी	सा. इलाका	सब डिभिजन
संघिय सरकारबाट हस्तान्तरित सर्शत अनुदानको सामुदायिक तथा कबुलियति वन विकास कार्यक्रम अर्न्तगतको सामुदायिक वन उपभोक्ता समुहको कार्ययोजना नविकरणमा सहयोग (गरिब, महिला र दलित लक्षित जलवायू परिवर्तन अनुकूलन योजना शिर्षकबाट)						
१	शेरे सुनखानी	सा. खा.न.पा. ५, हाल खा.न.पा. ८	१३०.९०३	२५६	मनकामना	खाँदवारी
२	पाङ्गे दमखोरिया	सा. मनकामना ४ हाल खा.न.पा. ८	२६.९८२	१२३	मनकामना	खाँदवारी
३	खिखिला	सा. मत्स्यपोखरी ८,९ चिचिला गा.पा. ५	२४२.८८५	१६५	पावाखोला	अरुण
४	ठूलोपहरा	सा. मत्स्यपोखरी ४,५,६, हाल चिचि चला गा.पा. ४,५	१९९.५४०	१८१	पावाखोला	अरुण
५	महाभीर	सा. दिदिङ्ग ५, हाल दिदिङ्ग २	१३.८००	४५	पावाखोला	अरुण
६	चनौटे	सा. मत्स्यपोखरी २, हाल चिचिला गा.पा.१	७.९४५५	६३	पावाखोला	अरुण
७	छांगे खोला	सा. मादीमुलखर्क १,२ हाल मादी न.पा. ४	२३.६४०	५५	मादीराम्बेनी	मादी
८	नमुना	सा. मादीराम्बेनी ७ हाल मादी न.पा. ४	३.८००	२९	मादीराम्बेनी	मादी
९	तिनजुरे हात्तीसार	सा तामाफोक १, हाल धर्मदेवी १	२३४.२५९	१०२	माम्लिङ्ग	धर्मदेवी
१०	सिद्ध देउराली	सा तामाफोक १, हाल धर्मदेवी १	११२.६६३	४९	माम्लिङ्ग	धर्मदेवी

प्रदेश वन विकास तथा व्यवस्थापन कार्यक्रमको सामुदायिक तथा कबुलियति वन विकास कार्यक्रम अर्न्तगतको सामुदायिक वन समुहको कार्ययोजना नवीकरणमा सहयोग (गरिब, महिला र दलित लक्षित जलवायू परिवर्तन अनुकूलन योजना शिर्षकबाट)

१	लेब्राङ्ग	सा. धुपु १ हाल सभापोखरी गा.पा. १	२७२.०७९	२०१	वाह्रबिसे	सभाखोला
२	देवीथान	सा. धुपु १ हाल सभापोखरी गा.पा. १	८५.३५०	७७	वाह्रबिसे	सभाखोला
३	एकावुंग	सा. स्यावुन १, हाल पा(चखपन न.पा. ३	१३७.४६२	१९०	वाह्रबिसे	सभाखोला
४	सिभुवा सालघारी	सा. स्यावुन १, हाल पा(चखपन न.पा. २	१०७.४०५	९२	वाह्रबिसे	सभाखोला
५	फलैचै केराबोटे	सा.वाह्रबिसे ६ हाल सभापोखरी गा.पा. ३	२०.२९२५	११५	वाह्रबिसे	सभाखोला
६	माईथुम्की	सा. मादीमुलखर्क १,५,७,८ हाल मादी न.पा. ४,६	४२.५००	१६५	मादी राम्बेनी	मादी
७	खोपेदुंगा	सा. मादीराम्बेनी ३ हाल मादी न.पा. ५	१५.०००	८०	मादी राम्बेनी	मादी
८	आहा(ल्टार	सा. मादीमुलखर्क ३ हाल मादी न.पा. १	४१.४८०	८८	मादी राम्बेनी	मादी
९	तिनतले	सा. मादीमुलखर्क ७ हाल मादी न.पा. ३	३.६७०	३४	मादी राम्बेनी	मादी
१०	सल्लेरी च्युरी ढाँड	सा. मादीमुलखर्क १ हाल मादी न.पा. ४	३.०००	२१	मादी राम्बेनी	मादी
११	चिलाउने खर्क सिम्ले भदौरै	सा. सित्तलपाटी ७,८, हाल खा.न.पा. ११	१९९.६९०	२०२	पाङ्गमा	खाँदवारी
१२	छहरे खोला	सा. सित्तलपाटी ६, हाल खा.न.पा. ११	१९८.१७०	२८०	मनकामना	खाँदवारी

१३	राम्चे सुनखानी	सा. र हाल खा.न.पा. १	१२९.०७०	३१७	मनकामना	खाँदवारी
१४	शेरा जंगारे	हाल चैनपुर ९	४०.८००	१४५	खराङ्ग	चैनपुर
१५	आइ(तवारे सालघारी	सा. खराङ्ग ४	११.०००	६६	खराङ्ग	चैनपुर
१६	भोगटेनी	सा. बानेश्वर ७	१०.८०	९१	खराङ्ग	चैनपुर
१७	सिंहदेवी	सा. चैनपुर ६, हाल चैनपुर ३	१५.५१०	५८	खराङ्ग	चैनपुर
१८	आइ(तवारे	सा. चैनपुर ४, हाल चैनपुर ६	२०.०००	५०	खराङ्ग	चैनपुर

अनुसूची-१३ (ख)

रेड कार्यान्वयन केन्द्रको आर्थिक सहयोग तथा समुदायमा आधारित वन सहजकर्ता सञ्जाल नेपालको प्राविधिक सहयोगमा तयार गरिएको सामुदायिक वनको कार्ययोजनाहरु

सि.नं	सा.व.को नाम	सा.व.का. ठेगाना	क्षेत्रफल (हे)	घरधूरी	सा.इलाका	सब - डिभिजन
१	च्यानडाँडा	सा सिद्धकाली ४, हाल चैनपुर न.पा.३	७३.०४	६२	सिद्धपोखरी	चैनपुर
२	शुक्रबारे	सा सिद्धपोखरी ९, हाल चैनपुर न.पा.५	१२.२०	१०१	सिद्धपोखरी	चैनपुर
३	बालेश्वर महादेव	सा.चैनपुर न. पा. ५,हाल चैनपुर २	३०.६७०	४२	खराङ्ग	चैनपुर
४	जलेश्वर	सा. बानेश्वर ४, हाल चैनपुर न.पा.९	५.५२०	४६	खराङ्ग	चैनपुर
५	जुदे सालघारी	सा. बानेश्वर ४, हाल चैनपुर न.पा.९	६.२००	१९	खराङ्ग	चैनपुर
६	घाले भित्रे	सा. बानेश्वर ५, हाल चैनपुर न.पा.९	४१.३१०	९७	खराङ्ग	चैनपुर
७	सिद्धीनागी	सा. बानेश्वर ७, हाल चैनपुर न.पा.८	६.८०००	९०	खराङ्ग	चैनपुर
८	बाला सल्लेरी	सा.चैनपुर १, हाल चैनपुर न.पा.७	६१.३१०	१३३	खराङ्ग	चैनपुर
९	छोटी सालघारी	सा.खराङ्ग १, हाल चैनपुर न. पा.१०	१०.९१०	२४	खराङ्ग	चैनपुर
१०	चापाभुई	सा. बानेश्वर ८,९, हाल चैनपुर न.पा.८	१२३.२९०	१३५	खराङ्ग	चैनपुर
११	आइतबारे आम्बुङ्ग निगाले	सा सिद्धपोखरी ३, हाल चैनपुर न.पा.४	३४.२७०	९४	सिद्धपोखरी	चैनपुर

सि.नं	सा.व.को नाम	सा.व.का. ठेगाना	क्षेत्रफल (हे)	घरधूरी	सा.इलाका	सव - डिभिजन
१२	फागुने देउराली	सा सिद्धपोखरी ३, हाल चैनपुर न.पा. ४	९३	१८०	सिद्धपोखरी	चैनपुर
१३	अम्बोटे सालघारी	सा. र हाल चैनपुर न.पा. ७	७०.९२	९३	खराङ्ग	चैनपुर
१४	निगुरेघुँडे	सा.मावादीन ४, हाल मादी न.पा. ९	१६१.८०	४६७	मादीराम्बेनी	मादी
१५	खापेढुङ्गा	सा.मादीराम्बेनी ३, हाल मादी न.पा. ५	१५.००	८०	मादीराम्बेनी	मादी
१६	धनसिङ्गे ठुलोभोर	सा.मादीमुलखर्क ३,९, हाल मादी न.पा. १	१००.३७	३१६	मादीराम्बेनी	मादी
१७	माइथुम्कि	सा मादीराम्बेनी १,५,७,८, हाल मादी न.पा. ४,६	४२.५०	१५६	मादीराम्बेनी	मादी
१८	ओक्तेन	सा.स्यावुन ७,हाल पाँचखपन न.पा १	२३.५५	५९	मनकामना	सभाखोला
१९	माक्सुवा	सा.स्यावुन १,हाल पाँचखपन न.पा ३	९४.९४	८८	मनकामना	सभाखोला
२०	काभ्रे अमले	सा.स्यावुन ९,हाल पाँचखपन न.पा २	२५.९७	८५	मनकामना	सभाखोला
२१	नौघरे पा(क्तीवेका	सा.स्यावुन ७, हाल पाँचखपन न.पा २	५२.६२	१२४	मनकामना	सभाखोला
२२	अंधेरी भोगटेनी	सा.स्यावुन ८,हाल पाँचखपन न.पा २	३६.९४	८७	मनकामना	सभाखोला
२३	नागेश्वरी	सा.स्यावुन ३,हाल पाँचखपन न.पा. ३	९५.२९	१४८	मनकामना	सभाखोला
२४	आइतबारे हांडबारी	सा.स्यावुन ९,हाल पाँचखपन न.पा. २	२.९५	३४	मनकामना	सभाखोला

सि.नं	सा.व.को नाम	सा.व.का. ठेगाना	क्षेत्रफल (हे)	घरधूरी	सा.इलाका	सब - डिभिजन
२५	टोपाखानी कोलेपाखा	सा.स्यावुन ९,हाल पाँचखपन न.पा.२	७१.९०	८४	मनकामना	सभाखोला
२६	हरियाली	सा.माम्लिङ्ग ३, हाल धर्मदेवी न.पा.४	११.५७	३६	माम्लिङ्ग	धर्मदेवी
२७	कामीडाँडा सल्लेरी	सा.माम्लिङ्ग १,३, हाल धर्मदेवी न.पा.४	२१.४४	६६	माम्लिङ्ग	धर्मदेवी
२८	बैसरी	सा.जलजला ५, हाल पाँचखपन न.पा.८	१९.००	४६	सिद्धपोखरी	सभाखोला
२९	चिन्खुवा कुभिर	सा.जलजला ७,८, हाल पाँचखपन न.पा.८	५७.३९	१८३	सिद्धपोखरी	सभाखोला
३०	चिहाने दशे	सा. र हाल खाँदवारी न.पा.१	२४.४३	११७	मनकामना	खाँदवारी
३१	कार्तिके अम्फे	सा वाना ४,५, हाल पाँचखपन न.पा.५	२४.४९	९९	मनकामना	सभाखोला
३२	सिम्ले दुगें	सा वाना ५,हाल पाँचखपन न.पा.५	५०.४६	१४२	मनकामना	सभाखोला
३३	अर्चले	सा वाना ६,हाल पाँचखपन न.पा.५	१२५.७६	८७	मनकामना	सभाखोला
३४	माल्टे जमुने	सा.वाना ३,६,७,हाल पा.न.पा.३,४,५	१५९.८२	१४०	मनकामना	सभाखोला
३५	चण्डेश्वरी	सा.वाना ३ हाल पाँचखपन न.पा.६	६९.२९	११७	मनकामना	सभाखोला
३६	हुम्लिंग पिप्ले	सा.वाना ९ हाल पाँचखपन न.पा.४	१८०.०३	३३	मनकामना	सभाखोला
३७	खहरे चौरण्डी	सा.स्यावुन ६,हाल पाँचखपन न.पा.१	९१.७३	८२	मनकामना	सभाखोला

क्र. सं.	अर्थिक विवरण	वर्ष २०६१	अभिलेखी पुस्तक संख्या	वर्ष २०६०	वर्ष २०६१	वर्ष २०६०	वर्ष २०६१	वर्ष २०६०	वर्ष २०६१	वर्ष २०६०	वर्ष २०६१
८	कार्यवाही सामग्री अधिविधि निर्दिष्ट (टीएम निर्दिष्ट मात्रा अन्तर्गत)	२२४२२	पटक	१००	१	१.१	१००	१	१.१	१००	१
९	पुस्तक पठाई तथा पाठ्यपुस्तक सन्तुलन (टीएम निर्दिष्ट मात्रा अन्तर्गत)	२२४२२	प्यान्ड	०.६	३०	०	०.६	३०	०	०.६	३०
१०	बन्. प्रत्यक्ष तथा अप्रत्यक्ष खर्चको लागि निर्दिष्ट पुरवठा	२२४२२	प्यान्ड	१.१	१००	०	०.६	३०	०	०.६	३०
११	अधिकार प्राप्त/सन्तुलन र व्यवस्थापन	२२४२२	प्यान्ड	१	१३	०	०	०	०	०	०
१२	बन् र कार्यालय सन्तुलन अन्तर्गत प्रसारण (सिपिआर अन्तर्गत)	२२४२२	प्यान्ड	१	३३	१००	१	३३	१००	१	३३
१३	सामुदायिक बन् सन्तुलन अन्तर्गत सन्तुलन (सिपिआर अन्तर्गत)	२२४२२	संख्या	२०	३३	१००	१०	१.१	१००	११	३०
१४	सामुदायिक बन् सन्तुलन अन्तर्गत सन्तुलन (सिपिआर अन्तर्गत)	२२४२२	पटक	१	०.३	१३	०	०	०	०	०
१५	सामुदायिक बन् सन्तुलन अन्तर्गत सन्तुलन (सिपिआर अन्तर्गत)	२२४२२	पटक	२	१.१	१००	२	१.१	१००	२	१.१
१६	सामुदायिक बन् सन्तुलन अन्तर्गत सन्तुलन (सिपिआर अन्तर्गत)	२२४२२	पटक	१	२.९	१००	०	०	०	०	०
१७	सामुदायिक बन् सन्तुलन अन्तर्गत सन्तुलन (सिपिआर अन्तर्गत)	२२४२२	पटक	१	१.३	१००	१	१.३	१००	१	१.३
१८	सामुदायिक बन् सन्तुलन अन्तर्गत सन्तुलन (सिपिआर अन्तर्गत)	२२४२२	पटक	१	१.१	१००	०	०	०	०	०
१९	सामुदायिक बन् सन्तुलन अन्तर्गत सन्तुलन (सिपिआर अन्तर्गत)	२२४२२	पटक	१	०.६	१००	१	०.६	१००	१	०.६
२०	सामुदायिक बन् सन्तुलन अन्तर्गत सन्तुलन (सिपिआर अन्तर्गत)	२२४२२	पटक	१	३.३	१३३	०	०	०	०	०
२१	सामुदायिक बन् सन्तुलन अन्तर्गत सन्तुलन (सिपिआर अन्तर्गत)	२२४२२	प्यान्ड	१००	१३३	३०	३३	३३	३३	३३	३३

सामुदायिक वनको अनुगमन तथा मूल्याङ्कन प्रतिवेदन
आ.व. २०७५/०७६

सामुदायिक वनको अनुगमन तथा मूल्याङ्कन प्रतिवेदन
आ.व. २०७५/०७६

सामुदायिक वनको अनुगमन तथा मूल्याङ्कन प्रतिवेदन
आ.व. २०७५/०७६

सामुदायिक वनको अनुगमन तथा मूल्याङ्कन प्रतिवेदन
आ.व. २०७५/०७६

सामुदायिक वनको अनुगमन तथा मूल्याङ्कन प्रतिवेदन
आ.व. २०७५/०७६

सामुदायिक वनको अनुगमन तथा मूल्याङ्कन प्रतिवेदन
आ.व. २०७५/०७६

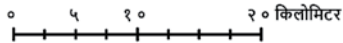
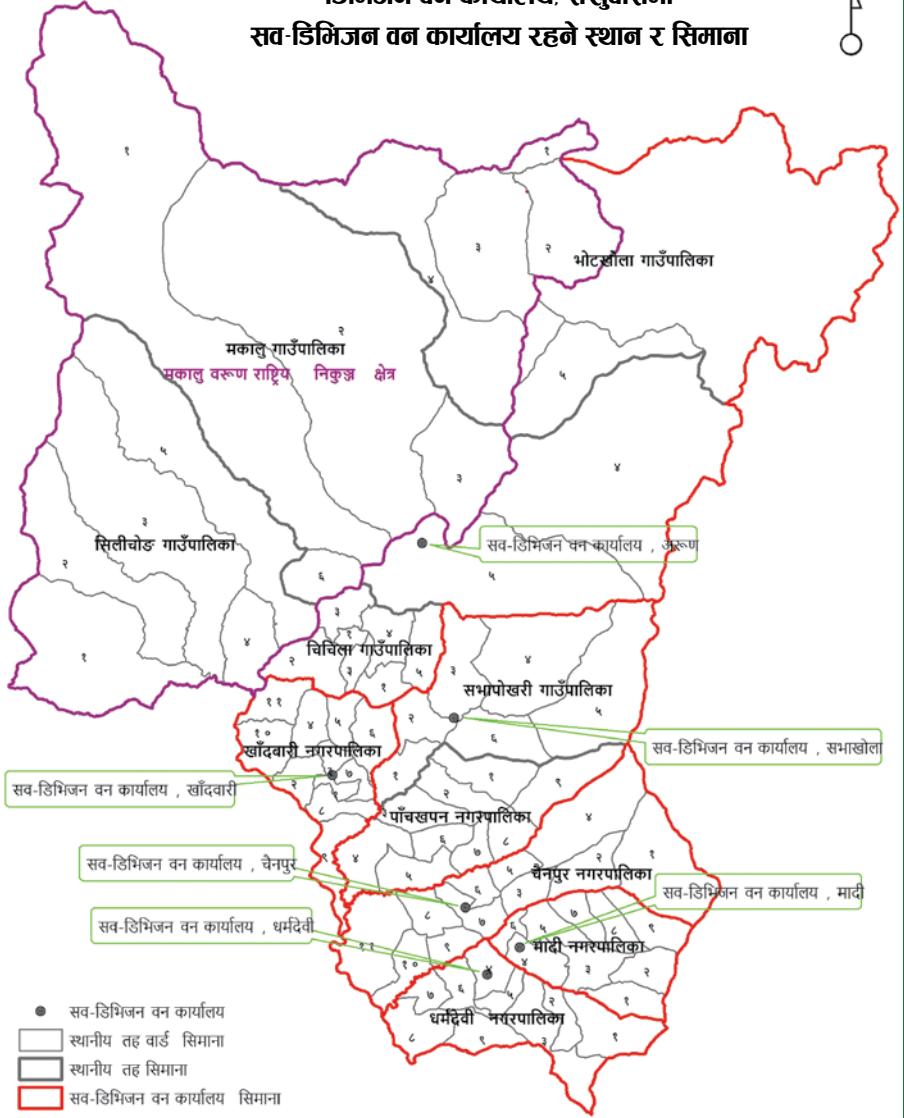
सामुदायिक वनको अनुगमन तथा मूल्याङ्कन प्रतिवेदन
आ.व. २०७५/०७६

सामुदायिक वनको अनुगमन तथा मूल्याङ्कन प्रतिवेदन
आ.व. २०७५/०७६

सामुदायिक वनको अनुगमन तथा मूल्याङ्कन प्रतिवेदन
आ.व. २०७५/०७६

सामुदायिक वनको अनुगमन तथा मूल्याङ्कन प्रतिवेदन
आ.व. २०७५/०७६

डिभिजन वन कार्यालय, संखुवासभा
सव-डिभिजन वन कार्यालय रहने स्थान र सिमाना

सामुदायिक वनको अनुगमन तथा
मूल्याङ्कन प्रतिवेदन
आ.व. २०७५/०७६

डिभिजन वन कार्यालय
संखुवासभा

